

Leo Trotskij
Kommunismen och terrorn
(Anti-Kautsky)

1920

Tyskt original: *Terrorismus und Kommunismus*

Översättning (från tyska): Per Freudenthal

Innehåll

Förord till andra svenska upplagan	1
Författarens förord.....	1
I. "Kraftbalansen".....	5
II. Proletariatets diktatur.....	8
III. Demokrati.....	12
IV. Terrorn	22
V. Pariskommunen och Sovjetryssland.....	33
VI. Marx och Kautsky	44
VII. Arbetarklassen och dess sovjetpolitik.....	47
VIII. Frågan om arbetets organisation.....	61
IX. Karl Kautsky, hans skola och hans bok	85

Förord till andra svenska upplagan

Sedan den första upplagan av denna bok utkom på vårt språk har det förflutit sju år. Men liksom all marxistisk litteratur har detta arbete den egenskapen att det ej blir gammalt. Och man kan säga att denna Trotskijs bok nu har större betydelse och aktualitet för våra förhållanden än vad den hade då den första upplagan utsändes. Vidare kan framhållas att Trotskij, som givetvis helt står för vad han sagt i denna bok, av socialdemokraterna här i landet, – särskilt de opportunistiska vänsterelementen – skildras såsom den kloke, av Komintern förföljde. Hans skoningslösa avrättning av just dessa herrars avgud Kautsky, jämte hela denne renegats följe av för tidens radikala strömningar mer eller mindre svajande opportunisterna inom den s. k. Socialistiska Arbetarinternationalen, är just därför i dag dubbelt hälsosam.

Kautsky har ju f. ö. sedan denna bok först utkom trampat ner sig än fruktansvärdare i dyn. Genom sin 1925 utgivna skrift, Internationalen och Sovjet-Ryssland, genom sina artiklar i tidskriften "Der Kampf" samt genom sitt resolutionsförslag till Socialistiska Arbetarinternationalens kongress i Marseille 1926 har Kautsky i sin av hat blinda hets mot Sovjet-Unionen gått så långt att de mer försiktiga opportunisterna, såsom Bauer och Dan, nödgats taga avstånd från honom och försökt att mer smidigt formulera de gemensamma kontra-revolutionära framgångslinjerna. Med detta har Kautsky spolierat de sista resterna av marxistisk auktoritet och framträtt såsom en fullständig bourgeoisins teoretiske lakej.

Vi fäster särskilt denna boks läsares uppmärksamhet vid avsnitten om Proletariatets diktatur, Demokrati, samt Pariskommunen och Sovjetryssland och anbefalla vi till samtidigt studium Lenins broschyr Borgerlig demokrati och proletär diktatur samt Karl Marx' bok Pariskommunen, vilken sistnämnda bok samtidigt med detta arbete utkommer i sin tredje svenska upplaga. Just nu, då den borgerliga demokratin här i landet framträder i all sin maktlöshet ur arbetarklassens synpunkt, just nu då denna av socialdemokratin så varmt omhuldade demokrati även här i landet är i sin upplösning har ett studium av ovan anförda problem sin allra största betydelse.

Stockholm i mars 1927.

Nils Flyg.

Författarens förord

Upphovet till denna bok har Kautskys lärda smådeskrift med samma titel givit. (*Terrorismus und Kommunismus. Ein Beitrag zur Naturgeschichte (!) der Revolution* von Karl Kautsky. Berlin 1919.)

Vårt arbete påbörjades vid tiden för de mest förbittrade striderna mot Denikin och Judenitj och avbröts upprepade gånger på grund av händelserna vid fronten. Under de tunga dagar, då de första kapitlen skrevs, var Sovjetrysslands hela uppmärksamhet riktad på de rent militära uppgifterna. Framför allt måste just möjligheterna för det socialistiska ekonomiska arbetet försvaras. Med industriella arbeten kunde vi inte mycket mer sysselsätta oss än som var nödigt för tillgodoseende av fronternas behov. Kautskys lögner om de statsekonomiska förhållandena och framför allt hans politiska förtal måste vi avslöja. Hans otroliga påståenden, att de ryska arbetarna skulle vara oförmögna till arbetsdisciplin och till samhällslik självtukt, kunde vi vid påbörjandet av denna skrift för ungefär två år sedan vederlägga närmast genom hänvisning till den höga disciplin och det hjältemod som utmärkte de ryska arbetarna vid inbördeskrigets fronter. Denna erfarenhet var mer än tillräcklig för vederläggning av den småborgerliga hetsen. Men nu efter några månader kan vi peka på fakta och bevis direkt framsprungna ur Sovjetrysslands ekonomiska prestationer.

Så snart det militära trycket lättade – sedan vi kuvat Koltjak och Judenitj och efter de avgörande nederlag vi tillfogat Denikin, efter fredsslutet med Estland och inledandet av förhandlingar med Litauen och Polen – inträdde omslag i hela landets hushållning. Den snabba och samlade överflyttningen av uppmärksamhet och energi från de förra uppgifterna till andra, som var så helt olika men icke fordrade mindre offervillighet, utgör ett ovederläggigt bevis på sovjetregimens mäktiga livsduglighet. Trots alla politiska prövningar, kroppsliga lidanden och fador, är de arbetande massorna oändligt fjärran från politiskt upplösnings-tillstånd, moraliskt förfall eller likgiltighet. Just genom regimen, som å ena sidan måst ålägga dem tunga bördor men å den andra har givit deras liv en mening och ett upphöjt mål, bevarar de moralisk spänstighet och en i historien aldrig sedd förmåga att koncentrera uppmärksamhet och vilja på helhetsuppgifterna. För närvarande förs inom alla industrigrenar en energisk kampanj för att nå sträng arbetsdisciplin och ökad produktion av arbetet. Partiorganisationerna, fackförbunden, fabriksledningarna tävlar i detta avseende, biträdda av hela den allmänna meningen. Den ena fabriken efter den andra förlänger arbetsdagen frivilligt genom beslut på allmänna möten. Petrograd och Moskva föregår med gott exempel och landsorten rättar sig efter Petrograd. ”Lördagar” och ”söndagar”, d. v. s. frivilligt och obetalt arbete på för vila avsedda tider, vinner allt större anslutning och drar till sig hundratusenden och nya hundratusenden. ”Lördags”- och ”söndags”-arbetets intensitet och produktivitet utmärker sig enligt fackmäns utsago och siffrors vittnesbörd i förvånansvärd grad.

Den frivilliga mobiliseringen för arbetsuppgifter äger rum inom partiet och inom ungdomsförbundet med samma glädje som förut mobiliseringen för stridsmålen. Det frivilliga arbetet kompletterar och besjalar arbetsplikten. De för länge sedan upprättade arbetspliktskommittéerna omspannar hela landet. Befolkningens anslutning till massarbeten (väggenhållning, järnvägsreparation, trädfällning, vedanskaffning och -transport, enklare byggnadsarbete, skiffer- och torvtäkt) antar allt bredare och mer planmässig karaktär. En mer utsträckt omvändning av truppenheter för arbete vore, om en högre arbetsintensitet icke ernåtts, absolut ogenomförbar.

Det är sant: vi lever i en svår ekonomisk kris, vi lider av utmattning och hunger, som återverkar på arbetet. Men detta är inget argument emot sovjetregimen. Alla övergångsperioder har kännetecknats av samma tragiska drag. Varje klassamhälle (slaveriets, det feodala, det kapitalistiska) försvinner inte utan vidare från skådeplatsen, sedan det utmattats, utan sopas våldsamt under efter en hård inre kamp. Kampen pålägger ofta deltagarna försakelser och lidanden, som är större än dem de bekämpar.

Övergången från feodalväsende till borgerlig förvaltning – ett framsteg av ofantlig betydelse för utvecklingen – visar oss en förskräcklig lidandeshistoria. Hur mycket de livegna än led under feodalismen, hur svårt också proletariatet hade och har det under kapitalismens ok, aldrig har de arbetandes lidanden nått en sådan höjd som vid den tidpunkt då det gamla feodalsystemet våldsamt bröts och lämnade rum för ny ordning. Det 18:e århundradets franska revolution, som har de plågade massornas trångmål att tacka för sin gigantiska kraft, fördjupade och skärpte för lång tid framåt deras lidande oerhört.

Palatsrevolutioner, som endast för till personombyte i högsta ledningen, kan tilldra sig på kort tid nästan utan att avspegla sig i landets ekonomiska liv. Annorlunda med sådana revolutioner, som drar många miljoner arbetande in i sin virvel. Vilken form ett samhälle än må ha – samhället är beroende av arbete. Därigenom att revolutionen drar folkmassorna från arbetet och för längre tid kastar dem i strid samt på den grund stör deras, förhållande till produktionen, skadar den ekonomin och pressar ned den nivå, som var för handen före revolutionens utbrott. Ju mer omfattande den sociala omvälvningen är, ju talrikare folkmassor den berör, ju längre den varar, desto värre förstör den produktionsapparaten, desto mer länsar den förråden. Av detta följer vad som inte behöver bevisas, nämligen att inbördeskriget skadar det ekonomiska livet. Men att vilja skylla detta på sovjetförvaltningssystemet, är detsamma som att

göra en nyfödd mänsklig varelse ansvarig för de smärtor det kostat modern att föda den till världen. Problemet består i att förkorta inbördeskriget. Men detta kan nås endast genom att handla beslutsamt. Emellertid är det just mot den revolutionära beslutsamheten som Kautskys hela bok vänder sig.

*

Sedan nämnda bok utkommit, har inte endast i Ryssland utan i hela världen och framför allt i Europa de största tilldragelser inträffat eller betydelsefulla processer, som undergräver de sista stöden åt kautskyanismen, vidare utvecklats.

I Tyskland har inbördeskriget antagit en alltmer förbittrad karaktär. Det gamla partiets yttre, organisatoriska makt och arbetarklassens fackföreningsdemokrati har inte endast varit ur stånd att skapa förutsättningarna för en fredligare och humanare övergång till socialismen, vilket framgår av Kautskys nuvarande teorier, utan har tvärtom blivit en av huvudledningarna till kampens långvarighet och alltjämt tilltagande förbittring. Ju mer konservativ den tyska socialdemokratin blivit, desto mer krafter, liv och blod måste det av den bedragna tyska proletariatet ge ut i de upprepade attackerna mot det borgerliga samhällets fästen för att i kampens egen utveckling dana sig en ny, verklig revolutionär organisation, som kan leda massorna till slutgiltig seger. De tyska generalernas komplott, deras tillfälliga annektering av makten och de på detta följande, blodiga händelserna har på nytt visat, vilken ynkelig och fåfång maskerad den så kallade demokratin under imperialismens störtande och inbördeskriget egentligen var. Demokratin, som överlevt sig själv, avgör ingen fråga, mildrar ingen motsättning, helar inget sår, hindrar varken upproren från höger eller vänster, den är kraftlös, obetydlig, osann och tjänar endast till att åstadkomma förvirring bland de efterblivna folklagren, isynnerhet småborgarna.

Den av Kautsky i slutet av boken uttryckta förhoppningen, att västern, Frankrikes och Englands ”gamla demokratier”, som även krönts med segern, skall visa oss den sunda, normala, fredliga, äkta kautskyanska utvecklingen till socialism, det är den mest vanvettiga inbillning. Det segrande Frankrikes s. k. republikanska demokrati är samtidigt den mest reaktionära, blodtörstiga och demoraliserade regering av alla, som någonsin funnits här på jorden. Dess inre politik är i samma grad som dess yttre byggd på feghet, girighet och våldförande. I gengäld övergår det franska proletariatet, som blivit bedraget mer än någon annan klass förut, allt tydligare till direkt aktion. Det småaktiga förtryck, som republikens regering överhopat landsorganisationen (C. G. T.) med, visar att t. o. m. den syndikalistiska kautskyanismen, d. v. s. den bedrägliga kompromiss-socialismen, inte kan finna lojal plats inom den borgerliga demokratis ram. Massornas tilltagande revolutionära stämning, de besuttnas förbittring och mellangruppernas utplånande – tre parallella processer, som förutsätter och tillkännager det hätska inbördeskrigets annalkande – fullbordar sig mitt för våra ögon i rask takt i de senaste månadernas Frankrike.

I England följer händelserna, som är av olika form, samma huvudlinje. I England, vars härskande klass nu mer än någonsin förtrycker och plundrar hela världen, har de demokratiska formlerna rent av förlorat sin betydelse som instrument för det parlamentariska taskspeleriet. Den på detta område duktige fackmannen Lloyd George vänder sig nu inte till demokratin utan till de konservativa och liberala egendomsbesittande sammanslutningarna för strid mot arbetarklassen. I hans argumenteringar har inte heller stannat kvar ett spår av ”marxisten” Kautskys demokratiska oklarhet. Lloyd George står på klassrealiteternas mark och just därför talar han inbördeskrigets språk. Den engelska arbetarklassen med den för sig egendomliga, klumpiga empirismen närmar sig det skede i sin kamp, som skall komma de hjältemodigaste stridsfaserna om chartismens program att blekna, liksom Pariskommunen skall blekna i jämförelse med det franska proletariats annalkande segerrika resning.

Just därför att det historiska förloppet under dessa månader utvecklar sin revolutionära logik med brutal energi, frågar sig bokens förf., om bokens offentliggörande ännu är behövt. Är det ännu behövt att teoretiskt vederlägga Kautsky? Föreligger teoretiskt behov att rättfärdiga den revolutionära terrorn?

Tyvärr – ja. Ideologin spelar efter sakens natur en oerhörd roll i den socialistiska rörelsen. Till och med för det empiriska England har den timme slagit, då arbetarklassen måste äga ett alltmer tilltagande behov av teoretisk generalisering av sina erfarenheter och uppgifter. Emellertid innehåller psykologin, även den proletära, konservatismens fruktansvärda tröghet, så mycket mer som det i dessa fall just handlar om den från Andra internationals partier ärvda ideologi – partier som visserligen väckt proletariatet och som ännu för inte längesen var ganska mäktiga. Efter den officiella socialpatriotismens förolyckande (Scheidemann, V. Adler, Renaudel, Vandervelde, Henderson, Plechanov m. fl.) utgör den internationella kautskyanismen [de tyska oavhängigas stab, Friedrich Adler, Longuet, en betydande del italienare, Huysmans, de engelska ”oavhängiga” (I. L. P.), Martovs grupp m. fl.] den viktigaste politiska faktor, som det kapitalistiska samhällets jämvikt stöder sig på. Man kan säga, att de arbetande massornas vilja i hela den civiliserade världen, som omedelbart berörs av händelsernas gång, f. n. är ojämförligt mer revolutionär än deras medvetande, som ännu tyngs av parlamentarismens och kompromiss-socialismens fördomar. Kampen om arbetarklassens diktatur betyder för ögonblicket en hård kamp mot kautskyanismen inom arbetarklassen. Förlikningssocialismens lögn och fördomar, som fortfarande förpestar luften, måste kastas undan. Åt den oförsonliga kampen mot den fega, till halvheter hemfallna, hycklande kautskyanismen i alla land skall denna bok ägnas.

*

P. S. Nu (maj 1920) har molnen åter dragit sig samman över Sovjetryssland. Det borgerliga Polen har genom ett överfall på Ukraina riktat ett nytt världsimperialistiskt angrepp på Sovjetryssland. De stora faror, som på nytt hotar revolutionen, och de oerhörda offer, kriget pålagt de arbetande massorna, kastar de ryska kautskyanarna återigen iväg till öppet motstånd mot sovjetmakten, d. v. s. till faktiskt stöd åt det socialistiska Rysslands bödlar. Det är kautskyanernas olycka, att de vill bistå den proletära revolutionen, så snart det är väl beställt med den, men lägga alla möjliga hinder i vägen för den, så snart den är i särskilt behov av hjälp. Kautsky har redan upprepade gånger förutsagt vår undergång, vilket bör vara det bästa beviset på att han, Kautsky, har teoretiskt rätt. Denne ”Marx’ arvtagare” är så djupt sjunken, att hans enda allvarliga, politiska program är spekulation i den proletära diktaturens sammanstörtande.

Han skall även denna gång missträcka sig. Det borgerliga Polens krossande genom den av kommunistiska arbetare ledda röda armén skall bli ett nytt bevis på den proletära diktaturens styrka och just därigenom tilldela den småborgerliga klientogenheten (kautskyanismen) det dödande hugget. Trots det vansinniga virrvarret i yttre form, paroller och färg har vår samtida historia utomordentligt förenklat grundelementen i sitt förlopp och låter dem gå ut på kampen mellan imperialismen och kommunismen. Pilsudski kämpar inte endast om de polska magnaternas landområden i Ukraina och Vitryssland, inte endast för kapitalistisk äganderätt och för katolska kyrkan, utan också för den parlamentariska demokratin, för den revolutionära socialismen, för Andra internationals, för Kautskys rätt att förbli borgardömetts kritiska parasit. Vi kämpar för Kommunistiska internationals och proletariatets internationella revolution. Insatsen är på bägge sidor hög. Kampen skall bli hårdnackad och svår. Vi hoppas på segern därför att vi har alla historiska rättigheter till den.

Moskva den 29 maj 1920

Leo Trotskij.

I. "Kraftbalansen"

Ett argument, som kritiken mot Rysslands sovjetregim och i synnerhet kritiken mot andra lands revolutionära försök att övergå till sovjetregim oupphörligt upprepar är "kraftbalansens" argument. Sovjetregimen i Ryssland är en utopi därför att "den inte motsvarar kraftförhållandet". Det efterblivna Ryssland kan inte förelägga sig uppgifter, som det framskridna Tyskland är vuxet. Men även av Tysklands proletariat vore det ett vanvett att överta den politiska makten, då sådant "för närvarande" skulle störa kraftbalansen. Folkförbundet är ofulländat, men därför motsvarar det kraftbalansen. Kampen för det imperialistiska herraväldets störtande är utopisk – men Versaillesfördragets ändring motsvarar kraftbalansen. Så snart Longuet springer bak Wilsons rygg, så sker detta inte på grund av Longuets politiska haltlöshet utan till följd av lagen om kraftbalansen. Den österrikiska presidenten Seitz och kanslern Renner måste enligt Friedrich Adlers mening låta sin småborgerliga plattighet verka från centrala poster inom den borgerliga republiken, eftersom annars – kraftbalansen blir störd. Två år före världskriget gav mig Karl Renner, då ännu inte kansler utan opportunistens "marxistiske" advokat, en utredning om att tsarregimen av den 3 juni – d. v. s. en med monarki krönt storgodsägar- och kapitalistliga – skulle stå på sina ben i Ryssland oavslutligt under ett helt historiskt skede, eftersom den motsvarade kraftbalansen.

Vad är då egentligen den där kraftbalansen för en trollformel, som måste bestämma, länka och förklara hela det historiska förloppet i parti och minut? Varför uppträder egentligen kraftbalansens formel oföränderlig i Kautskys nuvarande skola som ett rättfärdigande av obeslut-samheten, stagnationen, fegheten, löftesbrottet och bedrägeriet?

Med "kraftbalansen" förstår man vad man vill: den höjd produktionen nått, klassmotsätt-ningarnas gradering, antalet organiserade arbetare, fackföreningarnas kassatillgångar, ofta utgången av de senaste parlamentsvalen, inte sällan graden av ministärens medgörlighet eller finansoligarkins oförskämdhet – men slutligen också i de flesta fall det summariska politiska intryck, som den halvblinde pedanten eller den s. k. realpolitikern anammar, den där tillägnat sig marxismens fraseologi men i verkligheten låter sig ledas av de mest smaklösa allianser, småborgerliga fördomar och parlamentariska "riktlinjer". Efter något tissel-tassel med chefen för polisdepartementet visste den österrikiska socialdemokratiska politikern för helt kort tid sedan alldeles utmärkt, om – i överensstämmelse med kraftbalansen – en fredlig gatudemonstration den 1 maj i Wien var tillåtlig eller icke. För Ebert, Scheidemann och David beräknades för inte längesen kraftbalansen genom det antal fingrar, som Bethmann-Hollweg eller Ludendorff i egen person räckte dem vid mottagandet i riksdagen.

Enligt Friedrich Adler skulle bildandet av en sovjetregering i Österrike utgöra en förödande rubbning av kraftbalansen: ententen skulle prisge Österrike åt hungersnöd. Som bevis påpekade Adler på rådkongressen i juli 1919 Ryssland och Ungern, där det vid den tiden ännu inte hade lyckats för de ungerska Renner-anhängarna att med hjälp av de ungerska Adler-anhängarna störta rådsregeringen. Vid första anblicken kunde det verkligen tyckas, att Friedrich Adler i avseende på Ungern haft rätt: proletariatets diktatur blev där störtad och dess plats intog ministären Friedrich. Men det är fullt tillåtet att fråga, om detta sistnämnda motsvarade kraftbalansen. I vart fall hade Friedrich och hans Huszar ändå inte kommit till makten av ett tillfälle utan därför att den rumäniska armén befann sig på platsen. Av detta följer tydligt, att man vid förklaringen av den ungerska sovjetmaktens öde måste ta "kraftbalansen" inom minst två land i betraktande: i Ungern självt och i grannlandet Rumänien. Men det är inte svårt att förstå, att man heller inte då får göra halt: om rådsdiktatur i Österrike uppstått före den ungerska krisen, så skulle störtandet av rådsregeringen i Budapest ha blivit en ojämförligt mycket svårare uppgift. Alltså måste också österrike med Friedrich Adlers trolösa politik inneslutas i den kraftbalans, som avgjorde det tillfälliga störtandet av sovjetmakten i Ungern.

Friedrich Adler själv söker emellertid nyckeln till kraftbalansens gåta, icke i Ryssland och Ungern utan i väster, i Clemenceaus och Lloyd Georges land: de är i besittning av spannmål och kol, men kol och säd är särskilt i våra dagar en lika viktig faktor i kraftbalansens mekanik som kanonerna i den lassalleska statsförfattningen. Adlers upphöjda tanke är, sedd i dagsljus, följaktligen den, att det österrikiska proletariatet inte får överta makten, förrän Clemenceau (eller Millerand, d. v. s. Clemenceaus andra upplaga) tillåter det.

Emellertid är det också här tillåtet att fråga: motsvarar Clemenceaus politik just den verkliga kraftbalansen? Vid första påseendet kan det tyckas, att Clemenceaus gendarmer – som upplöser arbetarmötena och häktar och låter skjuta kommunisterna – tillfredsställande betryggar, om också inte bevisar kraftbalansen. Men här kan man inte undgå att tänka på att sovjemaktens terroristiska åtgärder, d. v. s. liknande husvisitationer, häktningar och bruk av dödsstraff – riktade endast mot de kontrarevolutionära – av så många anses som bevis på att sovjetmakten inte motsvarar kraftbalansen. Det skulle ändå vara fåfängt att någonstans i världen f. n. finna en regim, som inte för sitt upprätthållande använder hårda massrepressalier. Det betyder, att de fientliga klasskrafterna efter att ha genombrutit alla sina höljen, däribland även den ”demokratiska” rättens, strävar att under skoningslös kamp söka sig nya växlande allianser.

Då sovjetsystemet i Ryssland upprättades, förklarade icke endast de kapitalistiska politikerna utan även de socialistiska opportunisterna i alla land detta för en fräck utmaning mot kraftförhållandet. I detta avseende rådde inga meningsskiljaktigheter mellan Kautsky, den habsburgske greve Czernin och den bulgariske ministerpresidenten Radoslavov. Sedan dess har den österrikisk-ungerska och den tyska monarkin störtat samman och världens mäktigaste militarism grusats. Sovjetmakten har hävdat sig. De segrande ententeländerna har mobiliserat allt vad de förmått och störtat sig emot oss. Men sovjetmakten har hållit stånd. Om man för två år sen hade sagt Kautsky, Friedrich Adler eller Otto Bauer, att proletariats diktatur i Ryssland först skulle motstå den tyska imperialismens anlopp och sedan entente-ländernas imperialism under oavbruten kamp, så skulle dessa den Andra internationalens vise män ansett en sådan profetia som en löjligt falsk uppfattning om kraftbalansen.

De politiska krafternas växelverkan uppstår vid vart särskilt tillfälle under påverkan av olika slags grundläggande och tillstötande maktfaktorer och bestäms endast i sin djupaste botten av produktionens utvecklingsgrad. Ett folks sociala danande försiggår långt efter och i överensstämmelse med produktivkrafternas utveckling. Småborgare- och isynnerhet bondestånden bevarar sin existens även efter det deras hushållningsmetoder för längesen övergivits, utdömts och överflyglats av samhällets produktionstekniska utveckling. Massornas medvetenhet å sin sida stannar kvar långt bakom de sociala förhållandenas utveckling; de gamla socialistiska partiernas medvetenhet står en hel epok efter massornas stämning och de gamla parlaments- och Trade-Unionsledarnas medvetenhet, som är reaktionärare än deras partier, visar oss bilden av en stelnad massa som historien tills dato varken kunnat tillgodogöra sig eller befria sig från. Under det fredliga parlamentariska skedet och med hänsyn till de sociala förhållandenas motståndskraft lades – utan skriande felaktigheter – den psykologiska faktorn till grund för alla beräkningar: det antogs, att parlamentsvalen tillräckligt fullständigt återspeglade kraftbalansen. Det imperialistiska kriget har, sedan det rubbat det borgerliga samhällets jämvikt, ådagalagt de gamla kriteriernas absoluta oduglighet, då de alls icke berör nämnda djupa historiska faktorer, som i föregående skede småningom hopat sig och nu med ens framträder och bestämmer det historiska förloppet.

Den politiska virtuositetens män, som är ur stånd att fatta det historiska förloppet i dess helhet, i dess inre motsägelser och motsatser, föreställer sig saken så, att historien från alla sidor samtidigt och planmässigt förbereder den socialistiska regimen, så att också produktionens koncentrerings, producentens och konsumentens kommunistiska moral mognar samtidigt med den elektriska plogens användning och parlamentsmajoritetens uppkomst.

Följden av detta blev ett rent mekaniskt förhållande till parlamentarismen, som enligt flertalet politiker inom Andra internationalen lika ofelbart angav samhällets grad av mogenhet för socialismen som manometern anger ångtryckets styrka. Emellertid finns det ingenting huvudlösare än en sådan mekanisk föreställning om samhällsförhållandenas utveckling.

Om man med utgångspunkt från samhällets produktion går vidare till samhällets överbyggnad: klasserna, staten, rättsordningen, partierna o. s. v., så kan man fastställa, att trögheten hos vart och ett inte enbart måste summeras utan i många fall multipliceras med den föregående avdelningens tröghet. Som resultat visar sig den politiska medvetenheten inom grupper, som länge ansåg sig för de mest framskridna, i omvälvningsögonblick vara en kolossal hämsko på den historiska utvecklingen. För närvarande är det otvivelaktigt, att de partier inom Andra internationalen, vilka var ledare för proletariatet och icke var villiga, icke vågade och icke förstod att i det mest kritiska ögonblick av mänsklighetens historia ta makten i sina händer och som därmed ledde proletariatet in på den imperialistiska gemensamma undergångens väg, därigenom avslöjat sig som motrevolutionens tunga på vågen.

De mäktiga produktivkrafterna, sporen i det historiska förloppet, kvävdes i de där efterblivna överbyggena (privategendom och nationalstat), som de genom den föregående utvecklingen höllos inspärrade i. Utvidgade av kapitalismen tryckte produktivkrafterna på alla väggar inom den nationella, borgerliga staten för att medelst socialistisk världsorganisation av det ekonomiska livet nå sin frihet. De sociala grupperingarnas tröghet, trögheten i de politiska krafterna, som visade sig oförmögna att utplåna de gamla klassgrupperingarna, trögheten och sveket från de ledande socialistiska partiernas sida, vilka i verkligheten övertagit skyddet av det borgerliga samhället – detta allt ledde till produktivkrafternas vulkaniska utbrott i det imperialistiska krigets form. Den mänskliga tekniken, historiens mest revolutionära faktor, reste sig med sin under årtionden samlade styrka mot den vidriga konservatismen, mot Scheidemanns, Kautskys, Renaudels, Vanderveldes, Longuets skamlösa slöhet och utsatte den mänskliga kulturen för en rasande förstörelse genom sina mörsare, kulsprutor, dreadnoughts och luftskepp.

Alltså är orsakerna till det elände, mänskligheten nu genomlider, just de, att utvecklingen av människans tekniska välde över naturen redan *för längesen* var mogen för ekonomins socialisering, och att proletariatet hade intagit en ställning inom produktionen som fullständigt tryggade dess diktatur, under det att historiens omedvetna krafter – partierna och deras ledare – ännu fullständigt befann sig under de gamla fördomarnas ok och endast underhöll massornas misstroende till dessa partier och ledare. För några år sedan förstod Kautsky detta. ”Proletariatet är f. n. så tillvuxet i styrka”, skrev Kautsky i boken *Vägen till makt*, ”att det mycket lugnt kan vänta sig den annalkande segern. Och en för tidig revolution kan inte mer vara på tal på en tidpunkt då proletariatet på given statlig basis hämtat så mycket styrka, som kunde vinnas, och då dess omdaning blivit ett villkor för dess kommande uppsving.” Från den stund då utvecklingen av produktivkraften som vuxit ut över den national-borgerliga statens ram, dragit in mänskligheten i ett skede av kriser och skakningar, har massornas medvetenhet genom hotande påfrestningar kastats ur det föregående skedets relativa jämviktsläge. Slentrianen och trögheten i levnadsvanorna, den fredliga lagbundenhetens hypnos har förlorat sin makt över proletariatet. Men proletariatet har ännu inte medvetet och ovillkorligt slagit in på den öppna revolutionära kampens väg. Det tvekar, emedan det lever i det labila jämviktslägets sista ögonblick. I omsvängningens psykologiska ögonblick spelar ytterligheterna, statsmakten å ena och det revolutionära partiet å den andra sidan, en roll av kolossal vikt. En beslutsam stöt från höger eller från vänster är nog att rycka proletariatet för en viss tid över till den ena eller andra sidan. Detta såg vi år 1914, då arbetarklassen genom de imperialistiska regeringarnas och de socialpatriotiska partiernas förenade anlopp på en gång kastades ur sitt spår och in på imperialismens väg. Vi såg sedan, hur krigets prövningar, hur motsatserna mellan dess resultat och dess ursprungliga mening revolutionärt upprörde massorna och

gjorde dem alltmer skickade för öppen resning mot kapitalet. Under dessa förhållanden är det av vikt, att ett sådant revolutionärt parti existerar, som gör klart för sig det samtida förloppets drivkrafter och förstår sin klass' avgörande ställning bland dessa krafter, ett parti som känner sin klass' outtröttliga krafter, tror på denna klass, tror på sig själv, känner den revolutionära metodens makt i en tid av gungning på alla sociala områden, ett parti som är berett att begagna denna metod till slutet. Ett sådant partis existens är av oersättlig historisk betydelse.

Och omvänt: ett socialistiskt parti, som har traditionellt inflytande, men inte gör klart för sig vad som tilldrar sig runtom, som inte förstår den revolutionära situationen och därför inte hittar nyckeln till den samt varken tror på proletariatet eller på sig själv, ett sådant parti är i vår tid den mest skadliga historiska hämsko, det är förvirringens och det förödande kaos' upphov.

Sådan är numera Kautskys och hans meningsfränders roll. De lär proletariatet, icke att tro på sig själv utan på sin vrågbild i demokratins spegel, som militarismens stövel sparkat i tusen bitar. Avgörande för proletariatets revolutionära politik måste enligt deras mening icke den internationella situationen vara, icke kapitalets faktiska undergång, icke samhällets genom denna undergång framkallade förfall, icke den objektiva nödvändigheten av arbetarklassens herravälde, en nödvändighet, som ur de rykande ruinerna av den kapitalistiska civilisationen ropar mot himlen – ingenting av allt detta måste bestämma proletariatets revolutionära partis politik, utan en röstsammanräkning, som utföres av parlamentarismens kapitalistiska röst-”kontrollanter”. För endast några år sedan, som sagt, tycktes Kautsky vara av en annan mening. ”Om proletariatet utgör den enda revolutionära klassen inom nationen”, skrev Kautsky i sin bok *Vägen till makten*, ”så följer av detta, att varje den nuvarande regimens sammanstörtande, vare sig av moralisk, finansiell eller militär natur, betyder bankrutt för alla borgerliga partier, som är ansvariga för det hela, och att enda utvägen ur denna återvändsgränd är att grunda proletariatets välde.” Men i dag säger vanmaktens och feghetens parti, Kautskys parti, till arbetarklassen: Det är inte fråga om att du för närvarande är historiens enda skapande kraft, att du är istånd att störta de där härskande rövarbanden, som de egendomsägande klasserna urartat till, det är inte fråga om detta att ingen kan fylla den uppgiften i ditt ställe; inte om att historien icke ger dig något uppskov, eftersom det nuvarande tillståndet av mördande kaos hotar att begrava dig själv under kapitalismens sista spillror – det rör sig om att det igår eller idag lyckades för de imperialistiska ligorna att samla 51 proc. röster mot dina 49 proc. för att med dem bedra, våldföra och muta den allmänna meningen. Leve den parlamentariska majoriteten, även om hela världen går under!

II. Proletariatets diktatur

”Marx och Engels ha präglat begreppet *proletariatets diktatur*, vilket Engels år 1891, kort före sin död, hårdnackat försvarade – begreppet proletariatets politiska allenahärskande såsom den enda form, vari proletariatet kan förverkliga statsmakten.”

Så skrev Kautsky för ungefär 10 år sedan. Som den enda formen för proletariatets välde ansåg han inte den socialistiska majoriteten i det demokratiska parlamentet utan proletariatets politiska allenahärskande, dess diktatur. Om man anser uppgiften vara avskaffandet av privatägandet till produktionsmedlen, så är det fullkomligt klart, att den enda vägen till lösning består i koncentreringsen av hela statmakten i proletariatets hand och i danandet av en sådan absolut regim för övergångsperioden, att den härskande klassen icke låter sig ledas av allmänna, för en längre period lämpliga normer utan av vad som stämmer med den revolutionära ändamålsenligheten.

Diktaturen är nödvändig därför att det inte rör sig om enstaka detaljförändringar utan om bourgeoisins själva existens. Här är samförstånd omöjligt. Här kan endast våldet bestämma. Proletariatets enväldsmakt utesluter förstås varken avtal eller betydande medgivanden i

synnerhet gentemot småborgardömet och bondeståndet. Men dessa avtal kan proletariats endast träffa, sedan det tagit den materiella maktapparaten i besittning och tryggt sig möjligheten att själv avgöra, vilka avtal som kan träffas och vilka som måste avslås i den socialistiska uppgiftens intresse.

Nu fördömer Kautsky proletariats diktatur helt och hållet som "minoritetens våld mot majoriteten.", d. v. s. han karakteriserar proletariats revolutionära regim på samma sätt som de ärliga socialisterna i alla land (om än dolt i demokratins former) alltid karakteriserat utsugarnas diktatur.

Sedan Kautsky befriat sig från revolutionär diktatur, löser han frågan om proletariats erövring av makten med frågan om socialdemokratins erövring av röstövervikten i de kommande valkampanjerna. Enligt den parlamentariska juristfiktionen ger den allmänna rösträtten uttryck åt medborgarnas vilja inom nationens alla klasser och öppnar följaktligen möjligheten att dra majoriteten över på socialismens sida. Så länge denna teoretiska möjlighet inte blivit verklighet, är den socialistiska minoriteten tvungen att foga sig efter den borgerliga majoriteten. Fetischismen hos den parlamentariska majoriteten är en grov förnekelse inte endast av proletariats diktatur utan också av marxismen och av revolutionen överhuvud. Om man ville göra den socialistiska politiken principiellt beroende av det parlamentariska sakramentet om majoritet och minoritet, så skulle det i den formella demokratins länder inte finnas någon plats för revolutionär kamp. Då den på grund av allmänna val uppkomna majoriteten i Schweiz tillåter drakoniska bestämmelser mot de strejkande eller då det exekutiva och lagliga våld, som enligt den formella majoritetens vilja råder i Amerika, låter hänga arbetarna, har då de schweiziska och amerikanska arbetarna "rätt" att protestera genom att begagna sig av generalstrejk? Tydligen icke. Den politiska strejken är en form av utomparlamentariskt tryck på den "nationella viljan", sådan denna genom den allmänna rösträtten kom till uttryck. Kautsky hyser visserligen själv betänkligheter mot att gå så långt som hans nya ståndpunkts logik fordrar. Bunden av en stackars kvarleva från sitt förgångna är Kautsky tvungen att erkänna det tillåtliga i att genom aktion framlägga ändringsförslag till den allmänna rösträtten. Parlamentsvalen var, åtminstone i princip, för socialdemokraterna aldrig någon ersättning för den reala klasskampen, för dess sammanstötningar, motstånd, anfall, uppror, utan de var endast ett hjälpmedel i denna kamp, därvid de i ett skede spelade en större och i ett annat en mindre roll för att i diktaturens skede krympa tillsammans till ett intet.

År 1891, d. v. s. kort före sin död, försvarade Engels som sagt med ihärdighet proletariats diktatur såsom den enda formen för proletariats statliga makt. Kautsky själv har flera gånger upprepat denna definition. Då ser man inom parentes sagt, vilken ovärdig förfälskning Kautskys nuvarande försök är, att beteckna proletariats diktatur som en specifikt rysk uppfinning.

Den som vill nå sitt mål kan inte väja för medlen. Kampen måste föras med en intensitet som faktiskt tryggar proletariats envåldsmakt. Kräver den sociala omvälvningens mål diktaturen – "den enda form, vari proletariats kan förverkliga sin statliga makt" – så måste diktaturen, kosta vad det kosta vill, betryggas.

För att kunna skriva en broschyr om diktaturen måste man ha ett bläckhorn och några böcker papper, kanhända också några stycken tankar i huvudet. Men för att upprätta och trygga diktaturen måste man hindra bourgeoisin att undergräva proletariats statliga makt. Kautsky antar tydligen, att detta kan nås genom gråtmilda broschyrer. Men hans egen erfarenhet borde säga honom, att det inte är nog att förlora inflytandet över proletariats för att vinna inflytandet över bourgeoisin.

Arbetarklassens envåldsmakt kan endast tryggas därigenom att man tvingar den vid makten vana bourgeoisin att begripa, att det är farligt för den att sätta sig till motvärn mot proletariats diktatur och att undergräva det genom sabotage, sammansvärjningar, uppror och

utländska trupper. Man måste tvinga den makten berövade bourgeoisin att lyda. På vilket sätt? Prästerna skrämde folk med straff på andra sidan graven. Sådana hjälpmedel står oss inte till buds. Svartrockarnas helvete existerade ju aldrig ensamt utan var förbundet med den heliga inkquisitionens materiella eld, liksom även med den demokratiska statens skorpioner. Lutar kanske Kautsky åt den tron, att man kan tämja bourgeoisin med tillhjälp av det kategoriska imperativet, som i hans senaste skrifter spelar den helige andes roll? Vi kan för vår del endast utlova praktiskt bistånd, i händelse han skulle besluta sig att utsända en kantsk-humanitär mission till Denikins och Koltjaks välde. I vart fall skulle han där få möjlighet att övertyga sig om att de kontrarevolutionära inte är karaktärslösa av naturen utan att deras karaktär tack vare en sexårig vistelse i krigets eld och rök blivit stålsatt. Varendra vitgardist har tillägnat sig den klara sanningen, att det är lättare att hänga en kommunist i ett träd än att vinna insikt om sakernas natur genom en bok av Kautsky. Dessa herrar hyser ingen vidskeplig fruktan, varken för demokratins principer eller för skärselden, detta så mycket mindre som kyrkans poper och den officiella vetenskapen handlar i samförstånd med dem och låter sina kombinerade blixtar ljunga uteslutande över bolsjevikernas huvuden. De ryska vitgardisterna är de tyska och alla andra i det avseendet lika, att man varken kan övertyga dem eller tala till deras samvete, utan endast sätta skräck i dem eller förgöra dem.

Den som principiellt utdömer terrorn, d. v. s. undertrycknings- och avskräckningsåtgärderna gentemot den bittra och väpnade kontrarevolutionen, han måste avstå från arbetarklassens politiska välde och från dess revolutionära diktatur. Den som avstår från proletariatets diktatur, han avstår från den sociala revolutionen och drar socialismen i graven.

*

Någon teori om den sociala revolutionen står numera inte att finna hos Kautsky. Var gång han för söker generalisera sina osanningar om revolutionen och proletariatets diktatur serverar han jaurèsismens och bernsteinianismens uppvärmda och omserverade fördomar.

”Revolutionen av 1789”, skriver Kautsky, ”har själv undanröjt de viktigaste omständigheter, som gav den en så grym och våldsam karaktär, och förberett mildare former för kommande revolutioner.” (Sid. 97.) Låt oss anta att så är, fastän man då får glömma att räkna junidagarna av 1848 och fasorna vid kommunens underkuvande. Låt oss anta, att 18:e århundradets stora revolution, som genom en skoningslös terror avskaffade absolutismens, feodalismens och klerikalismens välde, i själva verket förberedde möjligheterna till en fredligare och mildare lösning av de sociala frågorna. Men om man också erkänner denna rent liberala tes, så har vår åklagare i alla fall orätt, eftersom den ryska revolutionen, som slöt med proletariatets diktatur, ’har påbörjat just det arbete, Frankrike vid slutet av 18:e århundradet fullbordade. Våra förfäder har under gångna århundraden genom revolutionär terror inte bemödat sig att förbereda de demokratiska förutsättningarna för en mildring av vår revolutions former. Den etiska mandarin Kautsky gjorde rätt, om han toge denna omständighet i betraktande och icke anklagade oss utan våra förfäder.

Kautsky gör f. ö. i detta fall på samma gång ett litet medgivande. ”Väl tordes ingen förständig människa tvivla på att en militärmonarki som den tyska, österrikiska och ryska var möjlig att störta annat än med våldsmedel, men mindre tänkte man (vem?) då på bruket av vapnens blodiga våld, utan så mycket mer på det för proletariatet utmärkande maktmedlet arbetsvägran, masstrejk ... Men att proletariatets övervägande antal, väl till makten kommet, åter liksom i slutet av 18:e århundradet skulle släppa sig lös i blodsutgjutelse, hämnd och ursinne, det fick man inte vänta. Det ställde hela utvecklingen på huvudet.” (Sid. 101.)

Som vi ser behövdes det ett världskrig och en rad revolutioner för att tillåta oss kasta en blick – rimligtvis – in i den lärdaste teoretikers hjärna och få se vad som i den egentligen tilldrar sig. Det visar sig, att Kautsky inte trodde, att man kunde avsätta en Romanov eller en Hohenzollern med prat, men på samma gång antog han på rent allvar, att man kunde störta

den militära monarkin genom generalstrejken, d. v. s. genom passiva demonstrationer med korslagda armar. Trots den ryska erfarenheten från 1905 och världsdiskussionen om denna fråga har Kautsky, visar det sig, bibehållit den anarko-reformistiska uppfattningen av generalstrejken. Vi skulle kunna hänvisa honom till de sidor i hans egen tidskrift *Die neue Zeit*, där det för tolv år sedan förklarades, att generalstrejken endast betydde proletariats mobilisering mot och dess konfrontation med den fiendliga statsmakten, men att strejken i och för sig icke kunde lösa problemet, eftersom den mattade proletariats krafter snabbare än motståndarens och därigenom tvang arbetarna att förr eller senare återgå till arbetet. Generalstrejken kan få avgörande betydelse endast som upprinnelse till proletariats sammanstötning med motståndarpartens väpnade makt, d. v. s. som upphov till arbetarnas öppna, revolutionära resning. Först sedan den revolutionära klassen brutit den fiendliga arméns mod kan denna klass lösa maktproblemet, som är alla revolutioners grundläggande fråga. Generalstrejken leder till mobilisering av bägge parternas krafter och ställer kontrarevolutionens motståndskraft på ett allvarligt prov. Likvisst kan man endast genom kampens vidare utveckling till väpnad resning nå det blodiga pris, som en revolutionär klass har att betala för makten. Men att betalning i blod måste lämnas, att proletariatet i kampen om erövringen av makten och för skyddandet av den inte endast måste dö utan också döda, på den saken tvivlade ingen enda allvarlig revolutionär. Att säga, att proletariats förbittrade strid på liv och död med bourgeoisin ”ställer hela utvecklingen på huvudet”, betyder bara, att några värda herrar ideologers huvuden är ett fotografiskt mörkrum, där verkligheten står på huvudet.

Men också i avseende på mer framskridna kulturland med gammal demokratisk tradition är riktigheten av Kautskys historiska tes absolut icke av någonting påvisad. Förövrigt är tesen i och för sig icke ny. Revisionisterna gav den på sin tid principiell betydelse. De visade, att ökningen av proletära organisationer i demokratiska förhållanden borgade för den successiva och omärkliga – reformistiska, evolutionära – övergången till socialistisk ordning, utan täta strejker och uppror och utan proletariats diktatur.

Samtidigt, på höjdpunkten av sin verksamhet, bevisade Kautsky, att klassmotsatserna i det kapitalistiska samhället trots demokratiska former tilltog och att en sådan process oundvikligen måste leda till revolution och till maktens erövring genom proletariatet.

Ingen har naturligtvis gjort försöket att i förväg beräkna det antal offer, som proletariats revolutionära resning och dess diktators välde måste kräva. Men det stod klart för alla, att antalet offer beror på de besittande klassernas motståndskraft. Om Kautsky med sin bok vill säga, att den demokratiska uppfostran icke har mildrat bourgeoisins klassegoism, så kan man utan vidare instämma i det.

Om han vill tillägga, att det imperialistiska kriget, som *trots* demokratin bröt ut och rasade i fyra år, har befordrat sedernas förvildning, gjort våldsamma handlingssätt till vana och vänjt bourgeoisin av med att genera sig för att slakta massor av människor – så skall han också få rätt i detta. Det förhåller sig i verkligheten så. Men kämpas måste det under de betingelser, som är för handen. Kampen står icke emellan den proletära och den borgerliga homunkulus, som uppstått ur Wagner-Kautskys retort, utan mellan, det reella proletariatet och den reella bourgeoisin sådana de utgått ur det senaste imperialistiska blodbadet.

I det skoningslösa sig till hela världen spridande inbördeskriget ser Kautsky resultatet av – det olycksbringande förkastandet av Andra internationalens ”beprövade, segerrika taktik”.

”I verkligheten har den socialistiska rörelsen”, skriver han, ”sedan marxismen behärskat den, ända fram till världskriget, i varje sin medvetna större livsyttning bevarats från ett stort nederlag, och tanken att slå sig igenom medelst ett skräckvälde hade fullständigt försvunnit från dess kretsar.”

”Till detta bidrog den omständigheten, att på samma tid som marxismen blev den härskande socialistiska läran rotfäste sig demokratin i Västeuropa och började från att ha varit ett stridsämne att bli en fast basis för det politiska livet.” (Sid. 100.)

I denna ”utvecklingsformel” finns icke en atom av marxism: fortgången av klasskampen, klassernas handgripliga sammandrabbningar har upplösts till marxistisk propaganda, som tack vare de demokratiska förutsättningarna enligt uppgift skulle medge en smärtfri övergång till nya, för bägge parterna mera ”ändamålsenliga” samhällsformer. Det är den mest vulgära upplysningsfilosofi, en åldrad rationalism i 18:e århundradets anda, med den skillnaden, att Condorcets idéer ersatts med en vulgarisering av ”kommunistiska manifestet”. Hela historien förvandlas till en ändlös remsa tryckpapper och som centrum för den humana utvecklingen visar sig Kautskys värderade skrivbord.

Man förelägger oss arbetarrörelsen under Andra internationalens skede som exempel; denna rörelse, som försiggick under marxismens fana, led inga svåra nederlag i sina medvetna aktioner. Men arbetarrörelsen, hela världsproletariatet och med detta den samlade mänskliga kulturen led ett omätligt nederlag i augusti 1914, då historien gjorde bokslut över den samlade kraften och förmågan inom de socialistiska partierna, bland vilka den ledande rollen enligt uppgift ålåg marxismen på ”demokratins” fasta grund.

Dessa partier visade sig vara bankrutt. Deras föregående arbetes egenskaper, som Kautsky nu skulle vilja föreviga – anpassningsförmåga, avstående från ”illegala aktioner”, undvikande av öppen kamp, förhoppningarna på demokratin som en väg till fredlig omvälvning – alltsammans gick om intet. Av fruktan för nederlag, genom att under alla omständigheter hålla massorna tillbaka från öppen strid, genom att förstöra generalstrejken med diskussioner förberedde Andra internationalens partier sitt förfärande nederlag. De förmådde icke röra ett finger för att avvärja världshistoriens största katastrof: det fyraåriga imperialistiska blodbad, som förberedde inbördeskrigets förbittrade natur. Man måste sannerligen dra en vadderad mössa ner över både ögon, öron och näsa för att nu kunna för oss framhålla djupsinnigheten, lojaliteten, fredsviljan och besinningen inom Andra internationalen, vars kvarlåtenskap vi nu inventerar, ja man måste vara blind för att kunna göra detta nu efter Andra internationalens skandalösa sammanfallande, efter dess partis, den tyska socialdemokratins skymfliga bankrutt, efter världsblodbadets hemska vansinne och inbördeskrigets oerhörda påfrestning.

III. Demokrati

”Antingen demokrati eller inbördeskrig”

Kautsky har en klar och enda räddningsväg: demokratin. Det behövs bara, att alla erkänner och underkastar sig den. Högersocialisterna måste upp giva de blodiga våldsdåd de utför enligt bourgeoisins önskan. Bourgeoisin själv måste avstå från tanken att med hjälp av sin Noske och löjtnant Vogel till det yttersta försvara sin privilegierade ställning. Slutligen måste proletariatet en gång för alla avstå från tanken att störta bourgeoisin med andra medel än dem som författningen föreskriver. Om de uppräknade betingelserna följes, kommer den sociala revolutionen att smärtfritt lösa sig i demokrati. Som man ser behövs det bara, att vårt stormiga tidevarv tar på sig nattmössan och plockar visdomen ur. Kautskys snusdosa.

””Det finns endast dessa två vägar”, inpräglar den vise mannen, ”antingen demokrati eller inbördeskrig.” (Sid. 145.) I alla fall upphör inte inbördeskriget en enda minut i Tyskland, där de formella elementen för demokratin är för handen. ”Säkerligen”, tillstår Kautsky, ”kan Tyskland inte tillfriskna under den nuvarande nationalförsamlingen. Men tillfrisknandet påskyndas inte, utan hämmas, om man gör kampen mot den bestående församlingen till en kamp mot den allmänna rösträttens demokrati.” (Sid. 152.) Som om det i Tyskland gällde rösträttsformen och inte den verkliga besittningen av makten.

Den nuvarande nationalförsamlingen, medgiver Kautsky, är inte mäktig att skänka landet tillfrisknande. Nåväl? Alltså börjar vi spelet på nytt! Går deltagarna med på det? Det är tvivelaktigt. Om spelet är fördelaktigt för oss så är det uppenbarligen ofördelaktigt för de andra. Nationalförsamlingen, som inte är mäktig att föra landet mot tillfrisknande, är fullständigt duglig att genom Noskes provisoriska diktatur förbereda Ludendorffs ”allvarliga” diktatur. Så var det med konstituanten, som gjorde förarbetet för Koltjak. Kautskys historiska bestämmelse består just i att invänta omvälvningen och därefter skriva den 50-elvte broschyren, som utreder revolutionens sammanstörtande på grundvalen av historiens totalförlopp, från aporna ända fram till Noske och från Noske till Ludendorff. Ett revolutionärt partis uppgift är en annan: den består i att i rätt tid förutse farorna och förebygga dem genom *handling*. Därför finns det synbarligen ingen annan väg än att rycka makten ur händerna på de verkliga maktavarna, jorddrottarna och kapitalisterna, som döljer sig bakom herrarnas Ebert och Noske. På det viset delar sig den historiskt angivna utvägen med den nuvarande nationalförsamlingen i två riktningar: antingen den imperialistiska klickens eller proletariats diktatur. Från ingen sida leder vägen till ”demokratin”. Kautsky ser inte detta. Med många ord förklarar han, att demokratin är av stor betydelse för den politiska utvecklingen och organisatoriska skolningen av massan, och att proletariatet genom den skulle kunna nå den fullständiga befrielsen. (Sid. 72.) Man vore frestad att tro, att sedan tiden för Erfurtprogrammet ingenting hänt i världen, som vore värt att uppmärksammas!

Under årtiondens lopp kämpade och utvecklade sig emellertid proletariatet i Frankrike, Tyskland och andra viktigare land, i det att det skapade grundvalen för mäktiga politiska organisationer genom utnyttjande av de demokratiska institutionerna. Denna väg för proletariatets uppfostran genom demokratin till socialismen blev i alla fall avbruten av en icke oväsentlig tilldragelse – det imperialistiska världskriget. Det lyckades klasstaten att i det ögonblick, då genom dess skuld världskriget utbröt, med hjälp av den socialistiska demokratin ledande organisationer, bedraga proletariatet och leda in det på orätt bana. På detta vis uppenbarade demokratin metoder i och för sig en begränsad aktionskraft, i trots av de obestriddliga fördelar som de erbjöd under en viss period, så att uppfostrandet av proletariatet under två generationer med demokratin betingelser absolut inte säkrade den nödvändiga politiska förberedelsen för bedömandet av en sådan tilldragelse som det imperialistiska kriget. Erfarenheten ger ingalunda anledning förmoda, att proletariatet skulle ha varit bättre politiskt förberett, om kriget utbrutit fem eller femton år senare. Den borgerligt-demokratiska staten skapar i jämförelse med enväldsmakten icke blott gynnsammare betingelser för de arbetandes utveckling, utan den begränsar även denna utveckling genom den borgerliga legalitetens spärr, i det att den konstlat anhopar och styrker opportunistiska vanor och legalistiska fördomar i proletariatets övre lager. Demokratin skola visade sig vara fullständigt otillräcklig för att sporra det tyska proletariatet till revolution i samma ögonblick som krigskatastrofen hotade. Därtill behövdes det barbariska krigets, de socialimperialistiska förhoppningarnas, de största militära framgångarnas och ett oerhört nederlags skola. Att efter dessa tilldragelser, som, förändrat mångt och mycket i hela världen – ja t. o. m. i Erfurtprogrammet – komma med tomt tal om den demokratiska parlamentarismens betydelse för proletariatets uppfostran, är att politiskt bli barn på nytt. Däri består just Kautskys olycka.

”Ett djupt misstroende – skriver Kautsky – mot proletariatets politiska befrielsekamp, mot dess deltagande i politiken besjälade proudhonismen. I dag kommer liknande (!) tankeriktningar fram och presenteras för oss som det socialistiska tänkandets senaste vinster, som resultat av erfarenheter, vilka Marx inte kände eller kunde känna. Och ändå är det bara nya variationer av tankar, som är över ett halvt århundrade gamla och som Marx själv bekämpade och övervann.”

Bolsjevismen visar sig vara – uppvärmd proudhonism! I rent teoretiskt hänseende är detta en av broschyrens skamlösaste påståenden.

Proudhonisterna förkastade demokratin på samma grunder som de förkastade den politiska kampen överhuvud. De förfäktade arbetarnas ekonomiska organisation utan statsmaktens inblandning, utan revolutionär omvälvning – för arbetarnas självhjälp på varuhushållningens grundval. Så långt de genom händelsernas gång tvingades in på den politiska kampens väg, föredrog de liksom småborgerliga ideologer, demokratin inte bara framför plutokratin, utan även framför den revolutionära diktaturen. Finns här något gemensamt med oss? Under det att vi avslår demokratin och håller på proletarietets koncentrerade makt, så var proudhonisterna tvärtom beredda att försona sig med den genom den federativa principen förtunnade demokratin för att undvika arbetarklassens revolutionära allenahärska. Med mycket större rätt hade Kautsky kunnat likna oss vid proudhonisternas motståndare blanquisterna, som begrep den revolutionära maktens betydelse och inte ställde erövringen av denna makt i vidskepligt beroende av demokratins formler. För att likväl giva liknelsen mellan kommunister och blanquister den rätta meningen måste man tillfoga, att vi i arbetar- och soldatråden förfogar över en sådan omvälvningsorganisation, som blanquisterna inte kunde drömma om; i vårt partis form hade och har vi en politisk lednings oersättliga organisation med ett fulländat program för den sociala revolutionen; slutligen var och förblir fackförbunden, som helt och fullt står under kommunismens fana och understödjer sovjetmakten, en mäktig apparat för ekonomiska omgestaltningar. Att under dessa förhållanden tala om att bolsjevismen återställt proudhonismens fördomar kan man endast, om man förlorat den sista resten av teoretisk samvetsgrannhet och historisk insikt.

Demokratin imperialistiska urartning

Icke utan orsak har ordet demokrati i den politiska ordboken en dubbel betydelse. Å ena sidan betyder det den statliga ordning, på vilken den allmänna rösträtten och andra institutioner för folkets formella "självstyrelse" vilar. Å andra sidan förstås med demokrati folkmassorna själva, för så vitt de för ett politiskt liv, varvid i bägge fallen begreppet demokrati höjer sig över klasskillnaderna.

Dessa egendomligheter i terminologin är politiskt mycket välgrundade. Demokratin som politisk ordning är desto motståndskraftigare, fullkomligare, orubbligare, ju större plats som intages i landets liv av en befolkningsgrupp av obestämd klasskaraktär, ett samhällets mellanlager, småborgarna i stad och på land. Sin högsta blomning nådde demokratin under 19:e århundradet i Förenta staterna och Schweiz. På andra sidan oceanen stödde sig den federativa republikens statliga demokrati på farmarnas agrardemokrati, i den lilla schweiziska republiken bildade städernas småborgardöme och den starka bondeklassen grunden för de förenade kantonernas konservativa demokrati.

Den ur tredje ståndets kamp mot feodalismen uppkomna demokratiska staten blir mycket snart ett verktyg för motverkande av klassmotsättningarna, som utvecklar sig inom det borgerliga samhället. Den borgerliga demokratin har där desto större framgång, ju mer omfattande småborgarklassen är; ju större dennas betydelse i landets ekonomiska liv, ju ringare alltså klassmotsättningarnas utveckling. Men desto mer hopplöst blev mellanklasserna efter i sin historiska utveckling och desto mer blev de berövade möjligheten att tala i nationens namn. Visserligen bevisar småborgerliga doktrinärer – Bernstein & Co. – med tillfredsställelse, att de småborgerliga massornas försvinnande inte försiggår med den hastighet, som det förutsagts av den marxistiska skolan. Man kan verkligen instämma i att det småborgerliga elementet till sitt antal i städerna och särskilt i byarna allt fortfarande intar en utomordentligt stor plats. Men utvecklingens huvudinnehåll visade sig däri att småborgardömet förlorade sin betydelse i produktionen: den värдемängd, som denna klass frambringade i förhållande till hela nationens avkastning, sjönk vida snabbare än småborgardömet numerär. Följaktligen sjönk dess sociala, politiska och kulturella betydelse. Den historiska utvecklingen stödde sig allt mer inte på de från en svunnen tid kvarlevande konservativa

samhällslagren, utan på samhällets motpoler, d. v. s. på den kapitalistiska bourgeoisin och proletariatet.

Ju mer småborgardömet förlorade sin betydelse, desto mindre var det mäktigt att spela rollen av skiljedomare i den historiska rättsstriden mellan kapital och arbete. Emellertid fortfor en betydande mängd av städernas borgardöme och särskilt bondeklassen att finna sitt omedelbara uttryck i parlamentarismens valstatistik. Den formella likheten för alla medborgare såsom valmän gav härvid endast uppenbart uttryck åt den ”demokratiska parlamentarismens” oförmåga att lösa den historiska utvecklingens fundamentala frågor. Den ”lika” rösträtten för proletären, bonden och trustledaren satte bonden formellt i tillfälle att vara medlare mellan dessa båda antagonister. I verkligheten blev den socialt och kulturellt efterblivna, politiskt hjälplösa bondeklassen i alla land ett stöd för de mest reaktionära, äventyrligaste, absurdaste och mest korruperade partierna, som ändå alltid till sist understödde kapitalet mot arbetet.

Alla Bernsteins, Sombarts, Tugan-Baranovskys profetior direkt till trots har mellanklassernas seghet icke mildrat det borgerliga samhällets revolutionära kris, utan skärpt den till det yttersta. Hade småborgar- och bondeklassens proletarisering försiggått i kemiskt ren form, så skulle proletariatets fredliga erövring av makten medelst den demokratiskt parlamentariska apparaten varit mycket sannolikare än vi nu ser det. Just den omständigheten småborgardömets anhängare klamrar sig fast vid – småborgardömets livskraft – visade sig ödesdiger t. o. m. för den politiska demokratins yttre former, sedan dess natur undergrävts av kapitalismen. Därigenom att småborgardömet i politiken intog den plats, som det hade förlorat i produktionen, komprometterade det slutgiltigt parlamentarismen efter att ha förvandlat den till en institution av meningslöst prat och lagstiftande obstruktion. Redan av den anledningen stegrades proletariatets uppgift att taga statsmaktsapparaten i sina händer, oberoende av småborgardömet och t. o. m. mot det – inte mot dess intressen utan mot dess slöhet, mot dess i sitt viljelösa hit- och ditsvängande ogripbara politik.

”Imperialismen”, skriver Marx om Napoleon III:s kejsardöme, ”är den mest prostituerade och på samma gång slutgiltiga formen för statsmakten, som den till full utveckling nådda bourgeoisin har förvandlat till ett verktyg för underkuvande av arbetet genom kapitalet.” Denna definition sträcker sig längre än till det franska kejsarrikets regim och omfattar den nyaste imperialismen, som alstrats av världsanspråken på stormakternas nationella kapital. Imperialismen förutsatte upphörandet av småborgardömets roll på det ekonomiska området. På det politiska området betydde imperialismen fullständigt förintande av demokratin genom att den fullständigt i detalj ändrade demokratins väsen och mobiliserade alla dess medel och institutioner för imperialistiska syften. Sedan imperialismen omfattat alla land, oberoende av deras föregående öden, bevisade den, att alla politiska fördomar var den främmande, att den på samma gång är beredd och har förmåga – efter resp. staters föregående sociala omgestaltning och fullständiga underkastelse – att utnyttja Nikolaj Romanovs eller Wilhelm Hohenzollerns monarki, Förenta staternas presidents envælde och några hundra stycken kvasilagstiftares hjälplöshet i det franska parlamentet. Det senaste massmördandet – det blodiga bad, varur den borgerliga världen sökte utgå föryngrad – visade oss bilden av en i historien ännu aldrig skådad mobilisering av alla statsformer, förvaltningssystem, politiska riktningar, religioner och filosofiska skolor i imperialismens tjänst. T. o. m. de pedanter, som hade sovit bort de senaste årtiondena av den imperialistiska utvecklingens förberedande perioder och handlade i överensstämmelse med demokratins, den allmänna rösträttens och dylika traditionella meningars begrepp, begynte under kriget komma underfund med att de vanliga begreppen hade fått ett nytt innehåll. Envåldsmakt, parlamentarisk monarki, demokrati! Framför imperialismens anlete – följaktligen även framför dess efterträdare revolutionens anlete – är alla den borgerliga maktens statsformer, från den ryska tsarismen till den nordamerikanska kvasidemokratiska federalismen, likaberättigade och förpliktade till sådana kombinationer som helt kompletterar dem. Det lyckades! imperialismen att med alla

till buds stående medel, däribland också parlamentet – oberoende av rösternas valaritmetik – i det kritiska ögonblicket att göra städernas och byarnas småborgardöme, ja t. o. m. proletariats övre lager sig underdåniga. Den nationella iden, under vars fana det tredje ståndet hade höjt sig till makt, fann i det imperialistiska kriget sin återfödelse i det nationella försvarets lösen. Med oväntad styrka flammade för sista gången den nationella ideologin på klassideologins bekostnad. De imperialistiska illusionernas sammanstörtande knäckte slutgiltigt inte bara hos de besegrade utan även hos de segrande med en smula försening allt det som en gång var nationell demokrati och med den – dess huvudverktyg, det demokratiska parlamentet. Småborgardömet och dess partiets visnande tillstånd, ömklighet och hjälplöshet trädde överallt med skrämmande klarhet i dagen. I alla land uppställdes med hela sin skärpa frågan om statsmakten som en kraftmättningsfråga mellan den öppet eller beslöjat härskande kapitalistiska klicken – till vars förfogande står hundratusentals dresserade, stålsatta och för ingenting tillbakaryggande officerare – och det upproriska, revolutionära proletariats under mellanklassernas tillstånd av förskräckelse, förvirring och vanmakt. Under sådana förhållanden är talet om proletariats fredliga erövring av makten med den demokratiska parlamentarismens hjälp ingenting annat än eländigt prat.

Bilden av det politiska läget i världen är fullständigt klar. Efter det bourgeoisin hade bragt de förblödande och utmattade folken till undergångens brant, visade bourgeoisin och i främsta rummet den segrande bourgeoisin sin fullkomliga oförmåga att befria folken ur det förtvivlade läget och sin oförenlighet med mänsklighetens vidare utveckling. Alla politiska mellangrupper – i första hand de social-patriotiska grupperingarna – ruttnar i levande tillstånd. Det av dem bedragna proletariats vänder sig med varje dag mer och mer mot dem och visar sig i sin revolutionära strävan vara den enda kraft som kan rädda folken från förvildning och undergång. Men historien hade intill detta ögonblick ingalunda åt den sociala revolutionens parti betryggat en formell parlamentarisk majoritet. Med andra ord: historien hade inte förvandlat nationen till en diskussionsklubb, som sedesamt genom röstövertikt beslutade övergången till den sociala revolutionen. Tvärtom, den våldsamma revolutionen blev just därför en nödvändighet, att historiens trängande behov visade sig vara ur stånd att bana sig väg medelst den parlamentariska demokratins apparat. Den kapitalistiska bourgeoisin räknade: ”Så länge jorden, fabriken, bruken, bankerna är i mina händer, så länge jag behärskar tidningarna, universiteten, skolorna, så länge – och detta är huvudsaken – ledningen av armén ligger i mina händer, så länge kommer den demokratiska apparaten, hur ni än kommer att ombygga den, att vara min vilja underdånig. Jag underordnar andligt det slöa, konservativa, viljelösa småborgardömet, liksom det materiellt är underordnat mig. Jag undertrycker och hypnotiserar dess inbillningskraft genom styrkan i mina rovinster, mina planer och mina brott. I ögonblick av missnöje kommer jag att skapa säkerhetsventiler och åskledare. I rätt tid skapar jag oppositionspartier, som i morgon försvinner, men i dag fyller sin uppgift att låta småborgardömet få tillfälle att ge uttryck åt sin upphetsning utan att göra kapitalismen någon skada. Jag skall genom min allmänna skolplikt fortfara att hålla massorna vid den fullständiga okunnighetens gräns och inte tillåta dem höja sig över den nivå, som mina sakkunniga i andligt slaveri anser vara ofarlig. Jag skall bedra, demoralisera och hålla själva proletariats privilegierade eller efterblivna lager i styr. Genom dessa samfälliga mått och steg skall jag inte tillåta, att förtruppen inom arbetarklassen behärskar självkänslan bland folkets flertal, så länge medlen att skrämja och undertrycka förblir i mina händer.”

På detta svarar det revolutionära proletariats: ”Följaktligen måste som en första betingelse för räddning bli, att bourgeoisins maktverktyg frånryckes den. Att fredligt komma till makten är en utsiktslös tanke, så länge alla maktverktyg befinner sig i bourgeoisins händer. Dubbelt utsiktslös är tanken att nå makten på den väg, som bourgeoisin vet om och som den avstänger i samma ögonblick – på den parlamentariska demokratins väg. Det finns bara en väg: att beröva bourgeoisin makten, den materiella apparaten för herraväldet. Oberoende av det ytliga kraftförhållandet i parlamentet skall jag taga de viktigaste produktionskrafterna och -medlen i

samhällelig förvaltning. Jag skall befria de småborgerliga klassernas medvetande från den kapitalistiska hypnosens. Jag skall i handling visa vad socialistisk produktion betyder. Då skall de efterblivnaste, okunnigaste och uppskrämdaste delarna bland folket understödja mig och frivilligt och medvetet ansluta sig till det socialistiska uppbyggelsearbetet.”

Då den ryska sovjetregeringen sprängde konstituanten, syntes detta faktum för de ledande västeuropeiska socialdemokraterna vara, om inte början till världens undergång, så likväl en grov och godtycklig brytning med socialismens hela föregående utveckling. Det var emellertid endast en oundviklig följd av det nya läge, som imperialismen och kriget hade förberett. Drog den ryska kommunismen såsom den första den teoretiska och praktiska slutsatsen, så skedde detta av samma historiska orsaker som det ryska proletariatet först av alla var tvunget att beträda stridens väg för makten.

Allt som sedan utspelades i Europa bevisade att slutsatsen var riktig. Antagandet att det vore möjligt att återställa den rena demokratin, betyder att hänge sig åt ynkliga utopier.

Demokratins metafysik

Då Kautsky känner den historiska marken ifråga om demokratin gunga under sina fötter, övergår han till normalfilosofin. I stället för att undersöka vad som är anställer han betraktelser över det som borde vara.

Demokratins principer – folksuveräniteten, den allmänna och lika rösträtten, friheterna – uppträder för honom med det etiska börats gloria. De undandras sitt historiska innehåll och framhållas som oomkullrunneliga och heliga i sig. Detta metafysiska syndafall är inte tillfälligt. Det är mycket upplysande, att också framlidne Plechanov, en under den högsta perioden av sin verksamhet oförsonlig motståndare till kantianismen, mot slutet av sitt liv försökte klamra sig fast vid det kategoriska imperativets halmstrå, då patriotismens våg sköljde över honom.

Denna reella demokrati, som det tyska folket nu på upplevelsens väg får stifta bekantskap med, ställer Kautsky som motsats till någon sorts ideell demokrati på samma sätt som tinget i sig ställes i motsatts till de vanliga företeelserna. Kautsky pekar inte bestämt på något enda land, vars demokrati är i stånd att åstadkomma en fredlig övergång till socialismen. Men därför vet han med säkerhet, att en sådan demokrati måste finnas. Mot den nuvarande tyska nationalförsamlingen, oförmågans, det reaktionära ursinnets och det ödmjuka kryperiets avbild, uppställer Kautsky en annan, en äkta nationalförsamling, som har alla fördelar utom denna enda lilla, nämligen verklighet.

Den vetenskapliga socialismen förefaller icke vara den formella demokratins doktrin utan i stället naturrättens teori. Den senare består i erkännande av eviga och oföränderliga rättsnormer, som hos olika folk och på olika tider mer eller mindre inskränkta och vanställda kommer till uttryck. Den nyare historiens naturrätt, d. v. s. sådan den framgick ur medeltiden, innebar framför allt protest mot klassprivilegier, despotiska lagstiftningsåtgärder och andra ”konstlade produkter” av den feodala positiva rätten. Det då ännu för svaga tredje ståndets ideologer gav dess klassintressen uttryck i några ideella normer, som i sin vidare utveckling blev demokratins lära och därigenom vann en individualistisk karaktär. Individerna är sitt eget ändamål, alla människor har rätt att uttrycka sina tankar i ord och skrift, alla måste få åtnjuta lika rösträtt. Som stridsfana i kampen mot feodalismen var demokratins fordringar av betydelse för framåtskridandet. Men ju vidsträcktare detta blev, desto mer visade naturrättens metafysik (= den formella demokratins teori) sin reaktionära sida: inrättandet av den ideella regelns kontroll över arbetarmassornas och de revolutionära partiernas reella fordringar.

Om man blickar tillbaka på hur världsåskådningarna historiskt avlöst varandra, så visar sig naturrättsteorin som en grovt mystifierad, dålig kopia av den kristna idealismen. Nya

testamentet förklarar för slavarne, att de har en likadan själ som slavägaren och ordnade på så sätt likheten mellan alla människor inför det himmelska tribunalet. Men i verkligheten förblev slaven slav och lydnaden gjordes till en religiös plikt för honom. I kristendomens lära fann slaven det mystiska uttrycket för sin egen oklara protest mot sitt undertryckta läge. Utom protesten fann han också trösten. Kristendomen sade till honom: ”Du har en odödlig själ, om du också ser ut som ett oskäligt lastdjur”. Här klingade upprorsandans ton fram. Men samma kristendom sade: ”Du må vara aldrig så lik ett oskäligt lastdjur, din odödliga själ skall få den eviga belöningen”. Här ljuder tröstens stämma. Dessa bägge röster harmonierade i den historiska kristendomen på olika tider och inom olika klasser på olika sätt. Men i allmänhet blev kristendomen liksom alla andra religioner ett medel till bedövande av de förslavade massornas medvetande.

Då naturrätten utvecklade sig till demokratins teori, sade den till arbetaren: Alla människor är lika inför lagen, alldeles oavsett människans härkomst, hennes förmögenhetsvillkor och den roll hon spelar i livet, var och en har lika rösträtt vid avgörandet av folkets öde. Denna ideella norm revolutionerade massornas uppfattning, såtillvida att den betydde en dom över absolutismen, de aristokratiska privilegierna och äganderättsföreträdena. Men den insödde också uppfattningen, då den legaliserade nöden, slaveriet och ödmjukheten. Ty hur kunde man resa sig mot förslavandet, då var och en hade lika rösträtt vid avgörandet av samfundsskicket?

Rothschild, som förvandlade världens blod och tårar till napoleonorer, har en röst vid parlamentsvalen. Den lerige jordschaktaren, som inte kan skriva sitt namn, som i hela sitt liv utan att ta av kläderna går till vila och som likt en ljusskygg mullvad kryper omkring bland människorna, är ju också gudbevars en bärare av folksuveräniteten och är Rothschilds like inför lagen och vid parlamentsvalen! I de reella levnadsvillkoren, i de ekonomiska och sociala förhållandena, i helg och söcken blev människorna allt mer och mer olikställda: utvecklandet av en glänsande lyx på den ena sidan och elände och förtvivlan på den andra. Men på den statsrättsliga överbyggnadens område försvann dessa gapande motsatser; dit nådde endast juridiska formler utan kött och blod. Junkern, dagsverkaren, kapitalisten, proletären, ministern, skoputsaren – alla är lika som ”medborgare”, som ”lagstiftare”. Kristendomens mysti ska jämlikhet har stigit ned från himlen i form av demokratins naturrättsliga jämlikhet. Men den har inte nått ända ned till jorden, till samhällets ekonomiska grundvalar. För den dystre daglönaren, som hela sitt liv blivit ett lastdjur i bourgeoisins tjänst, var den ideella rätten att medelst parlamentsvalen inverka på samfundsskicket icke någonting mycket mer reellt än den salighet, som ställdes i utsikt för honom i himlen.

För att fullfölja arbetarklassens praktiska intressen beträdde det socialistiska partiet på en viss tidpunkt parlamentarismens väg. Det betydde emellertid alls icke, att partiet principiellt erkände demokratins metafysiska teori, som vilade på den utom-historiska, över klasserna stående rättens grundvalar. Den proletära doktrinen betraktade demokratin som det borgerliga samhällets hjälpreddskap, helt och fullt anpassat efter den härskande klassens uppgifter och behov. Men då det borgerliga samhället levde av proletariatets arbete och icke utan att skada sig själv kunde neka proletariatet berättigande till en del av dess klasskamp, så yppade sig möjligheten för det socialistiska partiet att utnyttja demokratins system i en viss period och inom vissa gränser utan att ändå svära trohet åt demokratin som oföränderlig princip.

Partiets ursprungliga uppgift i alla skeden av dess kamp bestod i att skapa en verklig, ekonomisk, stadigvarande jämlikhet mellan människorna som medlemmar i ett solidariskt mänskligt samfund. Just på den grund och för det ändamålet måste proletariatets teoretiker avslöja demokratins metafysik som en filosofisk maskering av politiskt hemlighetsmakeri.

Om det demokratiska partiet vid tiden för sin revolutionära uppkomst avslöjade den kyrkliga dogmens kvävande och sömngivande lögn och tillropade massorna: ”Man mutar eder med

den eviga saligheten i en annan värld, men här är ni rättslösa och slagna i godtycklighetens bojar”, så förklarade det socialistiska partiet några årtionden senare för arbetarmassorna med icke mindre riktighet: ”Man mutar eder med den skenbara broderliga jämlikheten och borgerliga rättvisan, men möjligheten att förverkliga dessa rättigheter är eder berövad; den villkorliga och illusoriska likheten inför lagen är förvandlad till en straffänges ideella boja, varigenom var och en av eder är bunden vid kapitalets ångvält.”

I enlighet med sin grunduppgift uppbadade det socialistiska partiet massorna även på parlamentarismens grundval, men ingenstans och aldrig förpliktade sig partiet som sådant att föra massorna till socialismen på annat sätt än genom demokratins portar. Vi anpassade oss efter parlamentsregimen och nöjde oss i det gångna skedet med att teoretiskt avslöja demokratin, eftersom vi ännu var för svaga att praktiskt övervinna den. Men den socialistiska kärna, som trots alla avvikelser, försämring och t. o. m. förräderi levde, fordrade följande utväg: att röja undan demokratin och ersätta den med proletariats arbetsmekanism i samma ögonblick proletariats visade sig nog starkt att överta en sådan uppgift.

Vi skall här anföra ett bevis, som f. ö. är tillräckligt krasst. ”Parlamentarismen”, skrev Paul Lafargue i det ryska samlingsverket Sotsialdemokrat år 1888, ”är ett regeringssystem som hos folket väcker illusionen, att det självt styr landet, under det att makten i verkligheten koncentreras i bourgeoisins händer, men icke ens hos hela bourgeoisin utan endast hos några skikt inom denna klass. Under den första tiden av sitt välde ser bourgeoisin icke nödvändigheten att hos folket väcka illusionen av självstyre. Därför började Europas alla parlamentariska land med den begränsade rösträtten; överallt fanns rätten att genom val av representanter leda politiken, i början endast för de mer eller mindre stora godsägarna, småningom för de smärre besuttna borgarna, till dess att denna rätt från att vara en företrädes rätt i några land förvandlade sig till allmän rätt för envar.”

”Ju mer betydande inom det borgerliga samhället den lagskyddade rikedomens storlek är, kan desto färre antal personer erhålla den; detsamma gäller makten: ju mer antalet medborgare med politiska rättigheter och antalet valbara härskare växer, desto mer koncentreras sig den verkliga makten och blir monopol för en allt trängre krets personer.” Detta är majoritetens sakrament.

Enligt marxisten Lafargue kommer parlamentarismen att råda så länge bourgeoisins välde förblir oantastat. ”Den dag Europas och Amerikas proletariat bemäktigar sig staten skall det organisera den revolutionära regeringen och nödgas härskas diktatoriskt över samhället, till dess bourgeoisin som klass försvunnit”, skriver Lafargue.

Kautsky kände för sin del till denna marxistiska taxering av parlamentarismen och upprepade den också många gånger själv, om också inte med en sådan gallisk klarhet och skärpa. Kautskys teoretiska överlöperi består just i att han med erkännande av demokratins princip som absolut och oföränderlig återgick från den materialistiska dialektiken till naturrätten. Det som marxismen visat vara bourgeoisins motor och som endast övergående borde politiskt utnyttjas till förberedande av proletariats revolution, detta har av Kautsky åter blivit sanktionerat som den högsta, över klasserna stående grundlag, den där proletariats alla kampmetoder måste underkasta sig.

Parlamentarismens kontrarevolutionära urartning fann sitt mest fullödiga uttryck i demokratins förgudande genom försumpningsteoretikerna inom Andra internationalen.

Konstituerande församlingen

Allmänt uttryckt kan det sägas, att det proletära partiets uppnående av majoriteten i det demokratiska parlamentet icke är någonting alldeles otänkbart. Men ett sådant förhållande skulle, om det i verkligheten uppkomme, icke införa någonting principiellt nytt i händelsernas

utveckling. Mellanklasserna skulle kanhända under inverkan av den parlamentariska segern bjuda den nya regimen mindre motstånd. Men bourgeoisins huvudsakliga motstånd skulle bestämmas av sådana faktorer som sinnesstämningen inom armén, omfattningen av arbetarnas beväpning, och inbördeskriget skulle utveckla sig under verkan av dessa reella förhållanden men icke röna inflytande av parlamentarismens varierande valsiffror.

Vårt parti avstod icke från att öppna vägen för proletariats diktatur genom demokratins port, eftersom det var klart medvetet om vissa agitatoriskt-politiska fördelar i en sådan lojal övergång till den nya regimen. Av detta följde vårt försök att inkalla konstituerande församlingen. Försöket misslyckades. Den ryske bonden, som först genom revolutionen blev väckt till politiskt liv, stod öga för öga med ett halvt dussin partier, där vart och ett samtidigt hade gjort till sitt mål att förvirra honom. Konstituerande församlingen stod i vägen för den revolutionära rörelsen och undanröjdes.

Konstituerande församlingens kompromissmakaremajoritet avspeglade endast det politiska återskenet av den andliga omognaden och obeslutsamheten bland städernas och landsbygdens mellanskikt och bland proletariats efterblivna delar. Ställer man sig på de abstrakta historiska möjligheternas ståndpunkt, så kan man säga, att den utgången hade varit mer plågsam, om konstituerande församlingen efter två års arbete slutgiltigt hade misskrediterat socialistrevolutionärerna och mensjevikerna genom deras förbindelser med kadetterna och därigenom bibragt bolsjevikerna den formella övervikten; konstituanten hade då visat massorna, att det endast ges två krafter: det av kommunisterna ledda revolutionära proletariats och den kontrarevolutionära demokratin med generalerna och amiralerna i spetsen. Men det väsentliga är, att utvecklingstakten i det revolutionära förloppet icke höll jämna steg med det internationella förloppets utvecklingsgång. Hade vårt parti låtit hela ansvaret vila på händelseförloppets objektiva lärdomar, så skulle de militära tilldragelsernas utveckling ha kunnat överflygla oss. Den tyska imperialismen hade kunnat taga Petrograd, som Kerenskij's regering började utrymma. Petrograds förlust skulle då ha betytt dödsstöten för proletariats, emedan revolutionens alla bästa krafter var koncentrerade där, i den baltiska flottan och i den röda huvudstaden.

Vårt parti får man alltså inte förebrå att ha handlat i strid med den historiska utvecklingen utan för att det hoppat över några politiska stadier. Det skred fram över mensjevikernas och socialistrevolutionärernas huvuden för att beröva den tyska militarismen möjligheten att gå fram över det ryska proletariats huvuden och sluta fred, innan revolutionen brett ut sina vingar över hela världen.

I det sagda kan man lätt finna svaren på de där två frågorna, som Kautsky ideligen gör oss. För det första: varför inkallade vi konstituerande församlingen, då vi hade proletariats diktatur till mål? För det andra: då den konstituerande församling, som vi fann nödigt inkalla, visade sig efterbliven och revolutionens intressen icke motsvarig, varför vägrade vi då att inkalla en ny konstituerande församling? Kautskys baktanke är den, att vi icke förkastat demokratin av principiella skäl utan därför att den var riktad mot oss. För att ta denna lögn i dess långa öron vill vi upprepa fakta.

Vår lösen "Hela makten åt arbetarråden" hade vårt parti uppställt sedan revolutionens början, d. v. s. inte endast långt före konstituerande församlingens upplösning utan också långt före beslutet om dess inkallande. Vi jämställde visst icke sovjets med den blivande konstituerande församlingen, vars inkallande alltmer uppsköts av Kerenskij's regering och därför blev allt mer problematiskt, och i vart fall betraktade vi den icke efter de småborgerliga demokraternas förebild som den blivande härskaren i det ryska rike, som skulle komma och avgöra allt. Vi gjorde det klart för massorna, att endast de revolutionära organisationerna av det arbetande folket självt, sovjets, är och kan vara den verkliga härskaren. Om vi inte redan på förhand förkastade konstituerande församlingen, så berodde det endast på att den icke uppställdes mot

rådens makt utan mot Kerenskijs egen makt, som på sin tid endast var en sköld för bourgeoisin. Dessutom hade vi redan i förväg beslutat att, om konstituerande församlingens majoritet skulle stå på vår sida, låta den upplösa sig själv och överlämna makten åt sovjets, såsom den på demokratiska rösträttsgrunder valda Petrograds stadsduma senare gjorde. I min lilla skrift Den ryska arbetarrevolutionen har jag försökt klarlägga orsakerna till att konstituerande församlingen visade en bleknad reflex av en i revolutionen redan svunnen epok. Då vi ensamt i arbetarråden såg den revolutionära maktorganisationen och då sovjets vid tiden för konstituerande församlingens inkallande redan faktiskt representerade makten, så blev för oss den uteslutande avgörande frågan att med våld upplösa konstituerande församlingen, som icke själv ville träda tillbaka till förmån för sovjets' makt.

Men varför, frågar Kautsky, inkallar ni ingen ny konstituerande församling?

Därför att vi icke anser en sådan nödig. Kunde första konstituerande församlingen ännu genom en för de småborgerliga elementen övertygande sanktion av den just nyinrättade sovjetregimen spela en tillfällig framstegsroll, så behövde rådsmakten nu efter proletariats tvååriga segerrika diktatur och sedan alla demokratiska anlopp i Sibirien, på Vita havets stränder, i Ukraina, i Kaukasien, fullständigt misslyckats, alls ingen helgelse genom konstituerande församlingens auktoritet. ”Har vi i så fall icke rätt att dra slutsatsen”, frågar Kautsky i överensstämmelse med Lloyd George, ”att sovjetmakten regerar i kraft av minoritetens vilja, då den undviker kontroll över sitt styre genom allmän omröstning?” Sannerligen ett hammarslag som träffar spiken bredvid huvudet ...

Då den parlamentariska regimen t. o. m. i den fredliga, motståndskraftiga utvecklingens skede var en tämligen grov barometer på stämningen i landet och i den revolutionära stormvågen fullständigt förlorade förmågan att hålla jämna steg med stridens gång och den politiska insiktens utveckling, så ser sovjetmakten, som är ojämförligt mycket närmare, mer organiskt och ärligt förbunden med det arbetande folkets flertal, icke sin betydelse i att statistiskt återge majoriteten utan i att dynamiskt forma den. Därigenom att arbetarklassen beträtt den revolutionära diktaturens väg har den tydligt uttryckt, att den under övergångsperioden icke bygger sin politik på den illusoriska konst, som består i att tävla med kameleontartade partier i infångande av valmän bland bönderna, utan på ett faktiskt uppbåd av bondemassorna hand i hand med proletariats för republikens förvaltning i den arbetande mängdens verkliga intresse. Denna demokrati är någonting djupare än parlamentarismen.

Tror Kautsky, att för närvarande, då revolutionens huvuduppgift – en fråga om att vara eller icke vara – går ut på militärt avvärjande av de vitgardistiska hordernas ursinniga anlopp, någon enda parlamentarisk ”majoritet” vore i stånd att trygga en energisk och självuppoftande, framgångsrik organisation av det revolutionära försvaret? Stridsvillkoren i ett revolutionärt land, som kvävs av blockadens skändliga mur, är så tydliga, att för alla mellanklasser och mellangrupper endast valet mellan Denikin och sovjetmakten återstår. Vad behövs mer bevis, då t. o. m. partier, som likt mensjevikerna och socialistrevolutionärerna av princip är mellanpartier, har splittrats på denna grund?

Då Kautsky föreslår oss val till konstituerande församling, har han då för avsikt att under valens förrättande inställa inbördeskriget? Genom vems beslut? Om han för det ändamålet tänker sätta Andra internationalen i rörelse, skyndar vi oss att fästa hans uppmärksamhet på att nämnda institution inte åtnjuter stort mer auktoritet hos Denikin än hos oss. Men så länge kriget mellan arbetar- och bondearmén samt de imperialistiska ligorna pågår och valen med nödvändighet måste vara inskränkta till sovjetterritorium, begär Kautsky då, att vi skall tillåta partier, som understödjer Denikin mot oss, att öppet uppträda? Tomt och föraktligt prat: aldrig under några omständigheter kan en regering tillåta den mot sig kämpande motståndaren att i ryggen på egen armé mobilisera fientliga krafter.

Det faktum intar icke sista rummet i denna fråga, att eliten av den arbetande befolkningen f. n. befinner sig i den aktiva armén. De vakna proletärerna och de mest bildade bönderna, som vid alla val, vid politiska massaktioner, intar främsta rummet och leder de arbetandes politiska uppfattning, alla dessa kämpar och dör för närvarande i egenskap av befälhavare, kommissarier eller soldater i den röda armén. Då t. o. m. de borgerliga staternas ”demokratiska” regeringar, vilkas regim är grundad på parlamentarismen, icke fann det möjligt att företa parlamentsval under kriget, så är det desto huvudlösare att fordra sådana val under kriget av sovjetrepubliken, som alls icke är baserad på parlamentarism. Det är fullständigt tillräckligt, att Rysslands revolutionära makt under de svåraste månaderna och dagarna givit sina valinstitutioner – de lokala sovjets – möjlighet att förnya sig genom periodiska val.

Som det sista men inte sämsta beviset måste vi säga Kautsky, att inte ens de ryska kautskyanerna, mensjeviker som Martov och Dan, håller det för möjligt att f. n. uppställa kravet på en konstituerande församling eller att spara den till ett lägligare tillfälle. Skall den ens då behövas? Vi tillåta oss betvivla det. Då inbördeskriget är slut, skall arbetarklassens diktatur utveckla hela sin skapande kraft och i handling visa de efterblivna massorna, vad den kan giva dem. Genom planmässigt införd arbetsplikt och centraliserad organisation av distributionen skall landets hela befolkning dras in i sovjets allmänna ekonomiska system och i självförvaltningen. Arbetarråden själva, som f. n. är maktorgan, skall förändras till rent ekonomiförvaltande organisationer. Under sådana förhållanden skall det väl knappast falla någon in att på det socialistiska samhällets reella bygge sätta en ”konstituerande” församlings föråldrade krona, den där endast hade att konstatera, att allt som behövdes redan var fullbordat före och utan konstituantens hjälp.

För att vinna oss åt den konstituerande församlingen lägger Kautsky till det kategoriska imperativets skäl även valutans argument. ”Ryssland är”, skriver han, ”i trängande behov av det utländska kapitalets hjälp. Men den kan inte falla sovjetrepubliken till. Icke som om kapitalisterna vore demokratiska idealister... De har utan tvekan lånat tsarismen många miljarder. Men de hyser inget affärsförtroende för en revolutionär regering.” (Sid. 144.)

De raderna innehåller några grand sanning. Finansen har faktiskt understött Koltjaks regering, då han stödde sig på konstituerande församlingen. Men den har ändå mer energiskt understött Koltjak, sedan han kört bort konstituanten. Med Koltjaks exempel för ögonen fick finansen den övertygelsen, att den borgerliga demokratins maskineri för kapitalistiska ändamål var utpumpat och därför kunde kastas som ett par söndriga strumpor. Det är rent av möjligt, att finansen på nytt vill ge konstituanten förskott i den fasta, på erfarenhet väl grundade övertygelsen, att konstituanten bara är ett övergångsstadium till kapitalets diktatur. Vi har inte för avsikt att till ett sådant pris köpa finansens ”affärsförtroende” utan föredrar avgjort det ”förtroende”, som vår röda armés vapen inger på den börs, som räknar med realvärde.

IV. Terrorn

Huvudtemat i Kautskys lilla bok är terrorn. Den åskådning, som vill göra terrorn till ett med revolutionens väsen, förklarar Kautsky för en mycket populär villfarelse. Det skulle inte vara sant, att den som vill revolutionen också måste finna sig i terrorn. Vad Kautsky själv beträffar är han i allmänhet för revolutionen men bestämt emot terrorn. Men i fortsättningen börjar svårigheterna.

”Revolutionen”, klagar Kautsky i sin bok Terror och kommunism, ”ådrar oss den blodigaste terror, som utövas av socialistiska regeringar. Bolsjevikerna i Ryssland gick i spetsen för den och de blev därför på det hårdaste dömda av alla socialister, som inte stod på bolsjevikisk ståndpunkt, bland dem också de tyska majoritetssocialisterna. Men knappst kände dessa sin

makt hotad, förrän de tillgrep samma skräckregemente, som de just brännmärkt i öster.” (Sid. 91.) Av detta ser det ut, som om den slutsatsen måste dragas, att terrorn är mycket djupare förbunden med revolutionens väsen än somliga visa män vill tro. Men Kautsky kommer till en direkt motsatt slutledning: den röda och vita terrorns kolossala utveckling i alla de senaste revolutionerna – den ryska, tyska, österrikiska och ungerska – bär honom vittne om att dessa revolutioner vikit från den rätta vägen och visat sig icke vara revolutioner, som motsvarar teoretikern Kautskys drömmar. Utan att fördjupa oss i diskussion angående frågan, om terrorn ”som sådan” i revolutionen ”som sådan” är ”befogad”, vill vi uppehålla oss vid några revolutioners exempel, sådana de tilldragit sig bland oss i mänsklighetens historia.

Låt oss först i minnet återkalla den religiösa reformationen, vattendelaren mellan medeltidens och nyare tidens historia: ju djupare de av reformationen berörda folkmassornas intressen var desto eftertryckligare blev revolten, desto häftigare gestaltade sig inbördeskriget under det religiösa baneret, desto skoningslösare terrorn på bägge sidor.

I 17:e århundradet genomförde England två revolutioner: den första, som framkallade stora sociala välvningar och krig, ledde bl. a. till konung Karl I:s avrättning, men den andra slöt med en ny dynastis lyckliga tronbestigning. Den engelska bourgeoisin och dess historiker taxerar dessa revolutioner mycket olika: den ena framstår för dem som pöbelexcessen, det ”stora upproret”; den andra är påklustrad benämningen ”den ärofulla revolutionen”. Orsaken till en sådan skillnad i värdesättningen har redan den franske historikern Augustin Thierry förklarat: i den förra revolutionen, i det stora upproret, var folket den handlande personen, i den senare iakttog det nästan ett ”stillatigande”. Av detta följer, att det är svårt att under klasstyraniets bestånd bibringa de förtryckta massorna goda seder. Drivna från sina sinnen begagnar de sig av knölpåken, stenen, elden och galgen. Profitörernas hovhistoriker känner sig kränkta. Men som stor tilldragelse är trots detta icke den ”ärorika” revolutionen utan det stora upproret nedskrivet i det nya (borgerliga) Englands historia.

Efter reformationen och ”det stora upproret” är nyare tidens största tilldragelse det 18:e århundradets stora franska revolution, som i betydelse vitt överträffar sina bägge föregångare. Klassisk terror uppträder i denna klassiska revolution. Kautsky är benägen att förlåta jakobinerna deras terror, då han antar, att de icke med andra åtgärder kunde rädda republiken. Men med ett sådant rättfärdigande efteråt är ingen hjälpt. Kautskyanerna i slutet av 18:e århundradet – de franska girondisternas ledare – såg i jakobinerna en djävulens avföda. Ur en av de småborgerliga franska historikernas penna har följande i sin banalitet nog så lärorika liknelse mellan jakobinerna och girondisterna flutit: ”Bägge parterna ville republiken” ... Men ”girondisterna ville en fri, lagenlig, mild republik ... Berget (jakobinerna) önskade (!) en despotisk och förfärlig republik. Bägge parter förfäktade folkets överhöghet; men som folk betraktade girondisterna alla; för berget – var folket endast den arbetande klassen. Därför måste enligt bergets åsikt makten tillhöra endast den arbetande klassen.” Motsatsen mellan konstituantens ädelmodiga riddare och den revolutionära diktaturens blodtörstiga utövare är här med tillfreds ställande fullständighet antydd, fastän endast i sin tids politiska konsttermer.

Jakobinernas järnhårda diktatur framkallades av det revolutionära Frankrikes oerhört svåra läge. Om detta berättar en borgerlig historiker följande: ”Utländska trupper hade beträtt fransk jord från fyra sidor: i norr engelsmän och österrikare, i Elsass preussare, i Dauphiné till Lyon piemontesare, i Roussillon spanjorer. Och detta samtidigt som inbördeskriget rasade på fyra olika punkter, i Normandie; i Vendée, i Lyon och Toulon”. Till allt detta kom de inre fienderna, den gamla ordningens talrika, hemliga anhängare, som var beredda att hjälpa fienden med alla medel.

Strängheten i Rysslands proletära diktatur – det kan strax sägas – förorsakades av inte mindre svåra förhållanden. En ständig front i norr och i söder, i väster och öster ... Utom Koltjaks och Denikins m. fl:s arméer av vitgardister kämpar samtidigt eller i tur och ordning tyskarna och

österrikarna, tjeckoslovakerna, serberna, polackerna, ukrainarna, rumänierna, fransmännen, engelsmännen, amerikanerna, japanerna, finnarna, esterna, litauerna, letterna mot Sovjetryssland. I ett land, som strypes av blockad och som försmäktar av hunger, äger det rum oupphörliga sammansvärjningar, upplopp, terroristiska dåd, förstörelser av förråd, vägar och broar.

”Regeringen, som hade upptagit kampen mot de otaliga yttre och inre fienderna, ägde varken nog pengar eller trupper, ingenting mer än gränslös energi, det varma stödet från de revolutionära elementen i landet och det oerhörda modet att vidtaga alla åtgärder till republikens räddning, hur godtyckliga, olagliga och stränga de än var.” Med dessa ord har Plechanov karakteriserat jakobinernas regering. (*Der Socialdemokrat*. Litterär-politisk revy, utk. kvartalsvis. I. London 1890. Artikeln Den stora revolutionens århundrade. Sid. 6-7.)

Låt oss sedan vända oss till den revolution, som under andra hälften av 19:e århundradet utspelades i ”demokratins” land, Nordamerikas förenta stater. Här rörde det sig alls icke om avskaffandet av privategendomen överhuvud utan endast om avskaffandet av äganderätten till negrerna. Detta oaktat var demokratins institutioner fullkomligt ur stånd att på fredlig väg bilägga konflikten. De vid presidentvalet 1860 slagna Sydstaterna beslöt att till vart pris återerövra det inflytande de dittills i slaveriets intresse haft. De begagnade sig av slavägare-upprorets medel, i det de som sig bör på sina läppar bar högljudda fraser om frihet och oberoende. Ur detta spirade obevekligt inbördeskrigets vidare utveckling. Redan i början av striden hade militärmyndigheterna i Baltimore spärrat in några borgare, anhängare till söderns slavägare, i fortet Mac Henry trots ”habeas corpus”-akten. Frågan om lagligheten av sådana åtgärder blev föremål för en häftig strid bland de s. k. ”högre auktoriteterna”. Överste Richter Tenney bestämde, att presidenten varken hade rätt att upphäva giltigheten av ”habeas corpus” eller att ge de militära myndigheterna rätt att göra det. ”Detta är efter all sannolikhet det riktiga konstitutionella beslutet i frågan”, säger en av det amerikanska krigets första historiker. ”Men läget var i den grad kritiskt och nödvändigheten att från Baltimore företa bestämda åtgärder mot befolkningen till den grad bjudande, att inte endast regeringen utan också Förenta staternas folk understödde de mest energiska mått och steg.” (”The history of the American war” av Fletcher, överste för de skotska gardesskyttarna. 1867. Sid. 95).

Material, som den upproriska södern behövde, levererades i hemlighet av köpmän i nordstaterna. Naturligtvis återstod för nordstaterna ingenting annat än att ta sin tillflykt till repressalier. Den 6 aug. 1861 bekräftade presidenten kongressens beslut ”om konfiskering av för insurrektionsändamål använd egendom”. Folket av de mest demokratiska lagren var böjt för ytterlighetsåtgärder. Det republikanska partiet hade i norr den avgörande övervikten, och folk, som misstänktes för secessionism, d. v. s. för understöd åt de avfälliga sydstaterna, utsattes för våldsdåd. I några av nordens städer och t. o. m. i den för sin konstitution berömda staten New England trängde folket inte sällan in i de tidskriftsofficiner, som stödde de upproriska slavägarna, och förstörde tryckpressarna. Det förekom att reaktionära tidningsutgivare, smorda med tjära och betäckta av fjäder, fördes genom gatorna och sedan tvingades att svära förbundet trohetseden. En sådan med tjära insmord plantageägares person såg inte mycket ut som ett ”självändamål”, så att man kan säga att Kants kategoriska imperativ led svårt avbräck i staternas inbördeskrig. Men detta är inte allt. ”Regeringen för sin del”, berättar oss historikern, ”vidtog allehanda bestraffningsåtgärder mot förläggare, vilkas synpunkter inte stämde med regeringens, och inom kort befann sig den dittills fria amerikanska pressen i ett läge, som knappast var bättre än de autokratiska europeiska staternas.” Samma öde rönt också yttrandefriheten. ”På så sätt”, fortfar överste Fletcher, ”avhände sig det ’amerikanska folket under denna tid största delen av sin frihet. Man måste observera – tillägger förf. upplysningsvis – att folkets flertal till den grad var upptaget av kriget, i den grad var genomträngt av beredvillighet till alla slags offer för ernående av sitt

mål, att det inte endast aldrig beklagade förlusten av sin frihet utan helt enkelt aldrig märkte den.” Amerikanska krigets historia. Sid. 162-4.)

Knappast mindre skoningslöst behandlade söderns blodtörstiga slavägare sina tygellösa hopar. ”överbarn där en majoritet för slaveriets anhängare bildades”, berättar Greven av Paris, ”förhöll sig den offentliga meningen despotisk mot minoriteten. Alla som anklagade nationalfanan ... tvingades att tåga. Men snart räckte inte heller detta; som i alla revolutioner tvingades de likgiltiga att ge uttryck åt sin sympati för den nya ordningen. De som icke så gjorde utlämnades åt folkmassans hat och våldsamhet ... I varje spirande civilisationscentrum (sydväststaterna) bildades säkerhetskommittéer av alla som utmärkt sig för agitation i valkampanjen ... Krogarna var den vanliga platsen för deras sammanträden, och skråniga orgier tävlade med den respektlösa parodin på rättvisans suveräna former. En hop galningar, som satt runt skrivbordet, där gin och visky rann, dömde närvarande och frånvarande medborgare. Den anklagade såg redan innan han förhörts, hur den ödesdigra snaran smordes. Den som inte kom inför rätta fick sin dom av de i bakhåll och buskager gömda bödlarnas kulor” ... Denna bild påminner mycket om de scener, som dag ut och dag in utspelades i lägren kring Denikin, Koltjak, Judenitj och andra hjältar av den engelsk-franska och amerikanska ”demokratin”.

Hur det var beställt med terrorn under Pariskommunen av 1871, skall vi vidare se efter. I vart fall är Kautskys försök att gentemot oss uppställa kommunen klen till sina skäl och leder förf, endast till advokatyr av sämsta sort.

Bruket att ta gisslan måste synbarligen liksom under inbördeskrigets terror betraktas som ”befogat”. Kautsky är emot terror och emot bruket att ta gisslan, men för Pariskommunen. (Väl att märka: kommunen har existerat för 50 år sedan.) Kommunen tog emellertid gisslan. Här uppstår en viss förlägenhet. Men man har ju att tillgripa exegetikens konst.

Kommunens beslut om gisslan och om arkebusering av de i gisslan tagna som svar på Versailles’ grymheter uppstod enligt Kautskys skarpsinniga tolkning ”av stråvan att rädda människoliv, icke av att förgöra dem”. En förträfflig upptäckt! Den måste endast utvidgas. Man kan och måste erkänna, att vi i inbördeskriget dödar vitgardisterna för att de icke skall döda arbetarna. Följaktligen är vårt syfte icke dödandet utan räddandet av människoliv. Men då det måste stridas med vapen i hand för räddande av människoliv, så leder detta till förgörande av människoliv – en gåta vars dialektiska hemlighet redan gamla Hegel utrett, för att inte nämna ännu äldre lärde.

Kommunen kunde endast genom grym kamp mot Versailles hålla stånd och växa i styrka. Versailles hade ett stort antal agenter i Paris. I kampen mot Thiers’ band kunde kommunen inte föra krig på annat sätt än Versailles gjorde vid och bakom fronten. Hade kommunens välde sträckt sig utom Paris’ område, så skulle den i provinsen ha mötts av ändå mer svurna fiender bland den fredliga befolkningen. Då kommunen kämpade mot rojalisterna, kunde den inte lämna rojalisternas agenter bakom fronten i frihet.

Kautsky förstår trots alla modärna världshändelser icke, vad krig i allmänhet och inbördeskrig i synnerhet betyder. Han förstår icke att varje eller nästan varje Thiers’ anhängare i Paris icke ensamt var en ideell ”motståndare” till kommunarderna utan en Thiers’ agent och spion, en bitter fiende, beredd till överfall från bakhåll. En fiende måste oskadliggöras, och det heter i krig att döda.

Revolutionens liksom krigets uppgift består i att bryta fiendens vilja och tvinga honom till kapitulation och acceptering av segrarens villkor. Viljan är naturligtvis ett den andliga världens faktum, men i motsats till offentliga diskussioner och kongresser söker revolutionen sitt mål med materiella medel, om också i mindre skala än kriget.

Bourgeoisin har själv erövrat makten genom uppror och befäst den genom inbördeskrig. I fredstid uppehåller den makten genom ett invecklat system av repressivåtgärder. Så länge samhällets på den djupaste antagonism beroende klasskillnad består, utgör repressalierna det nödvändiga medlet för att nå motpartens viljeunderkastelse.

Även om diktaturen i ett eller annat land uppstått inom demokratins yttre ram, så vore inbördeskriget därför inte alldeles avlägsnat. Frågan om vem som skall härska i landet, d. v. s. om bourgeoisin skall leva eller gå under, avgöres från bägge sidor icke genom hänvisningar till författningsparagrafer utan genom användning av allt slags våld. Hur mycket Kautsky än undersöker apmänniskornas närings- eller andra när- eller fjärrliggande förhållanden för att finna orsaken till den mänskliga grymheten, skall han i historien icke hitta något annat medel för brytandet av fiendens klassvilja än det regelrätta och energiska bruket av våld.

De olika stadierna i kampens förbittring beror på en räckta inre och internationella omständigheter. Ju mer förbittrat och förfärligt den kullkastade klassfiendens motstånd är, desto oundvikligare förtätar sig repressalierna till ett system av terror.

Men här intar Kautsky oförmodat en ny ställning i kampen mot sovjetterrorn: han avvärjer ganska enkelt påpekandet av grymheten i den ryska bourgeoisins kontrarevolutionära motstånd. ”Av sådan råhet”, säger han, ”kunde man ingenting se vare sig i nov. 1917 i Petrograd och Moskva eller ändå mindre senast i Budapest.” (Sid. 102.) Genom en så lycklig frågeställning visar sig den revolutionära terrorn ensamt som en produkt av bolsjevikernas blodtörst, bolsjevikerna som samtidigt undviker den gräsätande *Anthropopithecus*' traditioner och kautskyanernas sedeläror.

Sovjets begynnande erövring av makten i början av november 1917 fullbordades i och för sig med små offer. Den ryska bourgeoisin kände sig så helt isolerad från folkmassorna, så innerligt kraftlös, så komprometterad genom krigets förlopp och utgång, så demoraliserad genom Kerenskijs regim, att den nästan inget motstånd vågade. I Petrograd störtades Kerenskijs regering nästan utan strid. I Moskva samlade sig motståndet huvudsakligen på grund av vår egen bristande företagsamhet. I de flesta städer ute i provinserna övertog sovjet makten på telegrafisk order från Petrograd eller Moskva. Om detta hade varit det hela, skulle det inte kunnat bli tal om någon röd terror. Men redan i november 1917 uppträder de rikas motstånd. Helt visst var västerns imperialistiska regeringars inblandning behövlig för att inge den ryska kontrarevolutionen tro på sig själv och växande motståndskraft. Det inser man av fakta i stort och smått dagligen under sovjetrevolutionens hela förlopp.

Kerenskijs ”stab” kände sig utan stöd bland soldaterna och var böjd att utan motstånd erkänna sovjetmakten, som inledde förhandlingar med tyskarna om vapenstillstånd. Men en av öppna hotelser åtföljd protest följde från ententens militärmission. ”Staben” blev förskräckt; eggad av de ”allierade” officerarna slog den in på motståndets väg. Det ledde till väpnad konflikt och till mordet på stabschefen general Duchonin genom en grupp revolutionära matrosar.

I Petrograd organiserades öppet motstånd genom ententens officiella agenter, särskilt den franska militärmissionen, hand i hand med socialistrevolutionärerna och mensjevikerna, i det de alltifrån dagen efter sovjetrevolutionen mobiliserade, beväpnade och hetsade junkrarna och den borgerliga ungdomen i allmänhet emot oss. Junkrarnas resning eden 10 november krävde hundratals flera offer än omstörtningen av 7 november. Kerenskijs och Krassnovs då av ententen anstiftade, äventyrliga frammarsch mot Petrograd skapade den första förbittringen i kampen. Trots detta blev general Krassnov på hedersord försatt på fri fot. Upproret i Jaroslav (sommaren 1918), som krävde så många offer, organiserades av Savinkov på franska beskickningens beställning och med dess medel. Arkangelsk besattes enligt de engelska marinagenternas plan och med tillhjälp av engelska krigsfartyg och flygare. Grunden till den amerikanska börsens skyddsling Koltjaks välde lades av den utländska tjeckoslovakiska kåren, som underhölls av franska regeringen. Kaledin och den av oss frigivne Krassnov, de

första ledarna av kontrarevolutionen vid Don, kunde nå partiella framgångar endast tack vare det öppna militära och finansiella understödet från Tysklands sida. I Ukraina störtades sovjetmakten i början av år 1918 genom den tyska militarismen. Denikins armé av frivilliga upprättades med tillhjälp av Storbritanniens och Frankrikes finansiella och tekniska medel. Endast i hopp om Englands inblandning och med dess materiella stöd skapades Judenitjs armé. Ententestaternas politiker, diplomater och journalister undersökte i två års tid helt öppenjärtligt frågan, om det ryska inbördeskrigets finansiering var ett tillräckligt fördelaktigt företag. I betraktande av dessa omständigheter måste man sannerligen ha en järnpanna för att kunna söka orsakerna till det ryska inbördeskrigets blodiga karaktär i bolsjevikernas onda vilja och icke i de internationella förhållandena.

Det ryska proletariet hade som första man beträtt den sociala revolutionens väg, och den ryska bourgeoisin, som var politiskt maktlös, tordes endast på den grund opponera sig mot att den berövades politiska och ekonomiska rättigheter, att den i alla land såg sina äldre systrar, som ännu förfogade över ekonomisk, politisk, delvis också militär makt, vara de härskande.

Hade vår novemberrevolution tilldragit sig några månader eller t. o. m. endast några veckor efter ett upprättande av proletärvälde i Tyskland, Frankrike och England, så skulle vår revolution, det råder inga tvivel om, ha varit den "fredligaste", den "(blodigaste" av alla på vår syndiga jord överhuvud möjliga revolutioner. Denna historiska ordningsföljd framstår strax som den "naturligaste" och i vart fall fördelaktigaste för den ryska arbetarklassen, men den blev störd – icke genom vårt förvållande utan genom skickelserna –: i stället för att vara det senaste blev Rysslands proletariet det första, som skred till handling. Just den omständigheten var det som gav de förut i Ryssland härskande klassernas motstånd – efter den första perioden av villrådighet – en förtvivlad karaktär och tvang det ryska proletariet att i ögonblick av yttersta fara, under angrepp utifrån och inre sammansvärjningar och upplöpp tillgripa statsterrorns hårda åtgärder. Att dessa åtgärder dock hade verkan, det skall ingen numera säga. Men kanhända måste man anse dem – "otillåtliga"?

Arbetarklassen, som genom kamp nått makten, hade uppgiften, plikten att oomkullkastligt befästa denna makt, att oomstridligt betrygga sitt välde, att beta sina fiender lusten till statsvälvningar och därigenom försäkra sig om möjligheten till socialistiska reformer. Annars hade den inte behövt erövra makten.

Revolutionen kräver icke "logiskt" terrorn liksom den icke heller "logiskt" kräver väpnat uppror. Vilken löftesrik banalitet! Men därför att den revolutionära klassen skall nå sitt mål med *alla* till buds stående medel, kräver revolutionen, om det är nödigt, väpnat uppror och, om det är nödigt, terror. Den revolutionära klassen, som med vapen i hand erövat makten, är skyldig att likaledes med vapen krossa alla försök att rycka makten ur dess händer. Överallt där den får en fientlig armé emot sig skall den möta med sin egen armé. Överallt där den får att göra med ett väpnat uppror, ett attentat eller ett upplöpp, måste sträng dom drabba de fientliga anstiftarna. Kanhända har Kautsky funnit andra medel! Kanhända är för honom en fallande skala vid bruket av repressalier det viktigaste, och han föreslår, att fängelsestraff alltid skall användas i stället för arkebusering!

Frågan om repressaliernas form eller gradering är naturligtvis ingen "principiell" fråga. Det är en ändamålsenlighetsfråga. Under revolution kan det makten berövade parti, som icke försonat sig med det härskande partiets vunna jämvikt och ådagalägger detta genom en rasande kamp, icke avskräckas av hotelse med fängelsestraff, eftersom ingen tror på straffens långvarighet. Genom detta enkla men avgörande faktum kan det vidsträckta tillgripandet av arkebuseringar under inbördeskriget förklaras.

Eller vill Kautsky säga, att arkebuseringen överhuvud är gagnlös, påstå, att man "icke kan skrämja klasser"? Det är oriktigt. Terrorn är maktlös, om reaktionen övar den mot en historiskt uppkommande klass. Men tagen i anspråk mot en reaktionär klass, som icke vill

lämna skådeplatsen, kan terrorn vara mycket verksam. *Avskräckandet* är ett mäktigt medel i politiken, både i den internationella och i den inre. Kriget är lika mycket som revolutionen baserat på avskräckande. I regel förgör det segerrika kriget endast en obetydlig del av den besegrade armén; återstoden avskräckes och brytes till sin vilja. På samma sätt verkar revolutionen: den avlivar enstaka individer och injagar skräck hos tusenden. I denna bemärkelse skiljer sig den röda terrorn principiellt icke från väpnat uppror, vars direkta fortsättning den är. Den revolutionära klassens terror kan ”moraliskt” förkastas endast av den som principiellt (i ord!) nekar till varje våldsgärning överhuvud, följaktligen också till alla krig och alla uppror. Men då måste man helt enkelt vara en hycklande kväkare.

”Men på vad sätt skiljer sig i detta fall er taktik från tsarismens taktik”, frågar oss liberalismens och kautskyanismens påvar.

Det skulle ni inte begripa, hycklare? Vi skall förklara det för er. Tsarismens terror var riktad mot proletariatet. Det tsaristiska gendarmeriet mördade de arbetare, som stred för den socialistiska ordningen. Våra extraordinära kommissioner (tjeka) lät skjuta de godsägare, kapitalister och generaler, som strävat att återupprätta den kapitalistiska ordningen. Förstår ni denna – nyans? Ja? För oss kommunister räcker det fullkomligt!

Tryckfriheten

Ett spörsmål som oroar Kautsky, förf. till ett översvallande antal böcker och artiklar, är tryckfriheten. Får man lov att förbjuda tidningar?

Under kriget blir statsmaktens alla verk och inrättningar organ för krigföringen. I främsta rummet rör detta pressen. Ingen regering, som för ett krig på allvar, kan tillåta att det inom dess område utges skrifter, som öppet eller förtäckt ger fienden stöd. Detta gäller i ändå högre grad i ett inbördeskrig. Det ligger i ett sådant krigs natur, att var och en av de stridande parterna bakom sina fronter har betydande folklager, som står på fiendens sida. I krig, där seger eller nederlag betalas med död, blir de i arméns rygg ertappade fientliga agenterna skjutna. Det är omänskligt, men ingen har till dato betraktat kriget som en skola i humanitet – inbördeskriget då så mycket mindre. Kan man på allvar begära, att det under kriget mot Denikins vitgardister obehindrat skulle i Petrograd och Moskva få utkomma skrifter från partier, som understödde Denikin? Att i ”tryckfrihetens” namn föreslå något sådant, är detsamma som att i allmänhetens intresse begära offentliggörande av militära hemligheter. ”En belägrad stad”, skriver kommunarden Arthur Arnould, ”kan icke tillåta, att dess fall önskas inne i själva staden, att de stridande, som den försvarar, uppmanas till förräderi, att fienden underrättas om dess truppreelser. Detta var läget i Paris under kommunen.” Detta är Sovjetrepublikens läge under bägge åren av dess tillvaro. Men låt oss höra vad Kautsky säger om detta.

”Rättfärdigandet av detta system (nämligen repressalier mot pressen) går helt enkelt ut från den naiva uppfattningen, att det skulle finnas någon absolut sanning (!) och att kommunisterna ensamt vore i besittning av den (!). Icke mindre – fortfar Kautsky – har den sin upprinnelse i en annan uppfattning, att alla skriftställare är av lögnares stam (!) men kommunisterna ensamt sanningens fanatiker (!). I verkligheten finns naturligtvis inom alla kretsar lögnare och fanatiker beträffande det som de själva anse sant” o. s. v. (Sid. 119.)

På så sätt blir för Kautsky revolutionen i dess mest förbittrade stunder, då det för klasserna gäller liv eller död, liksom förut en litterär diskussion om fastställande av – sanningen. Vilket djup ! Vår ”sanning” är naturligtvis icke absolut. Men då vi för närvarande i dess namn utgjuter blod, så har vi varken anledning eller möjlighet att underhålla en litterär diskussion om sanningens relativitet med personer, som under anlitande av vapenhjälp av alla slag ”kritiserar” oss. Vidare består vår uppgift icke i att bestraffa lögnare och att uppmuntra alla

riktningars tryckfrihet utan i att döda bourgeoisins klasslögnare och betrygga segern för proletariats klassanning – oberoende av att det i bägge lägren finns fanatiker och lögnare.

Sovjetmakten, klagar Kautsky vidare, har förstört det enda medel som kunde hjälpa mot korruptionen: tryckfriheten. ”En oinskränkt tryckfrihets kontroll kan ensamt hejda de äventyrare och banditer, som oundvikligt tränger sig fram till varje oinskränkt, okontrollerad regeringsmakt” ... (Sid. 140.) Så låter det vidare i samma tonart.

Pressen som pålitligt kampmedel mot korruptionen! Detta liberala recept ljuder särskilt falskt, när man tänker på de bägge land med den största tryckfriheten, Nordamerika och Frankrike, som samtidigt är land med den högst utvecklade kapitalistiska korruptionen.

Då Kautsky förfriskar sig med det gamla skvallret från de politiska bakgårdarna av den ryska revolutionen, tror han, att sovjetapparaten skall gnagas sönder av ”banditerna och äventyrarna” utan den kadett-mensjevikiska presskampanj en. Detta var mensjevikernas åsikt för ett eller halvtannat år sedan. Nu vågar icke heller de upprepa den. Med tillhjälp av sovjetkontroll och partival har sovjetmakten i krävande strider vada bättre rätt på de banditer och äventyrare, som uppträdde i omstörtningsogonblicket, än någon annan makt hittills rätt på dem.

Vi kämpar. Vi brottas på liv och död. Pressen är icke ett verktyg för ett abstrakt samhälle utan för två oförsonliga, beväpnade och mot varandra kämpande parter. Vi tillintetgör motrevolutionens press likaväl som vi förstör befästa ställningar, depåer, förbindelser och rekognosceringsmöjligheter för kontrarevolutionen. Vi avstår från att tåla det kadett-mensjevikiska utskrikandet av arbetarklassens korruption! Därför förstör vi framgångsrikt grundvalarna för den kapitalistiska korruptionen.

Men Kautsky går vidare i utvecklandet av sitt tema: han beklagar sig över att vi indragit socialistrevolutionärernas och mensjevikernas tidningar och t. o. m. – även det förekommer – häktar deras ledande män. Rör det sig icke här måhända om ”schatteringarna” i proletariats eller i den socialistiska rörelsen? Skolpedanten ser bakom de invanda orden icke de faktiska förhållandena. Mensjevikerna och socialistrevolutionärerna är för honom endast riktningar inom socialismen, men de har under revolutionens förlopp förvandlat sig till en och samma organisation som i effektivt förbund med kontrarevolutionen för öppet krig. Koltjaks armé är skapad av socialistrevolutionärerna (vilket hyckleri ljuder inte nu ur detta namn) och har underhållits av mensjevikerna. Bägge parterna har under halvtannat års tid fört krig mot oss på nordfronten och för det ännu. De i Kaukasien regerande mensjevikerna, tidigare bundsförvanter till Hohenzollern, nu till Lloyd George, har i förbund med tyska och engelska officerare fängslat och skjutit bolsjevikerna. Mensjevikerna och socialistrevolutionärerna i den kubanska radan har skapat Denikins armé. De regeringen tillhörande estniska mensjevikerna var direkt medskyldiga i Judenitjs senaste frammarsch mot Petrograd. Så ser dessa ”riktningar” inom socialismen ut. Kautsky tror, att man kan befinna sig i öppet inbördeskrig med mensjevikerna och socialistrevolutionärerna, som med de tack vare dem skapade Judenitjs, Konjaks och Denikins arméer strider för sina socialistiska ”schatteringar”, och samtidigt medge dessa oskyldiga ”schatteringar” i arméns rygg tryckfrihet. Kunde striden med socialistrevolutionärerna och mensjevikerna biläggas på övertalningens väg eller genom omröstning – *d. v. s. stode icke de ryska och utländska imperialisterna bakom deras rygg* – så funnes det inget inbördeskrig.

Kautsky är naturligtvis beredd att liksom han fördömt blockaden också fördöma ententens understöd åt Denikin samt den vita terrorn (en överflödigt droppe bläck!). Men i sin upphöjda opartiskhet kan han inte neka den sistnämnda vissa förmildrande omständigheter. Den vita terrorn sviker nämligen inte sina grundsatser, under det att bolsjevikerna genom att öva den röda terrorn, ”har svikit de grundsatser om människolivets helighet, som de själva förkunnat”. (Sid. 139.)

Vad principen om människolivets helighet i praktiken betyder och på vad sätt den skiljer sig från budordet: ”Du skall icke dräpa”, förklarar Kautsky icke. Om en rövare drar kniven mot ett barn, får man då döda rövaren för att rädda barnet? Blir då inte principen om ”människolivets helighet” kränkt? Får man döda rövaren för att rädda sig själv? Är de underkuvade slavarnas uppror mot sina behärskare tillåtet? Är det lovligt att köpa sin frihet med fångvaktarens död? Om människolivet överhuvud är heligt och oantastbart, så måste man icke endast avstå från användandet av terror, inte endast från krig, utan också från revolution. Kautsky avlägger ingen räkenskap över den kontrarevolutionära betydelsen av denna ”princip”, som han försöker påtruga oss. På annat ställe skall vi se, att Kautsky förebrår oss avslutandet av freden i Brest Litovsk. Enligt hans mening hade vi bort fortsätta kriget. Hur är det här beställt med människolivets helighet? Kanhända upphör livet att vara heligt, så fort det blir fråga om människor som talar ett annat språk. Eller antar Kautsky, att massmord, som arrangeras efter strategins och taktikens alla regler icke är mord? I sanning, det är svårt att i våra dagar uppställa en ”princip”, som är skenheligare och på samma gång dummare. Så länge den mänskliga arbetskraften, men följaktligen också människolivet, är föremål för schackrande, utsugning och utplundring, är principen om människolivets helighet den skändligaste lögn, som har till ändamål att hålla de underkuvade slavarna i tygel.

Vi har kämpat mot det av Kerenskij införda dödsstraffet, medan det användes av den gamla arméns krigsrätter emot soldater, som vägrade att fortsätta det imperialistiska kriget. Vi har vridit detta vapen ur de gamla krigsrätternas händer, vi har avskaffat dessa domstolar och upplöst den gamla armén, som skapat dem. Genom undanröjandet inom den röda armén och i landet överhuvud av de kontrarevolutionära sammansvurna, som genom uppror, mord och desorganisation försökt återställa den gamla regimen, handlar vi i enlighet med de järnhårda lagar för kriget, varigenom vi vill tillförsäkra oss segern.

Vill man söka formella motsägelser, så finns de givetvis på den vita terrorns sida, verktyget för de klasser som kallar sig kristna, som beskyddar den idealistiska filosofin och som är fast övertygade om att personligheten är (sitt eget) självändamål. Vad oss angår så har vi inte sysselsatt oss med kantianskt kolportörsladder och vegetariskt kväkarsvammel om ”människolivets helighet”. Vi var revolutionärer, då vi befann oss i oppositionen och vi är det också nu då vi befinner oss vid makten. För att göra individen helig måste man avskaffa det samhällssystem, som spikar honom fast vid korset. Men denna uppgift kan fyllas endast genom järn och blod.

Mellan den vita och den röda terrorn finns det ännu en åtskillnad, som den nuvarande Kautsky förbiser men som för marxisterna är av avgörande betydelse. Den vita terrorn är verktyget för en historisk-reaktionär klass. När vi blottade maktlösheten i den borgerliga statens repressalier mot proletariatet, har vi aldrig förnekat, att de härskande klasserna genom häktningar och avrättningar kunde under vissa förutsättningar samtidigt fördröja den sociala revolutionens utveckling. Men vi var övertygade att det inte skulle lyckas dem att hindra den. Vi stödde oss på att proletariatet är en historiskt uppväxande klass och att det borgerliga samhället inte kan utveckla sig utan att vidga proletariatets krafter. Bourgeoisin i vår tid är en klass som skrider mot sin undergång. Inte nog med att den upphört att spela någon för produktionen nödvändig roll, utan genom sina imperialistiska tillägningssmetoder förstör den världshushållningen och den mänskliga kulturen. Men bourgeoisins seghet är kolossal. Den håller sig och vill inte rymma fältet. Därigenom hotar den att dra hela samhället med sig i avgrunden. Den måste ryckas sönder, huggas av. Den röda terrorn är verktyget mot en till undergång vigd klass, som icke vill gå under. Kan den vita terrorn inte mer än fördröja proletariatets historiska framåtgående, så kan den röda terrorn påskynda bourgeoisins undergång. Påskyndandet, snabbheten i takten har vid vissa tillfällen avgörande betydelse. Utan den röda terrorn skulle den ryska bourgeoisin i förbund med världsbourgeoisin ha kvävt oss långt före revolutionens utbrott i

övriga Europa. Man måste vara blind för att inte inse detta, man måste vara en bedragare för att kunna bestrida det.

Den som tillmäter det faktum, att sovjetsystemet existerar, en revolutionär, historisk betydelse, han måste också godkänna den röda terrorn. Och Kautsky, som de två senaste åren författat hela berg av skrifter mot kommunismen och terrorn, han måste mot slutet av sin broschyr finna sig i faktum och oförmodat ge det erkännandet, att den ryska, sovjetmakten nu utgör den viktigaste faktorn i världsrevolutionen. ”Hur man än må ställa sig till de bolsjevikiska metoderna”, skriver han, ”det faktum, att en proletärregering i en storstat inte endast fattat rodret utan under de svåraste förhållanden också stått sig nu i nära två år, detta stegrar makt känslan hos alla lands proletärer ofantligt. För den verkliga världsrevolutionen har bolsjevikerna därigenom utfört stordåd” ... (Sid. 153.)

Denna förklaring, detta erkännande av den historiska sanningen från ett håll man minst väntat det, är i högsta grad överraskande. Därigenom att bolsjevikerna i två år hållit stånd mot den förbundna kapitalistiska världen har de fullbordat en stor historisk gärning. Men bolsjevikerna har inte endast hållit sig uppe med idén utan också med svärdet. Kautskys erkännande är ett obetingat erkännande åt den röda terrorns metoder och på samma gång den hårdaste dom över hans eget kritiska pennfäktari.

Krigets inflytande

En av orsakerna till den revolutionära kampens ytterst blodiga karaktär ser Kautsky i kriget och i dess demoraliserande inflytande. Obestridligen. Detta inflytande med sina följdverkningar kunde man redan tidigare förutse, ungefär vid den tidpunkt då Kautsky inte visste, om man borde rösta *för* krigskrediten eller *emot* den.

”Imperialismen ryckte samhället med våld ur dess labila jämviktsläge”, skrev vi för fyra år sedan i det tyska verket *Kriget och Internationalen*. Imperialismen förstörde de fördämningar som socialdemokratin byggt emot flödet av proletariats revolutionära energi och ledde detta flöde in i sin egen fåra. Detta ofantliga historiska experiment, som i ett enda tag bröt ryggraden på den socialistiska internationalen, gömmer dock i sig den dödliga faran för det borgerliga samhället. Hammaren rycks ur arbetarnas hän der och utbytes mot bajonetten. Arbetaren, bunden av den kapitalistiska hushållningens maskineri, blir plötsligt utkastad ur sitt fängsel och lär sig inse att som hemmets lycka och som själva livet uppställa gemenskapens stora mål.

”Med det vapen i hand, arbetaren själv förfärdigat, når han en sådan ställning, att statens politiska öde beror omedelbart av honom. De som förr förtryckte och föraktade honom smickrar nu och kryper. Samtidigt kommer han i intimaste närhet till samma kanoner, som enligt Lassalle utgör en av de viktigaste beståndsdelarna i konstitutionen. Han kommer över gränsen, tar del i våldsrekvisitioner och under hans medverkan går städer ur hand och i hand. Det händer ting som det nu levande släktet aldrig sett.”

”Om det också var teoretiskt bekant för arbetarklassens förtrupp, att makten är rättens moder så blev dock dess politiska tänkande helt genomträngt av possibilitetens anda, av anpassningen efter den borgerliga rättsordningen. Nu lärde sig arbetarklassen i verkligheten att förakta denna laglighet och att kränka den med våld. I dess sinnen lämnade nu de statiska momenten utrymmet åt de dynamiska. Mörsaren lät arbetaren inse, att om det är möjligt att kringgå ett hinder, så finns möjligheten att undanröja hindret. Nästan hela den vuxna manliga befolkningen uppfostrades i krigets genom sin realism fruktansvärda skola, som utbildade en ny människotyp.”

”över alla det borgerliga samhällets normer – lag, moral och religion – reste sig nu den järnhårda nödvändighetens näve. Nöden har ingen lag, sade den tyske rikskanslern den 4 aug.

1914. Monarkerna ställde sig på offentliga platser och beskyllde varandra i torgdamers språk för lögnaktighet; regeringarna kastade ifrån sig sina högtidligt ingångna förpliktelser och statskyrkan band sin gud som en stackars straffånge fast vid nationernas kanoner. Är det inte klart, att sådana förhållanden måste framkalla en djup förvandling av arbetarklassens psyke, radikalt bota från den legalitetens hypnos, vari ett skede av politisk stagnation tog sig uttryck?

”De besuttna klasserna skall till sin förskräckelse snart bli tvungna att låta sig övertyga om detta. Proletariatet, som gått igenom krigets skola, skall vid första allvarliga hinder, det möter i sitt eget land, känna behov av att bruka våldets språk. Nöden har ingen lag, skall proletariatet svara dem som försöker hålla det tillbaka med den borgerliga lagens bud. Och nöden, den fruktansvärda nöd i folkhushållet, som rått under kriget och kommer att råda efter dess slut, skall vara ägnad att tvinga massorna till överträdelse av lag och förordning.” (Sid. 56-7.)

Allt detta är obestridligt. Men till det sagda måste fogas, att kriget utövat ett icke mindre inflytande på de härskande klasserna: i samma grad som massorna blivit anspråksfullare har bourgeoisin blivit omedgörligare.

Under freden tryggade kapitalisterna sina intressen genom lönearbetets ”fredliga” rov. Under kriget tjänade de samma intressen genom förgörande av oräkneliga människoliv. Det gav deras härskarkänsla ett nytt, ”napoleonskt” drag. Kapitalisterna har under kriget vant sig vid att sända i döden miljontals trälar, vita och färgade, för profiten av kolgruve-, järnvägs- eller annan rörelse.

Under krigets lopp har ur bourgeoisins krets, ur storborgarnas, ”ordinär”- och småborgarnas, hundratusentals officerare, yrkeskrigare, uppstått – vilkas karaktär stålsatts av kampen och som frigjort sig från alla yttre band – kvalificerade sabelhuggare beredvilliga och skickade att med en förbittring, som i sitt slag gränsar till hjältemod, försvara bourgeoisins privilegierade ställning, eftersom bourgeoisin dresserat dem till det.

Revolutionen vore kanhända humanare, om proletariatet hade möjligheten ”att köpa sig fri från hela detta band”, som Marx en gång uttryckt sig. Men kapitalismen har under kriget belastat de arbetande med en för stor skuldbörda och undergrävt produktionens mark för djupt för att man på allvar skulle kunna tala om ett sådant friköp, där bourgeoisin stillatigande funne sig i omstörtningen. Massorna har förlorat för mycket blod, har lidit för djupt och är alltför förbittrade för att kunna besluta sig för något som ekonomiskt överstege deras krafter.

Andra omständigheter bidrar också att verka i samma riktning. Bourgeoisin i de besegrade landen är förbittrad över nederlaget, för vilket den vill göra de understa lagren, arbetarna och bönderna, ansvariga, då de visat sig oförmögna att föra det ”stora nationella kriget” till segerrikt slut. Mycket lärorika är från denna utgångspunkt de i sin fräckhet exempellösa förklaringar, som Ludendorff avgivit för nationalförsamlingens kommission. De ludendorffska anhängen brinner av begär att för de yttre förödmjukelserna ta revansch i eget lands proletärblood. Vad angår bourgeoisin i de segrande landen, så är den uppblåst av övermod och mer än någonsin hågad att försvara sin sociala ställning med samma hemska medel som förskaffat den segern. Vi har sett, hur den internationella bourgeoisin var ur stånd att verkställa fördelningen av rovet utan krig och förstörelse. Kan den utan strid gå in på att lämna från sig rovet? Erfarenheterna från de senaste fem åren lämnar i det hänseendet alls inget tvivel övrigt: Var det redan förut den vildaste utopi att hoppas, att de besuttna klassernas expropriation skulle tack vare ”demokratin” fullbordas oförmärkt och smärtfritt, utan uppror, utan väpnade sammandrabbningar, utan försök till kontrarevolution och utan hårt undertryckande, så gör situationen efter det imperialistiska kriget en dubbelt, en trefalt intensiv karaktär av inbördeskriget och proletariatets diktatur till nödvändighet.

V. Pariskommunen och Sovjetryssland

Den korta episoden av första revolutionen, som genomfördes av proletariatet för proletariatet, slöt med motståndarnas seger. Denna episod från 18 mars till 28 maj varade i 72 dygn.

”Pariskommunen av 18 mars 1871”. P. L. Lavrov. Petrograd 1919. 160 sid.

Kommunens bristande förberedelse inom de socialistiska partierna

Pariskommunen av 1871 var det första, ännu svaga historiska försöket av arbetarklassen att nå makten. Vi uppskattar kommunens minne, trots den ytterst begränsade erfarenhet den gav, trots deltagarnas kläna förberedelse, programmets oklarhet, bristen på enighet bland ledarna, planernas obestämdhet, den hopplösa oredan i utförandet och det förskräckliga, av allt detta fatalt betingade förolyckandet. Vi ser i kommunen vad Lavrov kallar ”den första, om än mycket bleka gryningen till proletariatets republik”. Alldeles tvärtom Kautsky. Sedan han ägnat en stor del av sin bok ”Terrorismus und Kommunismus” åt en grovt tendentiös jämförelse mellan kommunen och sovjetmakten, ser han kommunens väsentliga företräde i det som vi anser vara dess olycka och skuld.

Kautsky påvisar ivrigt, att Pariskommunen av 1871 icke varit ”konstlat” förberedd utan utbrutit oväntat och överraskat de revolutionära – i motsats till novemberrevolutionen, som vårt parti omsorgsfullt förberett. Det är obestridligt. Då Kautsky inte kan besluta sig för en klar formulering av sina djupt reaktionära tankar, utsäges inte direkt om Parisrevolutionärerna av 1871 förtjänar erkännande för att de inte hade förutsett det proletära upproret och kunnat bereda sig till det, eller om vi måste klandras för att ha förutsett det oundvikliga och medvetet gick det tillmötes. Kautskys hela framställning är dock så lagd, att läsaren bibringas just en sådan föreställning. Kommunarderna hade bara drabbats av en olycka (den bajerske filistern Vollmar uttryckte en gång sitt beklagande över att kommunarderna inte hade lagt sig att sova i stället för att övertaga makten) och därför förtjänar de overseende; bolsjevikerna ha gått sin olycka (makten) medvetet till mötes och därför kan de varken förlåtas i denna eller den andra världen. En sådan frågeställning kan på grund av sin inre motsägelse synas absurd. Trots detta följer den logiskt av den ställning de ”oavhängiga” kautskyanerna intar – de drar ju upp axlarna över huvudet för att ingenting se och ingenting förutse och tar ett steg framåt endast då de förut fått sig en hård puff i ryggen.

”Att degradera Paris – skriver Kautsky – att beröva det varje självstyrelse, upphäva dess ställning som huvudstad, slutligen också avvärpa staden för att tryggt kunna våga den monarkistiska statskuppen, det var nationalförsamlingen och Thiers, dess verkställande utskottschefs viktigaste omsorg. Ur den situationen uppkom konflikten, som ledde till utbrottet av Parisupproret.”

”Man ser att detta var av helt annat slag än statsvälvningen av bolsjevismen, som sög sin styrka ur fredsbehovet och som hade bönderna bakom sig samt i nationalförsamlingen inte hade några monarkister emot sig utan socialistrevolutionärer och mensjevikiska socialdemokrater.”

”Bolsjevikerna kom till makten genom en väl förberedd statskupp, som i ett slag lämnade dem hela statsmaskineriet, vilket de genast på det mest energiska och hänsynslösa sätt begagnade till sina motståndares – alla sina motståndares, också proletärernas – politiska och ekonomiska expropriation.”

”Av kommunen blev däremot ingen mer överraskad än revolutionärerna själva. Och för en stor del av dem var konflikten ytterst ovälkommen.” (Sid. 44.)

För att bättre utreda den verkliga innebörden i vad Kautsky här säger om kommunarderna skall vi anföra följande intressanta bevis:

”Den 1 mars 1871 – skriver Lavrov i sin mycket lärorika bok om kommunen – ett halvt år efter kejsardömets fall och några dagar före kommunens uppkomst hade de ledande personerna i Parisinternationalen ännu icke något bestämt politiskt program.”
(Pariskommunen av 18 mars 1871. P. L. Lavrov. Kolos förlag. Petrograd 1919. Sid. 64-5.)

”Efter den 1 mars – skriver samme förf. – var Paris i proletariats händer, men dess ledare, som genom den oväntade makten hade förlorat sinnesnärvaron, företog icke ens de allra elementäraste åtgärderna.” (Samma bok. Sid. 71.)

”Ni är inte vuxna eder roll och eder enda strävan är att frigöra eder från ansvaret, sade en medlem av nationalgardets centralkommitté.” I detta ligger mycket sanning – skriver Lissagaray, personlig deltagare i kommunen och dess historiker – men i själva handlingsögonblicket gör sig bristen på föregående organisation och beredelse mycket allmänt märkbar därigenom att människorna får på sin lott en roll, som överstiger deras krafter.” (Historie de la Commune de 1871 par Lissagaray. Bruxelles 1876. Sid. 106.)

Av detta inses redan (längre fram skall det bli ännu klarare), att felen i den direkta kampen om makten från Parissocialisternas sida var att finna i teoretisk oformlighet och politisk förvirring men alls icke i några högre taktiska beslut.

Man behöver inte tvivla på att Kauskys åsiktstrohet just i anseende till kommunens traditioner huvudsakligen komme att bestå i den utomordentliga förvåning han skulle uttrycka över en proletär omvälvning i Tyskland som varande en i högsta grad ovälkommen händelse. Vi tvivlar ändå på att detta av eftervärlden skall räknas honom till förtjänst. Men vad beträffar arten av hans historiska analogier måste det sägas, att de är en blandning av virrighet, förbigående och misstag.

Samma avsikter som Thiers hade med Paris hade Miljukov, öppet stödd av Tseretelli och Tjernov, med Petrograd. Allesamman – från Kornilov till Potrjessov – upprepade ideligen, att Petrograd hade lösgjort sig från riket, att staden ingenting gemensamt med landet hade, att den var fullständigt demoraliserad och strävade att påtruga republiken sin vilja. Att degradera och sätta Petrograd ur räkningen var Miljukovs och hans medhjälparens förnämsta uppgift. Och detta ägde rum i en period då Petrograd var den verkliga medelpunkten för revolutionen, som i de övriga delarna av landet ännu inte kunnat få fotfäste. Förra dumapresidenten Rodsjanko talade öppet om att överlämna Petrograd åt tyskarnas dressyr på samma sätt som förut Riga överlämnats. Rodsjanko gav öppet uttryck åt vad som var Miljukovs avsikt och åt vad Kerenskij genom hela sin politik gynnade.

Miljukov ville, alldeles som Thiers, avvärja proletariats. Med Kerenskij, Tjernovs och Tseretellis bistånd blev t. o. m. Petrograds proletariat i juli 1917 till betydande del avvärjat. Det bevärnade sig delvis på nytt under Kornilovs frammarsch mot Petrograd i augusti. Och detta nya bevärnande var ett allvarligt moment i förberedelserna till novemberrevolutionen. På den grund förfaller till största delen de punkter, vari Kautsky jämför vår novemberrevolution och Parisarbetarnas marsuppror.

Men vari består skillnaden dem emellan? Framför allt i att Thiers' skändliga planer lyckades: att Paris blev kvävt och flera tusen arbetare dödade. Miljukov däremot led ett skymfligt nederlag, Petrograd förblev proletariats ointagliga fäste och bourgeoisins ledare begav sig till Ukraina för att försöka ockupera Ryssland med kajsers trupper. Denna skillnad är till stor del vår skuld, och vi är beredda att överta ansvaret för den. En grundlig åtskillnad bestod också i – det visade sig av händelsernas vidare utveckling – att kommunarderna övervägande utgick från patriotiska synpunkter, men vi lät oss orubbligt ledas av den internationella revolutionens. Kommunens förolyckande ledde till Första internationalens faktiska upplösning. Sovjetmaktens seger ledde till Tredje internationalens grundande.

Men Marx rådde kommunarderna – kort före omstörtningen – icke till upproret utan till bildandet av en organisation! Man kunde ännu förstå, om Kautsky anförde detta som bevis på att Marx inte tillräckligt klart insett lägets tillspetsning i Paris. Men Kautsky försöker begagna Marx' råd som bevis på att uppror överhuvud är fördömliga. Likt alla den tyska socialdemokratins ledare ser Kautsky i organisation framför allt ett medel att hindra revolutionära aktioner.

Men även om man inskränker sig till organisationsfrågan, får man inte glömma, att Kerenskij's 9 månader långa regering föregått novemberrevolutionen, under vilken tid vårt parti inte utan framgång både bedrivit agitation och sysslat med organisation. Novemberomvälvningen fullbordades sedan vi i arbetar och soldatråden i Petrograd, Moskva och i landets alla industricentra överhuvud erövrade en förkrossande majoritet och förvandlat sovjets till mäktiga av vårt parti ledda organisationer. Kommunarderna hade ingenting liknande att uppvisa. Äntligen har vi nu bakom oss den hjältemodiga Paris-kommunen, av vars förolyckande vi för vår del drog slutsatsen, att revolutionärer måste förutse tilldragelserna och förbereda sig till dem. Det är likaledes vårt fel.

Pariskommunen och terrorn

.Den utförliga jämförelsen mellan kommunen och Sovjetryssland använder Kautsky endast för att beljuga och nedsätta den nuvarande segerrika proletariatsdiktaturen till förmån för en diktatur, som redan tillhör ett tämligen avlägset förflutet.

Kautsky citerar med utomordentlig tillfredsställelse centralkommitténs i nationalgardet förklaring av den 19 mars med anledning av mordet på två generaler genom soldater: ”Vi måste med harm säga, att den blodiga vanheder man vill tillvita oss är en eländig lögn. Vi har aldrig fattat beslut om någon avrättning och nationalgardet har aldrig deltagit i förövandet av någon förbrytelse.”

Centralkommittén kunde naturligtvis alls icke ha något skäl att överta ansvaret för mord, som den icke var skyldig till. Den sentimentalt patetiska tonen i förklaringen karaktäriserar dock tydligt den politiska rädslan hos centralkommittén gentemot den offentliga borgerliga meningen. Och intet under. Nationalgardets representanter var i allmänhet folk med mycket blygsamt revolutionärt föregående: ”Icke ett känt namn”, skriver Lissagaray. ”Det var småborgare, krämare, som dittills stått de slutna revolutionära kretsarna och i allmänhet också politiken fjärran”. (Sid. 70.)

”Känslan av rädsla för det hotande historiska ansvaret och önskan att så fort som möjligt befria sig från det”, skriver Lavrov, ”kan utläsas ur alla proklamationer från centralkommittén, i vars händer Paris' öde låg.” (Sid. 77.)

Sedan Kautsky för att skämma ut oss citerat denna deklamation över blodsutgjutelsen, kritiserar han efter Marx och Engels kommunens obeslutsamhet: ”Om parisarna (kommunarderna) hade följt Thiers i hämlarna, så skulle de kanske lyckats bemäktiga sig regeringen. De ur Paris utgående trupperna skulle icke ha gjort det ringaste motstånd ... Men Thiers fick dra oantastad bort. Man lät honom ta sina trupper med sig och reorganisera dem i Versailles, inge dem nytt mod och förstärka dem.” (Sid. 49.)

Kautsky begriper inte, att samma personer, som avgivit förklaringen av den 19 mars, av samma skäl tillät Thiers återtag och ny truppsamling. Om bara kommunarderna *segrat* genom psykisk påverkan, hade deras förklaring fått den största betydelse. Men så inträffade icke. I verkligheten var deras falskt känslosamma humanitet ingenting annat än fransidan av deras revolutionära passivitet. Personer, som genom skickelsen fått makten i Paris och som inte insåg, att de ofördröjligen måste utnyttja den, förfölja Thiers och slå honom i grund, innan han hunnit hämta sig, koncentrera trupper, företa den nödiga rensningen inom befälet och

bemäktiga sig landsorten – sådana personer är naturligtvis inte böjda för att utöva den strängaste rättvisan mot kontrarevolutionära element. Det ena är med det andra intimt förbundet. Man kan inte förfölja Thiers utan att häkta hans agenter i Paris och arkebusera de sammansvurna och spionerna. Då man anser kontrarevolutionära generalers avrättning för ett otillåtet ”brott”, så är man ur stånd att utveckla någon energi under förföljandet av trupper, som står under kontrarevolutionära generalers befäl.

Under en revolution är största energi största humanitet. ”Just de människor”, säger Lavrov mycket riktigt, ”som håller människoliv och människoblod dyrt, måste sträva att skapa möjligheten till snabb och avgörande seger samt därför handla möjligast snabbt och energiskt, förgöra fienden, eftersom endast på den vägen minimum av blodsutgjutelse är möjlig.” (Sid. 225.)

Förklaringen av den 19 mars kan emellertid ses mycket riktigare, om man icke betraktar den som obetingad trosbekännelse utan som uttryck av en övergående ställning, som härskar dagen efter en oväntad och oblodig seger. Kautsky, som icke har något sinne för revolutionens dynamik och den inre förutsättningen för dess snabbt tilltagande stämningar, tänker enligt döda schabloner och vanställer händelsernas perspektiv genom godtyckligt valda analogier. Han har inget begrepp om att en blöthjärtad obeslutsamhet är utmärkande för massorna i revolutionens första skede. Arbetarna går endast under den järnhårda nödvändighetens tryck till anfall, på samma rätt som de tillgrep den röda terrorn endast därför att de annars hotades med förintelse genom vitgardisterna. Vad Kautsky framställer som frukten av en särskilt hög moral hos proletariatet i Paris 1871, det utmärker i verkligheten endast inbördeskrigets begynnande episoder. Sådana företeelser har också kunnat iakttas hos oss.

I Petrograd i november 1917 tillägnade vi oss makten nästan utan blodsutgjutelse och t. o. m. utan arresteringar. Medlemmarna av Kerenskij's regering blev mycket snart efter omvälvningen försatta i frihet. Mer än så: kosackgeneralen Krassnov, som efter vår seger ryckte fram mot Petrograd i förbund med Kerenskij och tillfångatogs i Gatjina, blev följande dag mot hedersord frigiven. Det var en ”storsinthet” alldeles i stil med den under kommunens första tid. Men det var ett fel. Sedan dess har general Krassnov i ett års tid bekämpat oss i söder, dödat många tusen kommunister och än en gång gått mot Petrograd, men i Judenitj's armé. Proletariatets revolution antog en grymmare karaktär först efter junkerupproret i Petrograd, särskilt efter det av kadetterna, socialistrevolutionärerna och mensjevikerna anstiftade tjeckoslovakiska upproret vid Volga och efter kommunisternas massmördande genom dem, efter attentatet mot Lenin, Uritskij's mord o. s. v.

Alldeles detsamma återfinnes i kommunens historia, fast i mindre skala.

Nödd och tvungen av stridens logik tillgrep kommunen avskräckningsmetoden. Grundandet av allmänna välfärdsutskottet var för många av dess medlemmar dikterat av tanken på den röda terrorn. Utskottet avsåg att ”nacka förrädarna” (Journal officiel nr 123) och att ”besegra förräderiet” (samma tidning nr 124). Bland ”avskräcknings”-dekreten bör observeras beslutet om beslagtagande av Thiers' och hans ministrars egendom, rivningen av hans hus, nedtagandet av Vendôme kolonnen och särskilt dekretet rörande gisslan. För varje skjuten fånge eller anhängare av kommunen skulle ett tredubbel antal av tagen gisslan få avrättas. Polisprefekten Rauol Rigaults åtgärder var uppenbar terror, även om den inte alltid fyllde ändamålet. Verkan av dem förlamades genom de oformliga kompromisserna från de ledande kretsarnas sida inom kommunen, genom deras önskan att med gråtmilda fraser försona bourgeoisin med fullbordade handlingar, genom deras vinglande mellan demokratins chimär och diktaturens realitet. Den senare tanken är beundransvärt uttryckt av framlidne Lavrov i hans bok om kommunen.

”De rika borgarnas och de utarmade proletärerernas, de sociala motsatsernas och den politiska enhetens Paris fordrade enligt frihetens grundsatser full yttranderätt, församlingsfrihet och rätt

till kritik mot regeringen o. s. v. Paris, som genomfört revolutionen till proletariats förmån och gjort till sin uppgift att förverkliga den i styrelsen, krävde som det frigjorda arbetarproletariats samhälle revolutionära d. v. s. diktatoriska åtgärder mot den nya regimens fiender.” (Sid. 143-4.)

Om Pariskommunen inte fallit utan förmått hålla sig uppe i fortsatt, oavbruten kamp, så är det inte tvivel om att den hade måste tillgripa allt strängare åtgöranden för att krossa kontraprevolutionen. Sannolikt skulle Kautsky då icke haft möjlighet att jämföra de humana kommunarderna med de omänskliga bolsjevikerna. Likaså skulle Thiers då heller icke kunnat utföra sin hemska åderlåtning av proletariatet i Paris. Historien skulle nog ha utvisat det.

Den enväldiga centralkommittén och den ”demokratiska” kommunen

”Den 19 mars – berättar Kautsky – begärde somliga i nationalgardets centralkommitté, att man skulle tåga mot Versailles, andra att man skulle vädja till omröstning, andra åter att man framför allt skulle tillgripa revolutionära åtgärder. Som om icke – påpekar den skarpsinnige förf. – var och en av dessa åtgöranden varit lika nödvändiga och det ena uteslutit det andra.” (Sid. 54.)

I det följande bjuder Kautsky rörande denna oenighet inom kommunen på fadda banaliteter om förhållandet mellan reform och revolution. I verkligheten låg saken så: om man föredrog anfallet på Versailles och gjorde det ögonblickligen, så var det oundgängligt att reorganisera nationalgardet fältmässigt och att i spetsen ställa de stridsdugligaste elementen av parisproletariatet, vilket skulle ha stegrat den tillfälligt sänkta revolutionära stämningen. Men att anställa val i Paris och på samma gång låta blomman av arbetarklassen tåga ur staden skulle från det revolutionära partiets synpunkt ha varit meningslöst. Visserligen motsade varandra alls icke frammarschen mot Versailles och valförrättandet teoretiskt sett, men i praktiken uteslöt de varandra: för valframgång fordrades den militära operationens uppskov och för framgång åt denna krävdes valuppskov. Slutligen skulle proletariatet genom att gå i fält blottställa Paris för högst sannolik kontrarevolutionär överrumpling, eftersom Thiers trots allt framhårdade i att elda reaktionen mot kommunarderna. Det var oundgängligt att upprätta en mer militärisk d. v. s. strängare regim i huvudstaden. ”Man var tvungen strida – skriver Lavrov – mot den mängd inre fiender, som fyllde Paris och som ännu i går ställde till revolt framför börser och Vendômeplatsen, fiender som hade sina meningsfränder inom nationalgardet, fiender som hade sin press, sina möteslokaler och som nästan öppet underhöll förbindelse med Versailles samt ständigt blev allt företagsammare och fräckare efter varje kommunens misstag eller motgång.” (Sid. 87.) Vidare var det oundgängligt att samtidigt företa en mängd mått och steg av finansiell och ekonomisk natur överhuvud för att framför allt tillgodose den revolutionära arméns behov. Allt detta skulle absolut icke kunnat tåla, att den revolutionära diktaturen underkastat sig en långvarig valkampanj. Men Kautsky saknar totalt begrepp om en i verkligheten genomförd revolution. Han inbillar sig att det är lika lätt att praktiskt förverkliga en revolution som att konstruera den i teorin.

Centralkommittén hade utsatt valen till den 22 mars. Men i brist på självtillit, rädd för sin illegalitet strävade den att handla i samförstånd med mer ”lagliga” myndigheter och trädde i menings- och ändlösa förhandlingar med stadens fullständigt maktlösa märer och deputerade för att dela makten med dem och endast åvägbringa förlikning. Man förlorade också en dyrbar tid.

Marx, som Kautsky av gammal vana försöker stödja sig på, har under inga omständigheter föreslagit, att kommunen skulle bildas genom val eller att arbetarna samtidigt gick i fält. I sitt brev till Kugelmann den 12 april 1871 skrev Marx, att nationalgardets centralkommittéallt för tidigt lämnat makten ifrån sig för att ge kommunen fältet fritt. Kautsky ”begriper” enligt sin

egen utsago icke detta Marx' uttalande. Men det är mycket enkelt. I alla fall "begrep" Marx, att uppgiften icke var den att jäkta efter legalitet utan den att tillfoga fienden dödshugget. Om centralkommittén varit sammansatt av verkliga revolutionärer – säger mycket riktigt Lavrov – så hade den handlat helt annorlunda. Det hade varit oförlåtligt, om den medgivit sina motståndare tio dagars frist före valen och kommunens sammankallande, då proletariatets spetsar förbisåg sin plikt och fränkande sig rätten till proletariatets omedelbara *ledning*. Den olyckliga bristen på förberedelse inom folkpartierna skapade en kommitté som kände sig skyldig till dessa tio dagars överksamhet.

Centralkommitténs strävan att fortast möjligt överlämna makten åt en "laglig" regering var mindre dikterad av den formella demokratins vidskepelse, som det f. ö. inte var brist på, än av fruktan för ansvaret. Under förevändning att vara en provisorisk institution avstod centralkommittén från att tillgripa de allra oundgängligaste åtgärderna, trots att den förfogade över alla maktmedel. Eller: kommunen övertog icke hela den politiska makten av centralkommittén, som mycket ogenerat fortfor med sin inblandning i alla angelägenheter. Detta åstadkom ett särskilt i militärt hänseende ytterst farligt dubbelvälde.

Den 3 maj sände centralkommittén en deputation till kommunen med krav på makten inom krigsdepartementet. Ånyo framkastades, som Lissagaray säger, frågan "om centralkommittén skulle upplösas eller häktas eller om den borde få makten inom krigs ministeriet".

Det är här alls icke fråga om demokratins principer utan om bägge parternas brist på ett klart aktionsprogram och om centralkommitténs, den enväldigt revolutionära organisationen, och kommunens, den demokratiska organisationen, gemensamma önskan att påbörda varandra ansvarigheten, utan att helt avstå från makten. Sådana politiska förbindelser är icke efterföljansvärda.

"Men centralkommittén" – tröstar sig Kautsky – "försökte aldrig antasta principen, att högsta makten skulle tillhöra de genom allmän rösträtt valda. I detta avseende framstår Paris-kommunen som Sovjetrepublikens raka motsats." (Sid. 55.) Regeringen saknade enhetlig vilja och revolutionär beslutsamhet, den led av dubbelvälde och resultatet blev ett snabbt och fruktansvärt sammanstörtande. I gengäld – är inte det en tröst? – blev demokratins "princip" aldrig kränkt.

Den demokratiska kommunen och den revolutionära diktaturen.

Kamrat Lenin har redan visat Kautsky, att försöket att framhålla kommunen som en formell demokrati ingenting annat är än teoretiskt hyckleri. Kommunen var av tradition och till syftet hos sitt ledande politiska parti – blanquisterna – uttrycket för en stads revolutionära diktatur över landet i dess helhet. Så var det under den stora franska revolutionen och så skulle det också ha varit under revolutionen 1871, om icke kommunen fallit så snart. Den omständligheten att makten i Paris stod på allmänna rösträttens grundval uteslöt icke ett annat viktigare faktum: kommunens, en stads, militära aktion mot landsbygdens Frankrike, d. v. s. mot hela nationen. För att tillfredsställa den store demokraten Kautsky hade det behövts att kommunens revolutionärer först genom allmän omröstning frågat Frankrikes hela befolkning, om man tillät dem att strida mot Thiers' ligor.

Slutligen förrättades valen i Paris efter den Thiersska bourgeoisies flykt – åtminstone de mer verksamma elementen av den – och efter den Thiersska arméns utrymmande av staden. Den i Paris kvarblivna bourgeoisin fruktade trots all sin fräckhet de revolutionära bataljonerna och det var under intrycket av denna rädsla – förkänslan om den oundvikliga röda terrorn – som valen ägde rum. Att trösta sig med att nationalgardets centralkommitté under vars tyvärr svaga och oformliga diktatur valen till kommunen fullbordades, icke svikit allmänna rösträttens principer, det är sannerligen att tvätta vagnens skugga med borstens skugga.

I sina oupphörliga fruktlösa jämförelser utnyttjar Kautsky sina läsares okunnighet i sak. I Petrograd i november 1917 hade också vi valt en kommun, stadsduman, på grundvalen av samma ”demokratiska” omröstning utan inskränkning för bourgeoisin. Dessa val gav oss genom de borgerliga partiernas bojkott en överväldigande majoritet. (Det är icke utan sitt intresse att observera, att 230,000 valmän deltog i kommunvalen av 1871 i Paris. I samma val under november 1917 i Petrograd deltog 400,000 röstande, trots att valen bojkottades av alla partier utom av vårt och av vänsterflygeln av socialistrevolutionärerna, som nästan saknade inflytande i staden. Paris räknade 1871 två milj. invånare. Petrograd räknade 1917 två milj. Man måste ta i betraktande, att vårt valsysteem var ojämförligt mycket mer demokratiskt än nationalgardets centralkommittés, som lät valen försiggå enligt kejsardömets vallag.)

Den demokratiskt valda duman underkastade sig frivilligt Petrograds sovjet, d. v. s. ställde proletariats diktatur över allmänna rösträttens ”princip”. Något senare upplöste den sig på eget initiativ till förmån för en avdelning av Petrograds sovjet. Därför har Petrograds sovjet – den naturlige fadern till sovjetmakten – för sin del en formellt ”demokratisk” sanktion, som inte står tillbaka för Pariskommunens.

”Vid valen den 26 mars utsågs medlemmar i kommunen. Bland dem tillhörde 15 medlemmar regeringspartier (Thiers) och 6 de borgerligt radikala, som var regeringens motståndare men ändå dömde insurrektionen (Parisarbetarna).”

”En sovjetrepublik – låter oss Kautsky förstå – skulle aldrig ha tålt, att sådana motrevolutionära element uppställts som kandidater, än mindre blivit valda. Av respekt för demokratin reste kommunen icke minsta hinder mot val av sina motståndare.” (Sid. 55-6.)

Vi har redan ovan sett, att Kautsky i alla avseenden svävar i det blå. För det första har på enahanda utvecklingsstadium av den ryska revolutionen demokratiska val till kommunen i Petrograd ägt rum, varvid sovjetmakten lämnat partierna full frihet. Och om kadetterna, socialistrevolutionärerna och mensjevikererna, som genom sin press öppet uppmanade till sovjetmaktens störtande, bojkottade valen, så berodde det på att de då ännu hoppades att med vapenmakt få ett snabbt slut på oss. För det andra fanns det icke i Pariskommunen en alla klasser omfattande demokrati. För de borgerliga deputerade – de konservativa, liberala och gambettisterna – fanns där ingen plats.

”Nästan alla dessa personer – säger Lavrov – uttråde genast eller mycket snart ur kommunens råd. De hade kunnat vara representanter för Paris, den fria staden under borgerlig ledning, men de var totalt felplacerade i kommunen, som med eller mot sin vilja, medvetet eller omedvetet, helt eller delvis föreställde proletariats revolution och ett om än svagt försök att skapa samhällsformer som motsvarade denna revolution.” (Sid. 111-12.)

Hade Petrograds bourgeoisin icke bojkottat kommunvalen, så skulle dess representanter tillhört petrogradska stadsduman. Där skulle de ha stannat till socialistrevolutionärernas och kadetternas första resning och därefter hade de – med eller utan Kautskys tillstånd – sannolikt blivit häktade, om de inte i tid lämnat duman, alldeles som f. ö. de borgerliga ledamöterna av Pariskommunen vid en viss tidpunkt gjorde. Händelsernas gång hade blivit likadan, om än enstaka episoder på ytan kunnat gestalta sig annorlunda.

Kautsky, som prisar kommunens demokrati och samtidigt förebrår den brist på mod gentemot Versailles, förstår icke att kommunvalen, som ägde rum med de ”lagliga” märeternas och deputeradernas tvetydiga delaktighet, återspeglade hoppet om en fredlig överenskommelse med Versailles. Däri ligger sakens kärna. De ledande ville förlikning men icke strid. Massorna hade ännu icke förlorat valillusionerna. De falska revolutionära auktoriteterna hade ännu icke haft tillfälle att blotta sig. Och det hela kallade sig för demokrati.

”Vi måste behärska våra fiender genom moralisk styrka – predikade Vermorel. Man får icke antasta personlighetens frihet och liv” ... Vermorel, som hoppades avvärja inbördeskriget,

uppfordrade den liberala bourgeoisie, han förut så blodigt gisslat, att dana en ”riktig, av hela Parisbefolkningen erkänd och respekterad makt”. ”Journal officiel”, som utgavs under internationalisten Longuets redaktion, skrev: ”Det beklagliga missförstånd, som under junidagarna (1848) ställt två samhällsklasser i vapen mot varandra, kan icke mer upprepas. Klasshatet har upphört att finnas.” (30 mars.) Vidare: ”Nu skall alla misshälligheter försvinna, emedan alla är solidariska och det icke någonsin funnits så litet socialt hat.” (3 april.) Vid kommunens sammanträde den 25 april kunde Jourde icke utan skäl berömma sig av att ”kommunen aldrig rubbat äganderätten”. Därigenom hoppades man erövra den borgerliga opinionen och finna vägen till förlikning.

”En sådan försäkran – säger också Lavrov – avväpnade alls icke proletarietets fiender, som mycket väl insåg vad som hotade dem med proletarietets seger, utan berövade tvärtom proletariet energin och slog det med blindhet liksom avsiktligt mitt i den oförsonlige fiendens åsyn.” (Sid. 137.) Men en sådan förlamande försäkran var oupplösligt bunden vid demokratins fiktion. Den skenbara legalitetens form lät förmoda, att problemet kunde lösas utan strid. ”Vad folkmassan angår – skriver en medlem av kommunen, Arthur Arnoult – så trodde den icke utan spår av skäl på att det existerade ett hemligt avtal med regeringen.” Ur stånd att inverka på bourgeoisin gäckade kompromissmakarna som alltid proletarietet.

Den meningslösa proceduren med fyllnadsvälen till kommunen den 16 april visar på det tydligaste, att den demokratiska parlamentarismen under det oundvikliga och redan begynnande inbördeskrigets förhållanden endast återgav en de ledande gruppernas hjälplöshet av samma slag som kompromissmakarnas. Vid den tidpunkten ”fanns icke längre någon lust för val”, skriver Arthur Arnoult. Läget var så allvarligt, att det fattades både tid och kallblodighet nog för att välen överhuvud skulle fylla sitt syfte. Alla kommunens trogna befann sig vid befästningarna, i fortet, i de främsta linjerna bland trupperna ... Folket tillmätte fyllnadsvälen alls ingen betydelse. Detta var egentligen ingenting annat än parlamentarism. Man hade inte tid att räkna valmän – det gällde att få soldater; inte tid att få veta, om vi stigit eller sjunkit i Paris’ aktning – det gällde att försvara Paris mot Versailles”. Av dessa ord skulle Kautsky kunnat inse, varför det i praktiken inte är så enkelt att förbinda klasskampen med en alla klasser omfattande demokrati.

”Kommunen är ingen konstituerande församling”, skrev Milières, ett av kommunens bästa huvuden, i sin tidning, ”den är ett krigsråd. Den måste ha ett mål: segern; ett vapen: kraften; en lag: den att rädda samhället.”

”De kunna aldrig förstå”, förebrår Lissagaray ledarna, ”att kommunen var en barrikad och inget ämbetsverk.”

Först mot slutet, då det redan var för sent, började de förstå den saken. Kautsky har än i dag inte fattat det. Det finns ingen anledning förmoda att han någonsin skall göra det.

*

Kommunen var den levande förnekelsen av den formella demokratin, emedan kommunen under sin utveckling innebar de arbetande parisarnas diktatur över landsbygden. Detta faktum behärskar alla andra. Hur de politiska slentrianisterna ur kommunens center klamrade sig fast till och med vid skenet av demokratisk legalitet, ja vid varje kommunens företag, som var otillräckligt för segern, är nog för att överbevisa om kommunens illegala natur.

Kommunen, d. v. s. Paris’ stadsfullmäktige, upphävde lagen om konskription (uttagning till krigstjänst). Den kallade sitt officiella organ för ”Journal Officiel de la Republique francaise”. Den rörde, om också milt, vid statsbanken. Den förklarade kyrkan skild från staten och indrog den kyrkliga budgeten. Den trädde i förbindelse med utländska beskickningar o. s. v. Allt detta gjordes med den revolutionära diktaturens rätt. Men denna rätt ville den då ännu gröna demokraten Clemenceau icke erkänna.

På en konferens med centralkommittén sade Clemenceau: ”Upproret har en olaglig anledning ... Snart skall kommittén bli löjlig och dess dekret föraktade. Dessutom har Paris icke rätt att upphäva sig mot Frankrike och måste obetingat erkänna nationalförsamlingens auktoritet.”

Det var kommunens uppgift att upplösa nationalförsamlingen. Tyvärr lyckades icke detta. Men nu söker Kautsky förmildrande omständigheter i denna ”brottsliga” avsikt.

Han påpekar, att kommunarderna hade monarkister som motståndare i nationalförsamlingen, under det vi i konstituerande församlingen hade socialister i socialistrevolutionärernas och mensjevikernas gestalter emot oss. Fullständig sinnesförvirring! Kautsky talar om mensjevikerna och socialistrevolutionärerna men glömmer den enda allvarliga fienden, kadetterna. Just de utgjorde vårt ryska Thiersparti, d. v. s. godsägareblocket för äganderättsintresset, och professor Miljukov strävade av alla krafter att härma ”den lille store mannen”. Redan ganska tidigt – långt före novemberomvälvningen – började Miljukov att söka sin Gallifet, i tur och ordning i generalerna Kornilovs, Alexejevs, sedan i Kaledins och Krassnovs personer. Sedan Koltjak upplöst konstituerande församlingen och skjutit åt sidan alla politiska partier, avstod icke kadettpartiet, det enda på allvar borgerliga, småningom monarkistiska partiet, från att ge Koltjak sitt stöd och omfattade honom med ändå större sympati.

Mensjevikerna och socialistrevolutionärerna spelade alls ingen självständig roll, i likhet f. ö. med Kautskys parti under de revolutionära händelserna i Tyskland. Sin politik byggde de helt och hållet på koalitionen med kadetterna och skänkte dem därigenom en avgörande ställning, helt oberoende av den politiska, kraftbalansen. Socialistrevolutionärernas och mensjevikernas parti var endast en förbindelselänk, som tjänade till att på mötena och vid valen samla de genom revolutionen väckta massornas politiska förtroende och sedan ställa detta till det kontrarevolutionära, imperialistiska kadettpartiets tjänst, oberoende av valutgången. Den socialistrevolutionärt-mensjevistiska majoritetens rent vasallastade beroende av kadettpartiets minoritet var i och för sig ett illa maskerat hån mot ”demokratins” princip. Men inte nog med detta. I alla landets delar, där ”demokratins” regim höll sig, slöt det oundvikligt med öppen kontrarevolutionär statskupp. Så gick det i Ukraina, där den demokratiska radan, som utlämnat sovjetmakten till den tyska imperialismen, störtades av själva monarkisten Skoropadski. Så gick det i Kubanområdet, där den demokratiska radan trampades under Denikins fötter. Så gick det – och detta är den viktigaste händelsen för vår ”demokrati” – i Sibirien, där konstituerande församlingen under socialistrevolutionärernas och mensjevikernas officiella ledning – på grund av bolsjevikernas frånvaro – men under kadetternas faktiska ledning avlöstes av tsaramiralen Koltjaks diktatur. Så gick det slutligen i våra norra landsdelar, där konstituantmännen, i form av socialistrevolutionären Tjajkovskijs regering förvandlade sig till dockor, i de ryska och engelska kontrarevolutionära generalernas händer. Så gick det eller går det i alla små randstaterna: i Finland, Estland, Lettland, Litauen, Polen, Georgien, Armenien, där godsägarnas, kapitalisternas och den utländska militarismens välde befäster sig under demokratins officiella flagg.

Parisarbetarna av 1871. Proletariatet i Petrograd 1917

En av de grövsta, mest omotiverade och politiskt skadliga jämförelser, som Kautsky anställer mellan kommunen och Sovjetryssland, är den som angår Parisarbetarnas av 1871 och de ryska proletärerernas av 1917-19 karaktär. Kautsky skildrar fransmännen som revolutionära entusiaster, i stånd till högsta självupppoffring, men ryssarna som egoister, fega stackare och elementära anarkister.

Parisarbetaren har ett allt för väl avslutat föregående för att behöva den nuvarande Kautskys revolutionära rekommendation eller förmånen av hans beröm. Trots detta har Petrogradproletären eller kan ingen anledning ha att avstå från en jämförelse med sin äldre, hjältemodiga broder. Petrogradarbetarens oavbrutna treåriga kamp – först om makten, sedan

om dess bevarande och stärkande – under hittills icke skådade, av hunger, köld och eviga faror ökade lidanden, det utgör en i annalerna enastående krönika om kollektivt hjältemod och självuppostring.

Kautsky har enligt vad i annat sammanhang visats som sidobild till blomman av kommunarderna ställt de mörkaste elementen i ryska proletariatet. Han skiljer sig i det avseendet icke från de borgerliga sykofanter, som tycker att de döda kommunarderna är ojämförligt mer sympatiska än de levande.

Petrogradproletariatet grep makten fyrtiosex år senare än Parisproletariatet. Denna tidrymd har givit oss väldiga förmåner. Den småborgerliga hantverkskaraktär, som utmärkt det forna och delvis också det moderna Paris, är fullkomligt främmande för Petrograd, sätet för den mest koncentrerade industri i världen. Den senare omständigheten underlättade utomordentligt våra agitations- och organisationsuppgifter liksom upprättandet av sovjetsystemet.

Vårt proletariat äger heller inte i minsta mån det franska proletariatets rika revolutionära traditioner. Men vid början av vår revolution var för den äldre arbetargenerationen vårt stora försök av 1905, dess förolyckande och den därifrån ärvda plikten att hämnas ännu i friskt minne.

De ryska arbetarna kunde icke som de franska blicka tillbaka på en långvarig demokratisk och parlamentarisk skolning, som vissa tidpunkter utgjort en viktig faktor för proletariatets politiska kultur. Men däremot hade ännu icke hos den ryska arbetarklassen insmugit sig den bitterhet över besvikelserna och det skeptiska gift, som vi hoppas endast för en viss, kortare tid skall förlama det franska proletariatets revolutionära vilja.

Pariskommunen led militärt nederlag, innan de ekonomiska frågorna i hela deras vidd framträtt för det. Trots Parisarbetarnas utmärkta fältduglighet var kommunens militära öde från början hopplöst förutbestämt: obeslutsamheten, böjelsen för kompromisser inom spetsarna alstrade förfallet i de undre lagren.

Nationalgardets sold utbetalades till 162,000 soldater och 6,500 officerare, men antalet av dem som faktiskt var i strid växlade, isynnerhet efter det misslyckade utfallet av den 3 april, mellan 20- och 30,000.

Dessa siffror kan alls icke Parisarbetarna klandras för och ger icke rätt till att beteckna dem som feiga eller desertörer, även om exempel på desertation icke fattades. En stridsduglig armé behöver framför allt en centraliserad och noggrann förvaltningsapparat. Men om sådant hade kommunen ingen aning.

Kommunens krigsministerium liknade enligt en författares uttryck ett mörkt rum, där alla törnade emot varandra. Kansliet var överfyllt av officerare och gemene man, som begärde krigsförnödenheter och förplägning eller beklagade sig över att icke få avlösning. Man hänvisade dem till kommandantskapet...

”Några bataljoner stannade 20 till 30 dagar i skyttegravarna, under det andra ständigt höllos i reserven ... Denna oordning dödade snart all disciplin. De modiga ville snart icke lyda order, andra avvek utan vidare. På samma sätt handlade också officerarna; somliga lämnade sina poster för att ila grannen i elden till hjälp, andra begav sig till staden ...” (Pariskommunen 1871. P. L. Lavrov 1919. Sid. 100).

En sådan regim kunde inte bli ostraffad: kommunen dränktes i blod. Men för detta bjuder Kautsky på denna oförlikneliga tröst:

”Att föra krig – säger han och skakar på huvudet – är just inte proletariatets starka sida.” (Sid. 76.)

Denna aforism, värdig en handlingsfeg pratmakare, står på alldeles samma nivå som ett annat stort uttalande av Kautsky, nämligen ”att internationalen icke är brukbar under krigstid, eftersom den till sin natur är ett fredsredskap”.

Genom dessa bägge aforismer visar sig den nuvarande Kautsky tydligt och klart, d. v. s. ungefär som en väl avrundad nolla. Krigföring, ser ni väl, är över huvud icke proletariats starka sida, så mycket mer som inte heller internationalen är skapad för krigstid. Kautskys farkost är byggd för bruk i ankdammars och stilla vikar men inte för öppna havet och stormiga vågor. Om hans farkost springer läck och efter alla konstens regler sjunker, så är stormen, vattenmassorna, vågornas övermakt och en räckta andra oförutsedda omständigheter skuld till att Kautsky icke anpassat sitt präktiga redskap efter dem.

Det internationella proletariats uppställning av makten som sitt mål. Oberoende av om inbördeskriget ”i allmänhet” tillhör revolutionens nödvändiga medel ”i allmänhet” kvarstår det faktum, att proletariats framåtgång, åtminstone i Ryssland, i Tyskland, delvis i det forna Österrike-Ungern, antagit formen av ett intensivt inbördeskrig och detta inte endast på de inre utan också på de yttre fronterna. Om krigföring inte är proletariats starka sida och om arbetarinternationalen är brukbar endast för fredstider, då måste man lägga revolutionen och socialismen i graven, eftersom krigföring bildar en ganska stark sida hos den kapitalistiska staten, den där icke utan krig lär släppa arbetarna fram till makt. Då återstår endast att anse den s. k. ”socialistiska” demokratin helt simpelt som en parasit på det kapitalistiska samhället och den borgerliga parlamentarismen, d. v. s. öppet godkänna Eberts, Scheidemanns och Renaudels politik, som Kautsky alltjämt i ord tycks protestera mot.

Krigföring var inte kommunens starka sida, nej. Just därför blev den krossad. Och hur obarmhärtigt krossad!

”Man måste – skrev på sin tid den tämligen måttligt liberale Fiaux gå tillbaka till Sullas, Antonius’ och Oktavius’ proskriptioner för att finna liknande mord i civiliserade nationers historia. Religionskriget under den siste Valois, bartholomeinatten, skräckväldets tid var i jämförelse med dessa rena barnlekar. Under sista veckan i maj påträffades i Paris 17,000 lik av insurgenter. Ännu den 15 juni fortfor morden.”

”Krigföring är just icke proletariats starka sida.”

Det är inte sanning! De ryska arbetarna har visat, att de har förmåga att också bemästra ”krigsinstrumentet”. Vi ser här ett jättesteg framåt i förhållande till kommunen. Det är inget avsvärjande av kommunen, eftersom dess tradition alls inte utgöres av dess oförmåga, utan det är fortsättningen på dess verk. Kommunen var svag. För att föra dess verk till slut har vi blivit starka. Kommunen led nederlag. Vi tillfogar dess bödlar nederlag på nederlag. Vi hämnas kommunen och skall utföra vår hämnd till slutet.

*

Av de 162,000 nationalgardister, som uppbar sold, gick 20- till 30,000 i fält. Dessa siffror är ett intressant material för den slutsats man kan dra om den formella demokratins roll i den revolutionära epoken. Pariskommunens öde avgjordes icke vid valen utan av striden med Thiers’ trupper.

De 162,000 nationalgardisterna bildade valmännens huvudmassa. Men faktiskt, i öppna kampen avgjordes kommunens öde av 20- till 30,000 man, den mest oförmögna stridande minoriteten. Denna minoritet stod icke ensam – den uttryckte endast modigast och mest självuppoftande vad majoriteten ville. Men den utgjorde endast minoriteten. De övriga, som i det kritiska ögonblicket höll sig undan, var icke fientligt stämde mot kommunen; de understödde den tvärtom aktivt och passivt, men de var mindre klassmedvetna, mindre beslutssamma. På den politiska demokratins vädjobana föranledde deras ringa uppfattningsförmåga, att de förvillades av äventyrare, bedragare, småborgerliga hycklare och godtrogna dum-

huvuden, som bedrog sig själva. Men i den öppna klasskampens stund följde de mer eller mindre den självuppoffrande minoriteten. Detta tog sig också uttryck i nationalgardet. Om kommunen existerat längre, så skulle denna växelverkan mellan proletariats förtrupp och massa alltmer tilltagit. Organisationen, som under den öppna stridens gång utvecklats till en de arbetande massornas organisation, skulle ha blivit deras diktators organisation, det väpnade proletariats sovjet.

VI. Marx och Kautsky

Kautsky förkastar på ett bornerat sätt den åsikt om terrorn, Marx i Neue Rheinische Zeitung offentliggjorde på en tid då han ännu var mycket ”ung”, d. v. s. då hans åsikter ännu inte kunnat ådra sig den allmänna ålderdomssvaghets, som så utpräglat yppar sig hos vissa teoretiker i 60-årsåldern. Mot den gröne Marx av 1848-9 (förf. till Kommunistiska manifestet) citerar Kautsky Pariskommunens dagars mogna Marx, som under Kautskys penna förlorar sin yviga lejonman och träder oss tillmötes som mycket respektabel resonnör med vördnadsbetygelser för demokratins relikter och med deklamationer om människolivets helighet samt hyser vederbörlig högaktnings för Scheidemanns, Vanderveldes och isynnerhet sin köttlige dotterson Jean Longuets angenäma politik. Med andra ord framstår den av livserfarenhet vis småningom vordne Marx som rättrogen kautskyan.

Ur den odödliga baken Der Bürgerkrieg (Pariskommunen), vars innehåll i våra dagar får nytt blodfullt liv, citerar Kautsky för sitt syfte endast de rader, vari socialismens väldige teoretiker jämför kommunardernas högsinhet och versaillarnas borgerliga grymhet.

Dessa rader har Kautsky generaliserat och förtagit innehållet av. Marx som förkunnare av den abstrakta humaniteten, som den allmänneliga kärlekens apostel! Alldeles som det handlade om Buddha eller Ljov Tolstoj ... Mot den internationella hets, som påstod kommunarderna vara sutenörer och kommunens kvinnor prostituerade, mot de ur den segrande bourgeoisins smutsiga fantasi härstammande nedriga lögnar, som pådiktade de besegrade kämparna djuriska egenskaper, mot detta framhöll Marx framför allt deras drag av mildhet och högsinhet, drag som icke sällan är vankelmodets fransida; men detta är mycket naturligt: Marx förblev Marx. Han var varken en torr pedant eller än mindre en revolutionens allmänna åklagare. Han förenade vetenskaplig analys av kommunen med revolutionärt försvar för den. Han inte endast förklarade och kritiserade utan försvarade och kämpade också. Men på samma gång Marx framhävde den störtade kommunens mildhet, lämnade han aldrig något tvivel övrigt om de åtgärder, kommunen haft att tillgripa för att förebygga sitt fall.

Pariskommunens förf. förebrår centralkommittén, d. v. s. nationalgardisternas vad man nu kallar sovjet, att den för tidigt avträdde sin plats åt den valda kommunen. Kautsky anser skälen till nämnda förebråelse ”obegripliga”. Denna samvetsgranna oförmåga att förstå är ett bevis på Kautskys fördummande i revolutionära frågor överhuvud. Enligt Marx borde ett särskilt kamporgan, en medelpunkt för revolutionen och krigsoperationerna mot Versailles, ha intagit första platsen, icke en organisation för arbetardemokratis självstyrelse, som borde ha kommit först i andra rummet.

Marx förebrådde kommunen, att den inte genast skred till angrepp mot Versailles utan inriktade sig på försvar, vilket ju alltid ser ”humanare” ut och lämnar större möjligheter att vädja till moralisk rätt och människolivets okränkbarhet men aldrig i ett inbördeskrig leder till seger. Men Marx önskade framför allt den revolutionära segern. Ingenstans och aldrig med ett ord framhåller han demokratins princip som någon över klasskampen stående princip. Tvärtom ... Den mogna förf. till ”Das Kapital”, icke den unge redaktören för Rheinische Zeitung, vår verkliga Marx med den väldige lejonmanen, som ännu inte är kammad av biträdena i Kautskys frisersalong – med vilket hopbitet revolutionärt och kommunistiskt förakt talar han inte om ”parlamentarismens konstgjorda luft”, där de kroppsliga och andliga

dvärgarna av Thiers' sort syns som jättar. Boken Pariskommunen verkar som ett luftrensande åskväder efter läsningen av Kautskys torrt ofruktbara, kråkvinkelpedantiska broschyr.

Tvärtemot alla Kautskys osanningar har Marx ingenting gemensamt med den åsikt, som vill göra demokratin till historiens sista, absolut och högsta ord. Redan själva utvecklingen av det borgerliga samhället, varur den moderna demokratin uppstått, ser alls icke ut att vara någon jordmån för den småningom skeende demokratiseringen, som den före kriget största av demokratin alla socialistiska illusionister, Jean Jaurès, drömde och som den lärdaste av alla pedanter, Karl Kautsky, ännu drömmer. I Napoleon III:s kejsardöme såg Marx "det enda möjliga regeringssystemet på en tidpunkt då bourgeoisin redan förlorat förmågan att styra landet och arbetarklassen ännu inte förvärvat denna förmåga".

För Marx är alltså icke demokratin utan bonapartismen slutfasen av bourgeoisins makt. Skolastiker kan påstå, att Marx misstog sig, eftersom det bonapartistiska kejsardömet under ett halvt århundrades lopp efterföljdes av den "demokratiska republiken". Men Marx misstog sig icke; i det väsentliga hade han rätt. Den tredje republiken blev ett skede av fullständigt förfall för demokratin. Bonapartismen fann ett mer fulländat uttryck i Poincaré-Clemenceaus finansrepublik än den fann i andra kejsardömet. Emellertid har tredje republiken inte satt kejsarkronan på sitt huvud; i gengäld vakade ryska tsarens skugga över den.

Vid bedömandet av kommunen undviker Marx sorgfälligt att begagna den demokratiska terminologins gamla utnötta mynt. "Kommunen", skriver han, "borde icke vara en parlamentarisk utan en arbetskorporation, verkställande och lagstiftande på samma gång". I främsta rummet ställer Marx icke kommunens demokratiska form, utan dess klassinnehåll. Kommunen avskaffade som känt den stående armén liksom polisväsendet och bestämde kyrkans egendomsexpropriation. Detta skedde i kraft av revolutionsdiktaturens i Paris rätt, utan tillstånd av den statliga demokratin, som vid denna tidpunkt ägde ett formellt långt mer "lagligt" forum i Thiers' nationalförsamling. Men revolutionen avgöres icke genom votering. "Nationalförsamlingen", säger Marx, "var endast en enstaka episod i en revolution, vars verkliga representant ännu alltjämt var det väpnade Paris." Hur långt fjärran är inte detta från all formell demokrati.

"Så snart det kommunala systemet", säger Marx, "väl blivit ordnat i Paris och på andra större orter, skulle den gamla centraliserade regeringen också i provinserna ha måst vika för *producenternas självstyre*." Den revolutionära huvudstadens uppgift ser Marx alltså icke i att efter sin seger vädja till konstituantens vacklande vilja utan i att över hela Frankrike upprätta en centraliserad organisation av kommuner, icke baserade på demokratin yttre principer utan på producenternas faktiska självstyre.

Kautsky har klandrat sovjetförfattningens månggradiga valsystem, som svär mot den borgerliga demokratin regler. Marx betecknar det arbetande Frankrikes då tilltänkta struktur på följande sätt: "Socknarna i varje provins skulle sköta sina gemensamma angelägenheter genom en representantförsamling i provinshuvudstaden, och denna provinsförsamling i sin tur sända representanter till nationalförsamlingen i Paris."

Marx hade som man ser alls inga betänkligheter mot valens omständighet, såvitt det rörde proletarietets egen statliga organisation. Inom den borgerliga demokratin ram utplånar valens månggradighet skiljelinjen mellan partier och klasser. Inom "producenternas självstyrelse" däremot, d. v. s. i den proletära klasstaten, är valsystemet mångfald icke en politisk fråga utan självstyrelseteknik och kan inom vissa gränser ha samma fördelar som i fackorganisationerna.

Demokratin filistrar är upprörda över olikformigheten i arbetarnas och böndernas representerande, som i sovjetförfattningen återger skillnaden i revolutionär roll mellan stad och land. Marx skriver: "Den kommunala författningen ville lägga landsbygdens producenter

under provinshuvudstädernas andliga ledning och där genom stadsarbetarna garantera dem naturliga företrädare för deras intressen.” Uppgiften är icke att på papperet likställa bonden med arbetaren, utan den är att intellektuellt lyfta bonden till arbetarens nivå. Marx ser proletärstatens alla frågor i ljuset av levande livets revolutionära dynamik, icke som ett skuggspel på parlamentarismens marknadscen.

För att nå den sista gränsen av andlig korruption förnekar Kautsky arbetarrådets befogenhet till suveränitet, på den grund att det icke ges någon juridisk skillnad mellan proletariatet och bourgeoisie. I dessa icke tillräckligt utpräglade sociala åtskillnader ser Kautsky roten till sovjetdiktaturens godtycklighet. Marx påstår uttryckligen motsatsen: ”Kommunen var en alltigenom elastisk styrelseform, under det alla föregående regeringar varit av väsentligen undertryckande natur. Dess verkliga hemlighet var: den utgjorde väsentligen en arbetarklassens regering, resultatet av den skapande klassens kamp mot den utnyttjande, den slutligen upptäckta form, som tillät fullbordandet av arbetets ekonomiska frigörelse.” Kommunens hemlighet låg i att den till sin innersta natur var en arbetarklassens regering! Denna av Marx avslöjade hemlighet har för Kautsky ända till i våra dagar förblivit en hemlighet med sju insegel.

Demokratins farisээр talar i upprörda ordalag om sovjetmaktens repressalier, om tidningsindragningarna, häktningarna och arkebuseringarna. Marx besvarar ”tidningslakejernas råa utfall” och ”de välmenande borgardoktrinärernas” förebråelse över kommunens repressalier så här: ”Under Versailles’ blodiga krigföring både utom Paris och i form av mutförsök och komplotter inom Paris, skulle kommunen då icke ha äventyrat sin ställning, om den som i djupaste fred iakttagit all liberal anständighet? Om kommunens regering letts i samma anda som Thiers’ regering, hade det icke funnits någon anledning att förbjuda utgivning av ’ordningspartiets’ tidningar i Paris eller kommunens tidningar i Versailles.” Vad Kautsky fordrar i de demokratiska principernas helgade namn förklarar alltså Marx vara nesligt svek av en kallelse.

Den förhärjelse, som kommunen, liksom nu också sovjetmakten lägges till last, betecknar Marx som ”något oundvikligt och jämförelsevis obetydligt i jättekampen mellan ett nytt frambrutande och ett gammalt sammanfallande samhälle”. Förstörelse och grymheter är i alla krig oundvikliga. Endast sykofanter kan anse det som förbrytelse ”*i de förtrycktas krig mot förtryckarna, det enda rättfärdiga krig historien känner*”. (Marx.) och då erkänner vår fruktansvärde åklagare Kautsky i hela sin bok icke med den minsta lilla dödsviskning, att vi står mitt uppe i den oavbrutna, revolutionära försvarsstriden och att vi för ett förtvivlans krig mot världsförtryckarna, just ”det enda rättfärdiga krig, historien känner”.

Kautsky slår sig än en gång för sitt bröst över att sovjetmakten begagnar sig av det hårda medlet att ta gisslan i inbördeskriget. Sin vana trogen anställer han osammanhängande och falska jämförelser mellan den grymma sovjetmakten och den humana kommunen. Marx’ omdöme i detta avseende lyder klart och bestämt: ”Då Thiers redan från början av striden tillämpade den mänskliga seden att skjuta de kommunistiska fångarna, återstod för kommunen ingenting annat än att till skydd för samma fångar ta sin tillflykt till den preussiska seden att gripa gisslan. Men de i gisslan tagnas liv var för andra gången förverkade genom Versailles’ oavblåtliga arkebuseringar av fångna. Hur skulle man längre ha kunnat skona de i gisslan tagnas liv efter det blodbad som Mac Mahons pretorianer firade sitt intåg i Paris med?” Hur kan man handla annorlunda, frågar nu vi liksom Marx, i inbördes krigstillstånd, då motrevolutionen i besittning av en stor del av rikets territorium, var den kan griper obehäpnade arbetare, deras hustrur och mödrar för att skjuta eller hänga dem – hur kan man handla annorlunda, då man tar bourgeoisies vänner eller representanter i gissland och därigenom ställer hela borgarklassen under samansvarighetens damoklessvärd? Det skulle inte vara svårt att med ledning av inbördeskrigets historia dag för dag påvisa, att sovjetmaktens hårdhet varit oundviklig för det revolutionära självförsvarets skull. Vi skall här

ej gå in på enskildheter. Men för att åtminstone delvis känneteckna stridsförhållandenas natur erinrar vi om att vitgardisterna och deras engelskfranska allierade utan undantag skjuter varje kommunist, som faller i deras händer, men att den röda armén skonar alla fångar utan undantag, även högre officerare.

”I fullt medvetande om sin historiska kallelse och om ett denna värdigt, hjältemodigt och beslutsamt handlingssätt – skrev Marx – kan arbetarklassen med ett lugnt leende bemöta tidningslakejernas råa utfall likaväl som det docerande beskyddet från de välmenande borgardoktrinärerna, som i en ton av vetenskapliga orakels ofelbarhet haspla ur sig sina fåvitska plattheter i känd protokollsstil.”

Om de välvilliga borgardoktrinärerna ibland uppträder i skepnaden av uttjänta teoretiker ur Andra internationalen, så förtar detta inte på minsta sätt deras dumheter rätten att förbli vad de är, nämligen dumheter.

VII. Arbetarklassen och dess sovjetpolitik

Det ryska proletariatet

Initiativet till den socialistiska revolutionen blev genom omständigheternas makt icke ålagt Västeuropas gamla proletariat med dess mäktiga politiska och fackliga organisationer och dess tungt vägande parlamentariska och trade-unionistiska traditioner, utan den unga arbetarklassen i ett efterblivet land. Historiens förlopp gick som alltid i minsta motståndets riktning. Revolutionsskedet bröt in genom den minst förskansade porten. De utomordentliga, ja övermänskliga svårigheter, som då hopade sig för det ryska proletariatet, har förberett, påskyndat och väsentligt underlättat det västeuropeiska proletariatets revolutionära arbete, som ännu är ställt på framtiden.

I stället för att bedöma ryska revolutionen som utgångspunkten för den över hela världen inbrutna revolutionsvågen utgjuter sig Kautsky över frågan, om det ryska proletariatet inte för tidigt har tagit makten i sin hand.

”En hög moralisk ståndpunkt hos massorna – skriver han – är socialismens förutsättning, en moral som yttrar sig icke endast i starka sociala instinkter, känsla av solidaritet o. s. v. En sådan moral – undervisar oss Kautsky – har vi funnit starkt utvecklad redan hos Paris-kommunens proletärer. Den saknas i de lagar, som nu anger tonen i det bolsjevikiska proletariatet.” (Sid. 120.)

För Kautskys syfte räcker det inte att i sina läsares ögon misskreditera bolsjevikerna som politiskt parti. Då han vet, att bolsjevismen är ett med det ryska proletariatet, gör han försöket att misskreditera hela ryska proletariatet, framställa det som en okunnig, tanklös och vinningslysten massa, den där låter sig leda av stundens ingivelser och drifter. Kautsky återkommer i sin bok ofta till frågan om de ryska arbetarnas andliga och sedliga ståndpunkt och var gång endast för att i möjligaste bjärta färger teckna deras okunnighet, slöhet och barbari. För att nå möjligaste kontrastverkan anför Kautsky ett exempel från kommunens tid: Representanterna hade inom en enda krigsindustri inrättat en obligatorisk nattvakt för en arbetare för att de reparerade vapnen även nattetid skulle kunna utlämnas. ”Då det av omständigheterna var av yttersta nöd att handskas sparsamt med kommunens pengar, hette det i reglementet, skall dessa nattvakter icke betalas.” ”Sannerligen”, fortfar Kautsky, ”dessa arbetare betraktade icke sin diktatur som en för lönerörelse lämplig konjunktur. Det stora allmänna bästa gick före deras personliga intresse. (Sid. 65.) Helt annorlunda den ryska arbetarklassen ... Det fattas den ‘medvetande, tankefasthet, förmåga av självuppoffring, uthållighet’ o. s. v. Den är lika litet i stånd”, så lyder Kautskys dåliga skämt, ”att utse verkliga ledare åt sig som Münchhausen kunde ta sig ur träsket genom att dra sig i sitt eget hår.”

Denna liknelse mellan ryska proletarietet och storskrävlaren Münchhausen är ett exempel på den oförskämda ton Kautsky begagnar om det ryska proletarietet.

Han citerar enskildheter ur våra tal och artiklar, där de negativa sidorna hos våra arbetare påvisas, och framhåller saker och ting på så sätt, att endast passivitet, mörker och egoism tycks fylla det ryska proletarietets liv under åren 1917-20, d. v. s. i den största av alla revolutionsepoker.

Kautsky har inte hört, vet inte om, anar icke, väntar icke, att det ryska proletarietet under inbördeskriget mer än en gång haft tillfälle prestera sitt arbete utan tanke på egen nytta och t. o. m. gjort "oavlönade" nattvakter och detta inte en arbetare under en natt utan tiotusental under många kvalfulla natters lopp. Under dagarna och veckorna för Judenitj's frammarsch mot Petrograd var en telefonkallelse från sovjet tillräcklig för att kalla många tusen arbetare av alla yrken och i stadens alla delar till sina poster. Detta inträffade inte endast under Petrogradkommunens första tid utan lika mycket efter två års kamp, i hunger och köld.

Vårt parti mobiliserar två till tre gånger om året ett stort antal av sina medlemmar för att sända dem till fronten. På en 8,000 verst lång front dör de och lär andra att dö som de. Och då en "partivecka" anordnas i det svältande och kalla Moskva, som skänkt fronten blomman av sin arbetarstam, då ilar på sju dagar 15,000 nya män ur proletärhopen in i våra leder. Och när inträffade detta? Då faran för sovjetmaktens störtande stod på sin höjdpunkt, vid det tillfälle då Orel (uttal. Arjäll) var intaget och Denikin närmade sig Tula och Moskva, Judenitj hotade Petrograd, just i det farligaste ögonblicket skänkte Moskvaproletariatet vårt parti på en vecka 15,000 man, som dag för dag mobiliserades och sändes till fronten. Och man kan med full rätt säga, att Moskvaproletariatet aldrig, undantagande möjligen novemberdagarna 1917, varit så enhetligt i sin revolutionära hänförelse och i sin beredvillighet till självuppoffrande kamp som i dessa tunga, av fara och förluster fyllda dagar.

Då vårt parti utsände parollen om kommunistiska "lördagar" och "söndagar", fann den revolutionära idealismen sitt högsta uttryck i den arbetsfrivillighet som presterades. I början var det tio- och hundratals, sedan tusentals, nu är det tiotusen- och hundratusentals arbetare, som varje vecka lämnar några timmar av sitt arbete gratis åt landets ekonomiska återupprättelse. Och detta gör halvsvältande människor i trasiga skor och smutsiga kläder, eftersom landet varken har skofabriker eller tvål. Så ter sig i verkligheten det bolsjevikiska proletarietet, som Kautsky ger en lektion i självförnekelsens konst. De faktiska förhållandena och deras sammanhang träder oss ändå tydligare tillmötes, om vi strax erinrar om att de egoistiska, småborgerliga, grovt egennyttiga elementen i proletarietet, de som håller sig undan från fronten och från arbetslördagar, sysselsätter sig med jobberi och i tider av hungersnöd driver arbetarna till upplopp samt att de allesamman vid sovjetvalen röstar på mensjevikerna, d. v. s. på de ryska kautskyanerna.

Kautsky citerar våra egna ord: Vi gjorde oss även före novemberrevolutionen reda för ryska proletarietets bristande skolning, men med hänsyn till det oundvikliga i att makten övergick till arbetarklassen ansåg vi oss kunna hoppas på att genom själva kampen och dess erfarenheter samt med ett alltjämt tilltagande stöd av andra lands proletariet kunna komma tillrätta med svårigheterna och betrygga Rysslands övergång till socialistisk ordning. Då frågar Kautsky: "Skulle egentligen Trotsky våga stiga upp i ett lokomotiv och sätta det i rörelse i förhoppning att under dess gång lära sig mekaniken och styra lokomotivet? Man måste ha nått färdighet i att styra ett lokomotiv, innan man sätter det i gång. Så måste också proletarietet i förväg ha förvärvat de egenskaper, som skänker förmåga att leda produktionen, då det skall överta den." (Sid. 117.)

Denna uppbyggliga liknelse skulle hedra vilken bypastor som helst. Trots detta är den enfaldig. Med mycket större rätt kunde man fråga: skulle Kautsky våga sätta sig grensle över en häst, innan han lärt sig att sitta stadigt i sadel och köra fyrfotingen steg för steg, i skritt, i

galopp och på andra sätt? Vi tror säkert, att Kautsky inte skulle besluta sig för ett så farligt, rent bolsjevikiskt experiment. Men vi är oroliga för att Kautsky, ifall han nu vågade sitta upp på en häst, skulle råka i ett förtvivlat läge med avseende på utforskningen av ridkonstens hemligheter. Ty den grundläggande bolsjevikiska uppfattningen är just, att man kan lära sig rida endast när man sitter stadigt på en hästrygg.

Detta är vid första påseende mindre klart, när det gäller styrandet av ett lokomotiv, men inte mindre riktigt. Ingen har ju lärt sig att styra lokomotiv med att sitta i sin kammare. Man måste stiga upp på lokomotivet, in i förarhytten, fatta regulatorn och vrida på den. I alla händelser är övningsmanövrer på ett lokomotiv under en kunnig lokomotivförarens ledning inte uteslutna. Med hästar kan man anställa övningar i ridkonst under erfarna ridlärares ledning. Men på statsförvaltningens område kan så artificiella medel inte brukas. Bourgeoisin upprättar ju inte några akademier i statskunskap åt proletariatet och lämnar inte ifrån sig statsrodret för tillfälliga experiment. Inte heller får arbetarna och bönderna lära sig rida i ridhus med ridlärares hjälp.

Här måste ännu en betraktelse, kanske den viktigaste, tilläggas: ingen ger proletariatet valet öppet, om det vill stiga till häst eller ej, om det genast bör gripa makten eller uppskjuta saken. Under vissa omständigheter är arbetarklassen tvungen att gripa makten, om den inte vill avkoppla sig själv för ett helt historiskt skede. Har man tagit makten, så kan man icke godtyckligt ta en konsekvens och avstå från en annan. Om den kapitalistiska bourgeoisin medvetet och i ont uppsåt begagnar produktionens desorganisation som politiskt kampmedel för att återvinna statsmakten, så är proletariatet nödgat att övergå till socialisering, oavsett om det i *ifrågavarande* ögonblick är fördelaktigt eller skadligt. Men om proletariatet övertagit produktionen, så föreskriver den järnhård nödvändigheten, att proletariatet självt genom erfarenhet lär sig fylla den svåra uppgiften – att organisera det socialistiska ekonomiska systemet. Har ryttaren en gång satt sig i sadeln, så är han piskad att styra hästen – med risk att annars få skallen inslagen.

*

För att ge sina tillgivna vänner och väninnor det rätta begreppet om ryska proletariatets moraliska nivå citerar Kautsky på sidan 116 i sin lilla bok följande dokument, som enligt uppgift skall ha utfärdats av arbetarrådet i Murtsilovka: "Sovjet befullmäktigar härmed kamrat Gregor Sarejev att efter eget val och enligt egna anordningar rekvirera 60 kvinnor och flickor av borgarklass och överföra dem till kasernen för användning av den i Murtsilovka, distriktet Brjansk, garnisonerade artilleridivisionen. 16 september 1918." (Publicerat av dr Nath. Wintch-Malejev: "What are the Bolchevists doing". Lausanne 1919. Sid. 10.)

Fast jag inte ett ögonblick tvivlar på att detta dokument är falskt och hela meddelandet en ögn överhuvud, igångsatte jag ändå en grundlig undersökning för att få veta, vilka fakta eller tillfälligheter som kunde ligga till grund för detta påhitt. Den omsorgsfullt utförda undersökningen gav följande resultat:

1. I distriktet Brjansk finns överhuvud ingen ort vid namn Murtsilovka. Inte heller i grann-distriktet finns någon sådan ort. Det närmast liknande namnet har byn Murrajevka i distriktet Brjansk. Men där har ingen artilleridivision varit förlagd och överhuvud ingenting tilldragit sig, som kunde stå i minsta förbindelse med ovan anförda dokument.
2. Även rörande artilleriformationerna genomfördes undersökningen. Men det har absolut ingenstans lyckats att nå ens en indirekt antydning om en händelse, som liknade den av Kautskys kunskapare meddelade.
3. Slutligen rörde undersökningen även frågan, om på orten inga liknande rykten varit i omlopp. Absolut ingenting har heller i detta avseende kunnat inhämtas. Och detta kan man inte förvåna sig över. Förfalskningens hela innehåll står i för grov motsats till seder och

allmän åskådning bland de arbetare och bönder som leder sovjets, detta t. o. m. i de mest efterblivna distrikten.

På så sätt konstaterades dokumentet vara en förfalskning av nedrigaste sort, sådan som endast kan spridas av de illvilligaste sykofanerna i den mest ilsket gula pressen.

Samtidigt med nämnda undersökning sände mig kamrat Sinovjev ett nummer av en svensk tidning (Svenska Dagbladet) av den 9 november 1919, där en faksimil av en order av följande lydelse var återgiven:

”Mandat.

Innehavaren härav, kamrat Karassejev, äger rättighet att socialisera i staden Jekaterinod (utsuddat) själar flickor i ålder från 16 till 36 år, vilka kamrat Karassejev utväljer.

Överbefälhavaren Ivasjtjev.”

Detta dokument är ända dummare och fräckare än det av Kautsky förebrakta. Staden Jekaterinodar, huvudort i Kubanområdet, befann sig som känt endast en mycket kort tid i sovjetmaktens hand. Förfalskarens i den revolutionära kronologin tydligen inte väl hemmastadda upphovsman har suddat ut daton på sitt dokument för att det inte skulle råka inträffa, att ”överbefälhavaren Ivasjtjev” socialiserade Jekaterinodars kvinnor vid den tidpunkt då Denikins soldatesk huserade där. Att dokumentet kunde förvirra en förslöad svensk borgerlighet, är vidare icke att undra på. Men för den ryska läsaren står det alltför klart, att dokumentet inte bara är förfalskat, utan att det är förfalskat av en *utlänning med ordboken i hand*. Ytterst intressant är, att de bägge kvinnosocialiserarnas namn ”Gregor Sarejev” och ”kamrat Karassejev” absolut icke klingar ryskt. Ändelsen -ejev förekommer i ryska familjenamn sällan och endast i särskilda förbindelser. Men namnet på bolsjevikavslöjaren själv, författaren till den av Kautsky återopade engelska broschyren, slutar just på -ejev (Wintch-Malejev). Det är tydligt, att den i Lausanne placerade engelskbulgariska polislakejen uppfunnit kvinnosocialisternas namn bokstav för bokstav efter sitt eget namns förebild.

I alla fall har Kautsky besynnerliga kunskapare och medhjälpare.

Sovjets, fackföreningarna och partiet

Sovjets som organisationsform för arbetarklassen företer enligt Kautsky ”i förhållande till mer utvecklade lands parti- och fackorganisationer icke någon högre form för proletär organisation utan snarare en nödfallsform, uppkommen av dess fel”. (Sid. 51.) Låt oss anta, att detta i avseende på Ryssland vore riktigt. Men varför har då sovjets uppstått i Tyskland? Kunde man inte helt avstå från dem i Eberts republik? Vi vet ändå, att Hilferding, Kautskys närmaste meningsfrände, föreslagit att förankra sovjets i författningen. Kautsky tiger.

Att beteckna sovjets som ”primitiva” organisationer är så långt riktigt som öppen revolutionär strid måste vara mer ”primitiv” än parlamentarism. Men parlamentarismen kan i sin artificiella och komplicerade beskaffenhet endast omfatta ett försvinnande fåtal av de högsta kretsarna. Revolutionen är dock endast möjlig då massorna gripas i sin livsnerv. Novemberrevolutionen ställde upp oerhörda folkmassor, som den förrevolutionära socialdemokratin inte ens kunde drömma om. Hur omfattande parti- och fackorganisationerna i Tyskland än var, så visade sig revolutionen genast ojämförligt mer omfattande. Sin omedelbara representation fann massorna i den enklaste och allmäntillgängliga delegatkorporationen, i – sovjet. Det skall medgivas, att sovjets står tillbaka både för partiet och fackföreningarna i programklarhet och organisationsfasthet. Men det överträffar både partierna och fackföreningarna i hög grad på grund av antalet av de genom sovjet i organisationskampen indragna massorna. Detta företräde i numerär förläner sovjet en obestridd revolutionär övervikt. Sovjet omfattar arbetare i

alla företag, alla yrken, alla grenar av kulturell utveckling och politisk insikt. Just därigenom är det objektivt nödvändigt att skapa en form för proletariatets gemensamma intressen.

”Kommunistiska manifestet” såg kommunisternas uppgift just i att formulera arbetarklassens som helhet allmänna historiska intressen.

”Kommunisterna”, heter det i manifestet, ”skiljer sig från de övriga proletära partierna blott därigenom, att de å ena sidan i proletariatets olika nationella strider framhäver de av nationaliteten oavhängiga intressen, som hela proletariatet har, och försöker göra dessa gällande och å andra sidan därigenom att de under de olika utvecklingsgrader, som kampen mellan proletariat och bourgeoisie genomgår, alltid företräder hela rörelsens intressen.” I sovjets’ allomfattande klassorg. form uttrycker sig rörelsen själv ”som helhet”. Av detta framgår klart, varför komm:erna kunnat o. måst bli sovjets ledande parti.

Men man ser på samma gång oriktigheten i att beteckna sovjets som partiets ”nödfallsutväg” (Kautsky) liksom dumheten i försöket att infoga sovjets som en hävarm i den borgerliga demokratins mekanism (Hilferding). Sovjets är den proletära revolutionens organisationer och har som organ för kampen om makten eller som arbetareklassens maktapparat sitt befogande.

Utan att fatta arbetarrådets revolutionära roll ser Kautsky deras huvudsakliga brist i vad som är deras väsentliga förtjänster: ”Gränsen mellan bönderna och arbetarna”, skriver han, ”kan aldrig noggrant dragas; den blir alltid något godtyckligt, vilket gör rådstanken väl ägnad till grundvalen för ett diktatoriskt godtycke men mycket illa ägnad för byggandet av en klar och systematiskt formad statsförfattning”. (Sid. 115.)

Klassdiktaturen kan enligt Kautsky icke skapa sig några sin natur motsvariga institutioner, emedan det mellan klasserna ej finns några gränsmärken, som man inte kan göra invändningar mot. Men om så är, vad skall man då med klasskampen överhuvud? Just i det stora antalet mellanskikt inom bourgeoisin och proletariatet har ju de småborgerliga ideologerna alltid sett huvudargumentet mot klasskampens ”princip” i och för sig. Men för Kautsky börjar de principiella betänkligheterna just då proletariatet övervunnit mellanklassernas oformlighet och obestämbarhet, dragit en del av dem över till sig och kastat de övriga tillbaka i bourgeoisins läger samt faktiskt organiserat sin diktatur i arbetarrådets statsordning. Just på den grund är ju sovjets ett oersättligt redskap för proletärmakten, att dess ram är tänjbar och böjlig, så att inte endast sociala utan också politiska förändringar i klassernas och skiktens nuvarande förhållande kan finna ofördröjligen uttryck. Begynnande med de största rörelsegrenarna, drar sovjet verkstadsarbetarna och de handelsanställda in i sin organisation, övergår till byarna, organiserar bönderna mot godsägarna och därpå de understa och mellersta skikten av bondestammen mot byockrarna (kulak). Arbetarstaten väljer sig ett stort antal tjänstemän, till betydande del ur bourgeoisin och de borgerligt intellektuella kretsar. Allteftersom de rättar sig efter sovjetregimens disciplin får de sina representanter i sovjetsystemet. I det sovjetsystemet vidgar sig eller ibland minskas, beroende på vidgningen eller minskningen i de av proletariatet erövrade sociala positionerna, blir sovjetsystemet den sociala revolutionens statsapparat med sina inneboende krafter, sin ebb och flod, sina feltag eller framgångar. Samtidigt med den sociala revolutionens slutgiltiga seger skall sovjetsystemet breda ut sig bland hela befolkningen, dess karaktär av statsmakt försvinner och det övergår i en mäktig kooperation mellan producenter och konsumenter.

Om parti- och fackorganisationerna var revolutionens förberedare, så är sovjets revolutionens själva verktyg. Efter segern blir sovjets maktorgan. Partiets och fackföreningarnas roll förminskas inte, men ändrar sig väsentligt.

I partiets händer koncentreras den allmänna ledningen. Partiets regerar icke omedelbart, emedan dess apparat icke är inställd på detta. Men det avgörande ordet i alla grundläggande frågor tillkommer partiet. Vidare: vår erfarenhet har föranlett oss att i alla stridsfrågor

överhuvud, vid konflikter mellan myndigheter och vid enskildas konflikter, åt partiets centralkommitté överlåta sista ordet. Detta ger en utomordentlig inbesparing av tid och krafter och tillförsäkrar under de svåraste och mest invecklade omständigheter nödig enhet i aktionen. En sådan regim är endast möjlig, då partiets auktoritet är ovedersäglig och dess disciplin oklanderlig. Till all lycka för revolutionen äger vårt parti bäggedera i lika grad. Om också andra land, som av gammalt icke äger fasta, i kamp väl beprövade revolutionära organisationer vid tiden för den revolutionära omstörtningen, skall få se ett över samma auktoritet förfogande kommunistiskt parti uppstå, är svårt att förutsäga. Men det är alldeles klart, att denna fråga i hög grad beror på den socialistiska revolutionens förlopp i varje land.

Det kommunistiska partiets utomordentliga roll i den segerrika proletära revolutionen är mycket begriplig. Det rör sig om en klassdiktatur. Inom klassen finns olika skikt, olikartade stämningar, skilda utvecklingsgrader. Då förutsätter diktaturen enhet i vilja, i tendens, i aktion. På vilket annat sätt kan detta förverkligas? Proletariatets revolutionära herravälde förutsätter inom proletariatet självt ett med klart aktionsprogram och oeftergivlig inre disciplin försett partis politiska herravälde.

Blockpolitiken är en stor motsats till den revolutionära diktaturens regim. Vi menar icke ett block bildat med de borgerliga partierna, som det överhuvud icke kan vara tal om, utan ett block mellan kommunister och andra "socialistiska" organisationer, som representerar de arbetande massornas olika grader av efterblivenhet och fördomar.

Revolutionen sopar raskt undan allt osäkert, nöter ut allt artificiellt; de i block dolda motsatserna blir under de revolutionära händelsernas anstorm snabbt avslöjade. Vi såg exempel på detta i Ungern, där proletariatets diktatur antog den politiska formen av kommunisternas koalition med de endast till åtbörden röda kompromissmakarna. Koalitionen föll snart sönder. Det kommunistiska partiet fick dyrt betala sina följeslagares revolutionära oförmåga och politiska förräderi. Det är alldeles klart, att det för de ungerska kommunisterna hade varit fördelaktigt att nå makten senare och dessförinnan ha givit kompromissmakarna tillfälle att kompromettera sig i grund. Om detta varit kommunisterna möjligt är en annan fråga. Men i vart fall dolde koalitionen med kompromissmakarna endast tillfälligtvis de ungerska kommunisternas relativa svaghet, hindrade dem samtidigt från att förstärka sig på kompromissmakarnas bekostnad och ledde till katastrof.

Denna tanke förtydligas genomgående av den ryska revolutionens exempel. Bolsjevikernas koalition med de frisinna socialistrevolutionärerna under en månads tid slutade med ett blodigt avbrott. Men nog fick vi kommunister sona blockets synder mindre än våra otrogna följeslagare. Taktiskt fullt försvarligt måste emellertid ett sådant block vara, där vi utgjorde det starkare partiet och därför inte riskerade allt för mycket vid försöket att tillryggalägga en historisk vägsträcka vid sidan av den småborgerliga demokratins yttersta vänsterflygel. Men trots detta visar denna episod med vänster-socialistrevolutionärerna alldeles tydligt, att ett system av kompromisser, överenskommelser, ömsesidiga medgivanden – och det innebär just blocksystemet – inte kan hålla sig länge i ett skede, då situationerna växla med utomordentlig snabbhet och den högsta enhetlighet i synpunkter är nödig för att möjliggöra enheten i aktion.

Man har ofta förebrått oss att ha kommit endast med en förespegling om sovjetdiktatur men i verkligheten ha genomfört vårt partis diktatur. Men då kan med full rätt sägas, att sovjetdiktaturen endast är möjlig medelst partiets diktatur: tack vare klarheten i teoretisk insikt och fast revolutionär organisation betryggade partiet arbetarrådets möjlighet att utveckla sig från ett oformligt arbetarparlament till en arbetarnas maktapparat. I att "byta ut" arbetarklassens makt mot partiets makt ligger ingenting tillfälligt och i grund och botten är alls inget "utbytande" heller för handen. Kommunisterna ger uttryck åt arbetarklassens grundläggande intressen. Det är endast naturligt, att kommunisterna i en tid, då historien ställer dessa

intressen i hela deras vidd på dagordningen, blir arbetarklassens i sin helhet erkända representanter.

”Men var har ni garantin för”, frågar några vise män, ”att just ert parti ger uttryck åt den historiska utvecklingens intressen? I det ni utplånat eller åsidosatt de andra partierna har ni ju fränkopplat er politiska rival och alltså berövat er själva möjligheten att pröva era riktlinjer.”

Detta argument är dikterat av en rent liberal föreställning om revolutionens gång. På en tid då alla motsättningar träder i dagen och den politiska kampen snabbt övergår i inbördeskrig förfogar det härskande partiet över ett tillräckligt stort bevismaterial för prövning av sin ”riktlinje”, även oavsett den mensjevikiska pressen. Noske går löst på kommunisterna, men de växer i antal. Vi har krossat mensjevikerna och socialistrevolutionärerna – de finns inte mer. Det är oss bevis nog. I alla händelser består vår uppgift icke i att vart ögonblick göra en statistik över olika riktlinjer utan i att betrygga segern för vår egen linje, som är den revolutionära diktaturens. Och vid tillämpningen av denna diktatur ligger i dess meningsbrytningar tillräckliga bevis för att självprövning föreligger.

En fortsatt ”oavhängighet” för fackrörelsen är i proletärrevolutionär tid lika omöjlig som blockpolitiken. Fackförbunden blir de viktigaste ekonomiska organen för det till makten nådda proletariatet. Därigenom faller de under det kommunistiska partiets ledning. Icke endast fackrörelsens principiella frågor utan också de allvarliga organisationskonflikterna inom dem avgöras av vårt partis centralkommitté. Kautskyanerna beskyller sovjetmakten för att vara en ”del” av arbetarklassen. ”Om diktaturen”, heter det, ”åtminstone vore genomförd av hela klassen.” Det är inte lätt att förstå, vad de egentligen menar med detta. Proletariatets diktatur innebär efter sin innersta natur den revolutionära förtruppens omedelbara herravälde, en förtrupp som stöder sig på de stora massorna och i nödig grad tvingar de efterblivna att rätta sig efter spetsarna. Detta gäller också om fackföreningarna. Efter proletariatets erövring av makten får de en tvångskaraktär. De måste omfatta alla industriarbetare. Partiet upptar liksom i övriga fall endast de mest medvetna och oegennyttiga av dem i sitt sköte. De utvidgar sin numerär endast med stor urskillning. På så sätt uppkommer den kommunistiska fackföreningsminoritetens ledarroll, som motsvarar det kommunistiska partiets herravälde inom arbetarråden och är det politiska uttrycket för proletariatets diktatur.

Fackföreningarna blir samhällsproduktionens omedelbara bärare. De uttrycker inte endast industriarbetarnas intressen utan också själva industrins. I den första perioden restes flera gånger trade-unionistiska tendenser inom fackföreningarna och föranledde dem att köpslå med sovjetstaten, förelägga den villkor och fordra garantier av den. Men med tiden erkände fackföreningarna allt mer sin egenskap av sovjetstatens produktionsorgan och påtog sig ansvaret för sitt öde, icke som motsättning till sovjetstaten utan som identisk med den. Fackföreningarna utgör arbetsdisciplinens upprätthållare. De kräver ansträngande arbete av arbetarna under de svåraste förhållanden. Fackföreningarna utövar repressalier mot de odisciplinerade och oförsvarliga element, som parasiterar på arbetarklassen. Från den trade-unionistiska politiken, som hittills i viss mån varit oskiljaktig från fackrörelsen inom det kapitalistiska samhällets ram, övergår fackföreningarna på hela linjen till den revolutionära kommunismens politik.

Bondepolitiken

Bolsjevikerna ”vill lamslå de egendomsägande bybönderna”, avslöjar Kautsky, ”på så sätt att politiska rättigheter uteslutande förbehölls de fattigaste bönderna. Senare har de egendomsägande bönderna medgivits samma rätt.” (Sid. 143.)

Kautsky räknar upp de yttre ”motsägelserna” i vår bondepolitik utan att fråga efter deras allmänna riktning och de inre motsägelser, som har sin grund i landets politiska och ekonomiska läge.

I den ryska bondestammen fanns det vid dess inträde under sovjetregim tre skikt: de fattiga, som levde väsentligast på att sälja sin arbetskraft och för sin nödtröft måste köpa livsmedel; mellanskiktet, som täckte sin nödtröft genom egen verksamhets produktion och i mindre skala sålde överskottet; överskiktet, d. v. s. de rika bönderna, de ockrande, som regelbundet köpte arbetskraft och i stor skala sålde lantbruksprodukter. Det behöver inte sägas, att dessa grupper varken var bestämt särmärkta eller likartade i landets alla delar. Men överallt var i det stora hela de fattiga bönderna stadsproletariatets naturliga och oomtvistliga stridskamrater, ockrarna (kulak) däremot dess lika oomtvistliga och oförsonliga fiende. De största svängningarna visade det största *mellanskiktet* inom bondestammen.

Om landet inte varit så utmattat och proletariatet haft möjlighet att tillgodose bondemassornas behov av lekamlig och andlig näring, så hade det arbetande bondeflertalets anslutning till oss skett mycket smärtfriare. Landets ekonomiska förfall, som icke var en följd av vår jordbruks- och näringspolitik utan hade sin grund i förutgående politik, betog staden för längre tid framåt all möjlighet att leverera landsbygden produkter av textil och metallindustri, kolonialvaror o. s. v. På samma gång kunde industrin icke undgå att från landet hämta en om än försvinnande del livsmedel. Proletariatet begärde livsmedelsförskott av bönderna, lån in natura mot säkerhet av det värde, som proletariatet beredde sig att först skapa. Symbolen för detta kommande värde var den slutligen värdelösa papperssedeln. Men bondeklassen har inte anlag för historisk abstraktion. Förbundna med sovjetmakten genom upplösandet av de enskilda storgodsen ser bönderna i detta nog garantin mot tsarismens återställande, men motsätter sig på samma gång spannmålsleverans, som de tycker vara dålig affär, så länge de själva inte får fotogen, tyg och spik i utbyte.

Sovjetmakten försökte naturligtvis att lägga spannmålsskattens huvudbörd på landsbygdens övre folklager. Men under de ännu ej bestämt ordnade sociala förhållandena på landet uppfann den inflytelserika ockrarklassen, som var van att dra böndernas medelklass med sig, dussintals knep för att på böndernas breda lager avbörd spannmålsskatten och samtidigt göra dem fientliga mot sovjetmakten. Det var nödvändigt att i böndernas lägsta skikt väcka till liv misstroende och fientlighet mot de ockrande överskiktet. Denna uppgift hade fattigkommittéerna. De var sammansatta ur de lägsta lagren, av element som i den gångna tiden var nedpressade, undanträngda, rättslösa. Helt naturligt visade sig också i deras kretsar en del halvparasiterande element. Detta tjänade som huvudmotiv för narodniki-”socialisternas” demagogi, vars propaganda fann ett tacksamt eko i ockrarnas bröst. Men i och för sig hade anordningen att ge landsbygdens fattiga makten en omätlig revolutionär betydelse. För de lantliga halvproletärernas ledning utsände partiet intellektuellt framskridna stadsarbetare, som utträttade ett oskattbart arbete på landet. Fattigkommittéerna blev stöttepelare mot ockrarna. Då kommittéerna hade statsmaktens stöd, tvang de böndernas medelklass att inte endast välja mellan sovjet- eller godsägarevälde utan också mellan proletariatets diktatur och landets halvproletära element å ena sidan och å den andra ockrarnas övermakt. Genom en rad erfarenheter, somliga mycket hårda, tvangs böndernas medelklass inse, att sovjetregimen, som jagat undan godsägarna och distriktsgendarmerna, i gengäld ålade bönderna nya förpliktelser och fordrade offer av dem. Att politiskt fostra dussintals miljoner bönder av medelklass lät sig inte göra så lätt och lekfullt som i skolrummet och gav inte genast obestridliga resultat. Det förekom revolter av medelklassbönderna, som sammangaddade sig med ockrarna och då alltid hemföll åt de vitgardistiska godsägarnas anförarskap det förekom maktmissbruk från sovjets agents sida på olika orter liksom framför allt från fattigkommittéernas. Men det politiska huvudsyftet nåddes. Det starka ockrardömet blev, om också inte slutgiltigt tillintetgjort så dock djupt skadat och undergrävt till sitt självförtroende. Medelklassbönderna, som förblev politiskt lika formlösa som de är det ekonomiskt, lärde sig småningom att i den framskridna arbetaren se sin representant liksom de förut trott den skrikiga ockraren vara det. Sedan detta grundläggande mål var nått, kunde fattigkommittéerna i egenskap av tillfälliga korporationer

och som en i landsbygdens folkmassor kraftigt insatt sprängkil lämna rum åt arbetarråden, där de fattiga bönderna likaväl som medelklassbönderna var företrädna.

Fattigkommittéerna existerade ungefär sex månader, från juni till december 1918. Både i deras tillsättande och upplösning ser Kautsky ingenting annat än tecken på sovjetrepublikens ”vacklande” politik. Men samtidigt finner man hos honom själv inte ens en antydning om praktiska fingervisningar. Och varifrån skulle de egentligen komma? De försök, vi på detta område anställt, har aldrig förr utförts och för de frågor, vi praktiskt löst, finns inga recept på papper. Vad Kautsky betecknar som politiska motsägelser är i själva verket ingenting annat än proletariats aktiva manöver inom bondeklassens lösa och handfallna massa. En seglare måste manövrera efter vinden, och i ett navigationssätt, som för skeppet i hamn, ser ingen någon motsägelse.

I fråga om lantkommun- och sovjetekonomin skulle man också kunna notera några ”motsägelser”, vari enstaka fel och revolutionens olika etapper avtecknar sig. Vilken areal skulle sovjetstaten förbehålla sig själv i Ukraina och hur stor del skulle den överlåta åt bönderna? Vilken orientering skulle lantkommunerna få? På vad sätt skulle de understödjas för att icke lockas till parasitering? I vilken form borde kontrollen över dem ske? För den socialistiska ekonomiska verksamheten är allt detta helt nya uppgifter, som varken teoretiskt eller praktiskt är förutbestämda. Vid deras lösning måste den principiella programlinjen först finna praktisk tillämpning och experimentell avprovning och detta t. o. m. under oundviklig, tillfällig svängning till höger och vänster.

Men också den omständigheten, ett ryska proletariats fann ett stöd i bondeklassen, begagnar Kautsky emot oss: ”Därigenom infördes i sovjetregimen ett ekonomiskt reaktionärt element, som Pariskommunen blev skonad från (!), eftersom dess diktatur icke stödde sig på bondesovjets”.

Som om vi skulle kunnat överta den feodalborgerliga ordningens arv och godtyckligt utestänga det ”ekonomiskt reaktionära elementet”! Men inte nog med detta. Sedan bondeståndet förgiftat sovjetmakten med sitt ”reaktionära element”, undandrog det oss sitt stöd. Nu ”hatar” det bolsjevikerna. Allt det där vet Kautsky mycket säkert av Clemenceaus radiogram och mensjevikernas historier.

Det ena är verkligen riktigt, nämligen att stora delar av bondeståndet lider av bristen på nödiga industriprodukter. Men lika riktigt är det också, att varje annan regim – och det har i Rysslands skilda delar funnits åtskilliga sådana under de tre senaste åren – tyngde bönderna betydligt mera. Varken de monarkiska eller de demokratiska regeringarna förmådde höja varutillgången. Bägge två behövde böndernas spannmål och hästar. I utövningen av sin politik begagnade de borgerliga regeringarna, däribland också den mensjevikiskt-kautskyanska, en rent byråkratisk apparat, som i ofantligt mycket mindre grad tog hänsyn till böndernas ekonomiska behov än den av arbetare och bönder bestående sovjetapparaten. Resultatet blev, att medelklassbonden trots slingringar, missnöje och upplopp ofelbart kom till den slutsatsen, att hur svårt han än för närvarande kunde ha det under bolsjevikerna, så skulle han under vilken annan regim som helst ha det ojämförligt mycket sämre. Det är alldeles riktigt, att Paris kommunen ”skonades” för stöd från böndernas sida. Men i gengäld skonades kommunen icke från att tillintetgöras av Thiers’ bondearmé. Men vår armé som till fyra femtedelar består av bönder, kämpar glatt och framgångsrikt för sovjetrepubliken. Och det förhållandet, som Kautsky och hans sagesmän bestrider, utgör den bästa värdesättningen av sovjetmaktens politik mot bönderna.

Sovjetmakten och fackmännen

Bolsjevikerna tänkte i början reda sig utan de intellektuella, utan ”fackmännen”, förklarar Kautsky. (Sid. 128.) Men sedan bolsjevikerna övertygats om nödvändigheten av de

intellektuellas biträde, avstod de från de hårda repressalierna och kallade på allt sätt de intellektuella till arbetet, även mot hög betalning. ”Detta var alltså”, ironiserar Kautsky, ”det ’riktiga’ sättet för fackmännens anslutning att först ’utan förbarmande’ trampa ner dem.” (Sid. 129.) Helt säkert. Proletariatets diktatur består, om de goda filistrarna tillåter det, just i att ”trampa ner” de dittills härskande klasserna och tvinga dem till erkännande av och underkastelse inför den nya ordningen. Den i allsmäktiga fördomar fångna bourgeoisin, de fackkunniga intellektuella, trodde inte på länge, ville och kunde inte tro, att arbetarklassen faktiskt är i stånd att regera landet, att den gripit makten icke tillfälligtvis utan att proletariatets diktatur är ett faktum. De borgerligt intellektuella fattade därför sina förpliktelser mot arbetarstaten ytterst lättvindigt, även då de trädde i dess tjänst, och trodde, att det under proletariatets regim var någonting helt enkelt naturligt att av Wilson, Clemenceau och Mirbach ta emot pengar för agitation mot sovjets eller att utlämna krigsdokument och tekniska hjälpmedel till vitgardisterna och de utländska imperialisterna. De måste i handling och detta efter tryckligt undervisas om att proletariatet inte hade tagit makten för att tåla sådan trafik.

I de intellektuellas hårda bestraffningar ser vår småborgerliga idealist ”konsekvensen av en politik, som sökte vinna de intellektuella, icke på övertygelsens väg, utan genom sparkar fram och bak”. (Sid. 129.) Kautsky menar således på allvar, att man kunde enbart på övertygelsens väg dra de intellektuella till det socialistiska bygget, då läget var detta, att bourgeoisin ännu härskade i alla andra land, som icke drog sig för något medel att avskräcka de ryska intellektuella kretsarna, förleda, muta dem och göra dem till ett verktyg för Rysslands nedpressande i kolonialläge.

I stället för att analysera stridens förlopp lämnar Kautsky oss ett skolschema också visavi de intellektuella. Det är en fullständig osanning, att vårt parti menade att komma till rätta utan de intellektuella, att det icke haft klart för sig deras betydelse för det ekonomiska och kulturella arbete, som förestod oss. Tvärtom. Då striden om och betryggande av makten stod på, sin höjdpunkt och den intellektuella majoriteten spelade rollen av hjälptrupper åt bourgeoisin, öppet bekämpade oss och saboterade våra institutioner, då stred sovjetmakten utan förbarmande mot de fackkunniga, emedan den var medveten om deras stora organisatoriska betydelse, i den mån de icke försökte föra en självständig ”demokratisk” politik utan fyllde de uppgifter, en av huvudklasserna ålagt dem. Först sedan de intellektuellas motstånd efter hård strid brutits, yppade sig möjlighet att kalla fackmännen till arbetet. Vi tog ofördröjligen detta steg. Det visade sig icke vara så enkelt. Det förhållande, som under det kapitalistiska tillståndet rått mellan arbetare och direktör, kontorist och chef, soldat och officer, hade lämnat kvar en mycket djup misstro mot de fackkunniga, vilket under inbördeskrigets första tid skärptes. De intellektuella försökte till vart pris, genom hunger och köld, spärra revolutionen. Det var inte lätt att övervinna de av detta skapade stämningarna och från rasande förbittring övergå till fredligt samarbete. Arbetarmassorna måste småningom vänja sig vid att i ingenjören, agronomen, officeren icke se en förtryckare från fordom, utan en nyttig arbetare av i dag, den outhärlige, till arbetare- och bondemaktens förfogande stående fackmannen. Vi har redan sagt, att Kautsky har orätt i att tillvita sovjetmakten att av princip sträva att ersätta fackmännen med proletärer. Men att en sådan tendens inom proletariatets breda lager måste komma till synes, är obestridligt. Den unga klass, som lämnat bevis på att den är i stånd att övervinna de största svårigheter i sin väg, rivit sönder den slöja av mystik, som omgav maktägarna, övertygat sig om att människoverket icke är övermänskligt – denna revolutionära klass var till sina mer omogna delar naturligtvis böjd för att i förstone överskatta sin förmåga och tro sig kunna lösa alla uppgifter utan att ta de av bourgeoisin utbildade fackmännen till hjälp.

Bekämpandet av sådana tendenser, om de antog mer bestämd form, började vi icke först i går.

”I nuvarande stund, då sovjets’ makt är tryggad”, sade vi på stadskonferensen i Moskva den 28 mars 1918, ”måste sabotagens bekämpande få sitt uttryck i att de förutvarande sabotörerna förvandlas till tjänare, agenter, tekniska ledare, överallt där den nya regimen så behöver. Om vi icke fullbordar detta, om vi icke kan dra till oss alla oundgängliga krafter och sätta in dem i sovjetjänsken, så skulle vår föregående krigsrevolutionära kamp mot sabotaget vara att betrakta som fullkomligt fåfång och fruktlös.

Teknikerna, ingenjörerna, läkarna, lärarna, f. d. officerare, representerar likväl som de döda maskinerna en del av vårt nationalkapital, som vi är skyldiga att begagna och ta utbyte av, om vi överhuvud vill lösa de grundläggande frågor, vi stå inför.

Demokratiseringen består alls icke – det är alla marxisters abcd – i att upphäva den kvalificerade arbetskraftens, de specialiserat yrkeskunnigas betydelse och alltid och överallt ersätta dem med valda kontrollråd.

Kontrollråden, som består av arbetarklassens bästa folk men som inte förfogar över de oundgängliga tekniska insikterna, kan icke ersätta teknikerna, som gått igenom specialskolor och vet hur motsvarande fackarbete måste utföras. Den stora utbredning solidariteten hos oss på alla områden nått är den naturliga reaktionen av den unga, revolutionära, nyss undertryckta klassen, som frigör sig från sina forna, herrars, godsägares och chefers auktoritet och överallt insätter egna valda representanter.

Det är, vill jag påstå, en helt naturlig och till sitt upphov sund reaktion. Men det är inte sista ordet i proletärklassens ekonomiska statsuppbyggande.

Nästa steg måste bli kontrollrådssystemets eget inskränkande, en sund och hälsosam självrestriktion för arbetarklassen, som då vet i vilka fall den valda arbetarrepresentanten kan säga det avgörande ordet och i vilka fall det bör överlåtas åt den tekniskt utbildade, åt den med specialkunskaper utrustade fackmannen, som måste åläggas stort ansvar och ställas under vaksam politisk kontroll. Men fackmannen måste medges nödig handlingsfrihet, emedan ingen fackman med förmåga och begåvning åt ena eller andra hållet kan arbeta på sitt område, om hans verksamhet är underkastad ett råd bestående av personer utan kännedom om hans fack. Den politiska kamratkontrollen måste alltid och överallt utövas av sovjets, men för arbetsutförandet är det erforderligt att utse utbildade fackmän och låta dem vara ansvariga.

Den som icke inser detta ställer sig omedvetet djupt misstrogen mot sovjetregimen. Han tror, att placeringen av f. d. sabotörer på ledande yrkestekniska poster skulle hota sovjetregimens hela grundval, men glömmer, att sovjetregimen inte kan stjälpas av någon ingenjör, av någon f. d. general – politiskt, revolutionärt, militärt sett är sovjetregimen okuvlig – utan endast om den själv är oförmögen att lösa sina organisationsproblem.

Således måste ur de gamla institutionerna allt livsdugligt och värdefullt hämtas och komma till bruk i det nya arbetet.

Om vi inte gör det, kamrater, så skall vi inte komma tillrätta med våra väsentligaste uppgifter, ty att ur vår egen miljö på kortaste tid prestera alla behövlige fackmän och förkasta allt det som förut byggts upp, vore alldeles omöjligt.

Det vore i grunden detsamma som att säga: vi vill inte begagna de maskiner, som förut tjänade till arbetarnas utsugning. Det vore ju vanvett. Att sätta utlärdade fackmän i arbete är lika nödvändigt som att registrera alla produktions- och transportmedel, alla landets rikedomar över huvud. Vi måste och det ofördröjligen tillgodogöra oss de fackmän vi har och införa bestämd arbetsplikt för dem, på samma gång öppna ett vidsträckt arbetsfält åt dem och ställa dem under politisk kontroll.”

(”Arbeit, Disziplin, Ordnung werden die sozialistische Sowjetrepublik retten.” Kautsky känner denna broschyr, då han flera gånger citerat ur den. Men det hindrar honom inte att

hoppa över ovan anförda delar, som tillrättalägger sovjetmaktens förhållande till de intellektuella.)

Mest aktuellt var fackmansproblemet allt från början inom det militära området. Där blev det av omständigheternas järnhårda tvång först löst.

På industrins och kommunikationsväsendets förvaltningsområden har de nödiga organisationsformerna hittills ännu icke på långt när blivit nådda. Orsakerna måste sökas i att vi under de två första åren var tvungna att låta industrins och kommunikationsväsendets intressen underordnas det militära försvarets krav. Inbördeskrigets ytterst växlingsrika förlopp har på sitt håll hindrat ordnade ömsesidiga förbindelser med fackmännen. De tekniskt kvalificerade inom industrin och trafikväsendet, läkare, lärare och professorer antingen slöt sig frivilligt till Koltjaks och Denikins vikande trupper eller togs med våld. Först nu då inbördeskriget närmar sig slutet försonar sig den stora mängden intellektuella med sovjetmakten eller böjer sig för den. De ekonomiska uppgifterna träder i förgrunden. Till de viktigaste bland dem hör produktionens vetenskapliga organisation. För fackmännen utbreder sig ett omätligt arbetsfält. De medges den oundgängliga självständigheten i sitt skapande arbete. Den statliga helhetsledningen av industrin koncentreras i det proletära partiets händer.

Sovjetmaktens internationella politik

”Bolsjevikerna”, sade Kautsky, ”vann kraft att ta den politiska makten därigenom att bland Rysslands politiska partier deras var det som mest energiskt krävde fred, fred till vart pris, separatfreden. Det bekymrade dem icke, hur den allmänna internationella situationen därigenom gestaltade sig, om de därigenom begärde detsamma som seger och världsherravälde för den tyska militärmonarkin eller icke, till vars skyddslingar de sedan lång tid likaväl som indiska eller irländska upprorsmän och italienska anarkister räknade sig.” (Sid. 42.)

Kautsky vet om skälen till vår seger endast det, att vi framkastade fredsparollen. Han ger ingen förklaring på hur sovjetmakten kunde stå sig, då den på nytt mobiliserade största delen av den imperialistiska arméns soldater och kunde hålla sina politiska fiender framgångsrikt tillbaka i två års tid!

Fredsparollen har obestriddligen spelat en kolossal roll i vår kamp, men detta just därför att den var riktad mot det imperialistiska kriget. Starkast understöddes fredsparollen, icke av de utmattade soldaterna utan av de mest framskridna arbetarna, för vilka den icke betydde andrum utan oförsonlig kamp mot utsugarna. Samma arbetare satte sedan i fredens namn in sina liv vid sovjets' fronter.

Påståendet, att vi skulle ha fordrat freden utan att bekymra oss om vilket inflytande den skulle utöva på det internationella läget, är en försent upprepad eftersägning av kadett-mensjevikiska lögner. Försöket att likställa oss med Indiens och Irlands germanofila nationalister söker sitt stöd i att den tyska imperialismen faktiskt gjort *ansatser* att utnyttja oss på samma sätt som de utnyttjar hinduer och irländare. Men Frankrikes chauvinister har inte förbrukat liten möda på att för sina intressen begagna Liebknecht och Rosa Luxemburg, ja rent av Kautsky och Bernstein! Huvudfrågan är, om vi tillåtit, att man utnyttjade oss. Har vårt förhållande till de europeiska arbetarna givit oss ens skuggan av anledning att ge oss i lag med den tyska imperialismen? Det är tillräckligt att påminna om Brest Litovsk-förhandlingarnas förlopp, deras avbrytande och den tyska frammarschen i februari 1918 för att klart påvisa cynismen i Kautskys beskyllning. Fred mellan oss och den tyska imperialismen har det egentligen icke rått en enda dag. På den ukrainska och kaukasiska fronten fortsatte vi kriget efter måttet av våra då ytterst ringa krafter, utan att öppet kalla det krig. Vi var för svaga för att kunna sträcka oss ut över hela den rysk-tyska fronten och tidtals inbillade vi oss, att det var fred, i förlitande på den omständigheten, att de tyska huvudstyrkorna sänts västerut. Om den tyska imperialismen 1917-18 var stark nog att avtvinga oss Brest-freden trots alla våra ansträngningar att

komma undan snaran, så låg huvudorsaken i det skamliga beteendet från den tyska socialdemokratins sida, vars nödvändiga prydnad Kautsky var. Brest Litovsk-freden avgjordes den 4 augusti 1914. I stället för att då förklara den tyska militarismen krig, vilket Kautsky senare fordrade av den år 1918 ännu svaga sovjetmakten, föreslog han att rösta för krigskrediten ”under vissa villkor” och uppträdde överhuvud på ett sådant sätt, att man månadstals måste undra, om han var för eller mot kriget. Och denna politiska kruka, som i det avgörande ögonblicket svek socialismens grundposition, vågar anklaga oss för att vi en viss tidpunkt var tvungna att ge vika – icke andligt utan materiellt! Och varför? Därför att den av kautskyanismen, d. v. s. av den teoretiskt maskerade politiska vanmakten förstörda tyska socialdemokratin hade förrått oss.

Vi skulle inte ha bekymrat oss om det internationella läget! I avseende på detta satt vi i verkligheten inne med betydligt djupare kännedom än andra och den bedrog oss inte. Redan före februarirevolutionen hade den ryska armén som stridskraft upphört att existera. Dess definitiva upplösning var oundviklig. Om februarirevolutionen inte utbrutit, hade tsarismen förlikt sig med den tyska monarkin. Men februarirevolutionen, som gäckade den affären, undergrävde slutgiltigt, just därför att den var en revolution, den på monarkistiska principer baserade armén. En månad förr eller senare måste armén falla i spillror. Kerenskijs krigspolitik var en strutspolitik. Han ville inte se arméns upplösningstillstånd, utan slog på trumman och hotade den tyska imperialismen med stora fraser.

Under sådana omständigheter fanns för oss endast en utväg: att ställa sig på fredens basis som oundviklig följd av revolutionens militära maktlöshet och därigenom få ett medel att revolutionärt påverka alla Europas folk; d. v. s. i stället för att samman med Kerenskij passivt avvakta den slutgiltiga militära katastrofen, som kunde ha begravt vår revolution under sina spillror, måste man ta tillfället till fred i akt och vinna proletariatet för den, framför allt österrikes och Tysklands arbetare.

I det syftet förde vi våra fredsunderhandlingar med centralmakterna och avfattade i den andan våra noter till ententeregeringarna. Vi drog ut förhandlingarna så länge vi kunde för att ge de europeiska arbetarmassorna tillfälle att göra sig reda för sovjetmaktens innebörd och politik. Januaristrejken 1918 i Tyskland och österrike visade, att våra bemödanden inte varit förgäves. Strejken var det första allvarliga förebudet till den tyska revolutionen. De tyska imperialisterna begrep att just vi var deras dödligaste fara. Ludendorffs bok är ett gott bevis på den saken. De vågade framför allt inte mer riskera ett öppet korståg mot oss. Men överallt där de i det fördolda kunde kämpa mot oss, där kämpade de genom att med den tyska socialdemokratins hjälp vilseleda de tyska arbetarna; de kämpade i Ukraina, vid Don, i Kaukasien. I Centralryssland, i Moskva befann sig greve Mirbach allt från dagen för sin ankomst mitt i brännpunkten för de kontrarevolutionära komplotterna mot sovjetmakten, alldeles som vår kamrat Joffe i Berlin stod i den närmaste förbindelse med tyska revolutionen. Karl Liebknecht och Rosa Luxemburgs parti, den tyska revolutionens yttersta vänster, gick hela tiden hand i hand med oss. Den tyska revolutionen antog genast sovjetform, och det tyska proletariatet tvivlade trots Brestfreden inte ett ögonblick på att vi gick med Liebknecht och inte med Ludendorff.

I sitt utlåtande för riksdagskommissionen i november 1918 berättade Ludendorff, att ”högsta kommandot fordrade inrättande av en institution, som skulle ha till uppgift att följa förbindelserna mellan de revolutionära tendenserna i Tyskland och Ryssland. Joffe anlände till Berlin och i olika städer inrättades ryska konsulat. Det har varit ödesdigert för hären och flottan”. Men Kautsky har verkligen panna att skriva: ”Om det – kommer till tysk revolution, så har de (bolsjevikerna) ingen skuld till den”. (Sid. 110-11.)

Även om vi 1917-18 haft någon möjlighet att genom revolutionär passivitet hålla den gamla tsaristiska armén upprätt i stället för att påskynda dess upplösning, så hade vi därigenom helt

enkelt arbetat ententen i händerna och biträtt dess rovgiriga förgörelse av Tyskland, Österrike och överhuvud alla land i världen. Genom en sådan politik hade vi i det avgörande ögonblicket stått där alldeles lika vapenlösa mot ententen, ja ännu värnlösare än Tyskland i närvarande stund. Men tack vare oktoberrevolutionen och Brestfreden är vi nu det enda land, som står mot ententen med vapen i hand. Genom vår internationella politik har vi icke endast avhållit oss från att hjälpa Hohenzollern till världshärskarställning, utan vi har med vår novemberrevolution mer än någon annan påskyndat hans fall.

På samma gång skaffade vi oss en krigspaus, som satte oss i stånd att skapa en stor och stark armé, historiens största proletärrmé, den ententens alla bandhundar nu icke orkar överflygla.

Det kritiska ögonblicket i vårt internationella läge inträdde hösten 1918 efter den tyska arméns nederlag. I stället för två mäktiga läger, som mer eller mindre neutraliserade varandra, hade vi nu emot oss den segrande ententen på höjden av världsmaktställning och det krossade Tyskland, vars junkerpack för att få ett avgnagt ben ur Clemeneaus kök räknade som en lycka och en ära att flyga i strupen på det ryska proletariatet. Vi bjöd ententen fred och var beredda att på nytt – eftersom vi var tvungna – underteckna de hårdaste villkor. Men Clemenceau, i vars imperialistiska rövardöme alla den småborgerliga dumhetens drag var oföränderliga, nekade junkrarna benknotan och beslöt på samma gång att till varje pris smycka Invalidhotellet med skalperna av Sovjetrysslands ledande män. Genom sådan politik har Clemenceau visat oss en inte obetydlig tjänst. Vi har stått oss och gör det alltjämt.

Vilken var då den ledande tanken i vår politik utåt, sedan de första månaderna av sovjetmaktens upprättande hade visat Europas kapitalistiska regeringar så betydande fasthet i hållningen? Just vad Kautsky nu med förvåning uppfattar som något tillfälligt: uthålligheten! Vi insåg endast alltför klart, att ensamt själva faktum att sovjetmakten existerar är ett faktum av största revolutionära betydelse. Och denna insikt föranledde oss att göra eftergifter och tillfälliga reträtter – icke i princip utan som praktiskt resultat av en nykter värdering av våra krafter. Vi drog oss tillbaka likt en armé, som utlämnar en stad och t. o. m. en fästning åt fienden för att under återtåget koncentrera sig både till försvar och till offensiv. Vi böjde oss likt strejkande, vilkas medel och krafter är uttömda för i dag men som med sammanbitna tänder rustar sig till ny strid. Om vi inte varit uppfyllda av en oomkullkastlig tro på sovjetdiktaturens världsbetydelse, hade vi i Brest Litovsk aldrig gått in på att göra så oerhört stora offer. Om vår övertygelse hade visat sig svära mot händelsernas faktiska utveckling, så hade Brestfördraget gått in i historien som en gagnlös kapitulation av ett till undergång dömt styrelsesätt. Så betraktade på sin tid inte endast kühlmannianerna utan också kautskyanerna i alla land situationen. Men det visade sig, att vi hade rätt vid bedömandet av våra krafter, vår dåvarande svaghet och blivande styrka.

Ebertrepublikens existens med sin allmänna rösträtt, sitt parlamentariska falskspel, den ”fria” pressen och morderna på arbetarledarna är ingenting annat än en länk i den historiska kedjan av slaveri och förtryck. Sovjetmaktens existens är ett faktum av omätlig revolutionär betydelse. Man måste upprätthålla den genom att tillgodogöra sig de kapitalistiska staternas konflikter, det alltjämt oavslutade imperialistiska kriget, hohenzollernligornas egenkära fräckhet, världsbourgeoisins trångskallighet ifråga om revolutionens väsen, antagonismen mellan Amerika och Europa, förvecklingarna i ententens inbördes förbindelser – man måste styra det ännu icke fullt färdiga sovjetskeppet genom stormiga vågor, mellan klippor och rev och under färden fullborda och bepansra det.

Kautsky upprepar den mot oss höjda anklagelsen för att i början av 1918, vapenlösa som vi var, icke ha störtat oss över den mäktige fienden. Om vi det gjort, hade vi blivit slagna. (Wienorganet Arbeiterzeitung framställer, som sig bör, de ryska kommunisterna som förnuftigt folk i motsats till de österrikiska.) ”Har Trotskij icke”, skriver bladet, ”med klar blick och insikt om lägets möjligheter undertecknat våldsfreden i Brest, fastän den tjänade till

tyska imperialismens stärkande? Brest-freden var lika hård och skamlig som den i Versailles. Men är därför sagt, att Trotskij hade bort våga en fortsättning av kriget mot Tyskland? Hade då inte den ryska revolutionens öde för länge sedan varit beseglat? Trotskij böjde sig för den oundvikliga nödvändigheten och undertecknade det skamliga fredsfördraget, förutseende den tyska revolutionen”. Förtjänsten att ha förutsett alla följder av Brestfreden tillkommer Lenin. Men det ändrar naturligtvis ingenting av innehållet i argumenten i de wienska kautskyanernas tidning.

Det första stora försöket att gripa makten skulle ha strandat för proletariatet. Det europeiska proletariatets revolutionära flygel skulle ha tillfogats ett oerhört svårt slag. över den ryska revolutionens lik skulle ententen ha försonat sig med Hohenzollern, den kapitalistiska världsreaktionen hade fått uppskov för en räcka av år. Då Kautsky påstår, att vi med Brestfreden icke tog i betraktande dess inflytande på den tyska revolutionens öde, så är det en skändlig lögn. Vi prövade denna fråga allsidigt och vår enda beräkning var att tjäna den internationella revolutionens intressen. Vi kom till den slutsatsen, att nämnda intresse fordrade upprätthållande av den enda sovjetmakten i världen. Och det visade sig, att vi hade rätt. Men Kautsky väntade på vårt fall, om än icke med otålighet så dock med tillförsikt, och på vårt väntade fall grundade han hela sin internationella politik.

Det av ministären Bauer offentliggjorda protokollet över koalitionsregeringens sammanträde den 19 november 1918 innehåller:

”1. Fortsättning av debatten om Tysklands förhållande till sovjetrepubliken. Haase tillrådde förhållningspolitik. Kautsky anslöt sig till Haase: *man måste uppskjuta avgörandet, ty sovjetregeringen skall icke länge hålla sig; den faller oundvikligt om några veckor . . .*” Vid den tidpunkt alltså, då sovjetmaktens läge faktiskt var ytterst svårt – den tyska militarismens undergång föreföll skapa den största möjlighet för ententen att göra slut på oss ”om några veckor” – i detta ögonblick visar Kautsky varken någon lust att bispringa oss eller att rentvå sig, utan han tar aktiv del i förräderiet mot det revolutionära Ryssland. För att underlätta Scheidemanns roll som bourgeoisins *beskyddare* – i stället för programmets roll av deras *dödgrävare* – anstränger sig Kautsky att själv bli sovjetmaktens dödgrävare. Men sovjetmakten lever. Den skall överleva alla sina dödgrävare.

VIII. Frågan om arbetets organisation

Sovjetmakten och industrin

Om den borgerliga världens huvudsakliga anklagelser mot sovjetrevolutionen under den första tiden gällde vår grymhet och blodtörst, så började man senare, eftersom nämnda argument genom flitigt bruk blivit slött och odugligt, att förnämligast ställa oss till ansvar för landets ekonomiska förfall. I enlighet med sin nuvarande kallelse översätter Kautsky i förfalskat marxistiskt språk alla de borgerliga anklagelserna med att sovjetmakten ruinerat Rysslands industriella liv: bolsjevikerna har skridit till socialisering utan någon plan, har socialiserat vad som ännu icke är moget för socialisering och slutligen är den ryska arbetarklassen överhuvud ännu icke industrins ledning vuxen o. s. v.

Under det Kautsky upprepar och kombinerar dessa anklagelser förtiger han med beräknad egensinnighet huvudorsakerna till vårt ekonomiska förfall: det imperialistiska massmördandet, inbördeskriget och blockaden.

Allt från första månaderna av sin tillkomst var Sovjetryssland berövat kol, nafta, metaller och bomull. Först hade den österrikisk-tyska, sedan ententeimperialismen under medverkan av de ryska vitgardisterna avskurit oss från kol- och metallåderbäckenet vid Don, från kaukasiska naftaområdet, från Turkestan med sin bomull, från Urals rika metallgruvor, från Sibirien med

sin spannmål och sitt kött. Donjetsbäckenet försåg vår industri i regel med 94 proc. av våra brännmineralier och 74 proc. malmer Ural lämnade oss 20 proc. metaller och 4 proc. kol. Dessa sistnämnda bägge områden förlorade vi under inbördeskrigets lopp. Vi gick miste om en halv miljard pud kol, som importerades från utlandet.. Samtidigt blev vi utan nafta – fienden tog den första och den sista av våra källor. Man måste sannerligen ha en järnmask för ansiktet, när man inför sådana fakta kan tala om den ”otidsenliga”, ”barbariska” socialiseringens fördärvbringande inflytande på en industri, som saknar både brännämnen och råmaterial. Om fabriken tillhör en kapitalistisk trust, eller en arbetarstat, om driften är socialiserad eller inte, så kan en skorsten ändå aldrig ryka utan kol eller oljor. Det har man god erfarenhet av i öster rike och för övrigt i själva Tyskland. En tygfabrik som ledes efter Kautskys bästa metoder – om man nu antar, att man efter Kautskys metoder överhuvud kan leda någonting annat än sin egen bläckbalja – producerar inte något tyg utan att få bomull till det Men nu förlorade vi på en gång Turkestans och Amerikas råmaterial för ändamålet. För resten hade vi som sagt ingen brännmaterial heller.

Ja, blockad och inbördeskrig var följer av den revolutionära omvälvningen i Ryssland. Men av detta framgår alls icke, att de ofantliga ödeläggelsen som uppstått genom den engelsk-amerikansk-franska blockaden och Koltjaks o. Denikins rövartåg, får tillskrivas odugligheten i sovjets ekonomiska metoder.

Före revolutionen hade det imperialistiska kriget med sitt alluppslukande behov av teknisk material betydligt hårdare drabbat vår unga industri än de mäktiga kapitalistiska landens. Särskilt svårt led vårt kommunikationsväsen. Järnvägarnas utnyttjande stegrades utomordentligt, vilket i motsvarande grad stegrade materialförbrukningen, men reparationerna inskränktes till ett minimum. Det oundvikliga sammanstörtandet ryckte närmare genom bränslematerialbristen. Då vi nästan på en gång förlorade Donjets-kolen, det utländska kolet och den kaukasiska naftan, måste vi inom transportväsendet övergå till eldning med trä. Men då befintligt träförråd ju alls icke var beräknat för detta ändamål, så måste lokomotiven eldas med nyfällt rått trä, vilket verkade fullständigt ruinerande på de redan förut slitna lokomotivens mekanism. Det befinns alltså, att huvudorsakerna till transportväsendets förfall förefunnos redan före november 1917. (Transport- och bränslefrågan beredde Ryssland redan långt före världskriget väldiga svårigheter. Administrationen måste ständigt brottas med kriser på bägge områdena. Se härom närmare A. Goldschmidts bok *Wirtschaftsorganisation Sovjetrysslands. 1920. övers. anm.*) Men även de orsaker, som direkt eller indirekt sammanhänger med oktoberrevolutionen, måste räknas till revolutionens politiska följer och beröras på intet sätt av de socialistiska ekonomiska metoderna.

De politiska rubbningarnas inverkan på det ekonomiska området inskränkte sig naturligtvis icke till transportväsen och brännmaterial. Om världsindustrin under de senaste årtiondena alltmer förvandlade sig till en enhetlig organism, gäller detta så mycket mer all nationell industri. Men krig och revolution hade upprivit och splittrat den ryska industrins alla grenar.

Polens, östersjöprovinsernas och sedan Petrograds industriella ruin började under tsarismen och fort skred under Kerenskij i allt större omfattning.

De oupphörliga evakueringarna jämte industriförfallet betydde också transportväsendets förfall. Under inbördeskriget med sina rörliga fronter antog evakueringarna en allt rörligare och därför ändå mer ruinerande karaktär. Varje parti, som tillfälligtvis eller för alltid utrymde ena eller andra industriområdet, träffade alla anstalter för att göra de viktigaste industri-företagen obrukbara för motståndare – alla värdefulla maskiner eller åtminstone deras viktigaste delar fördes bort tillsammans med den tekniska personalen och de bästa arbetarna. På de ena evakueringen följde den andra, som fullbordad förstörelseverket, icke sällan både vad transportartiklar och transportmedel beträffade. Några av de viktigaste industridistrikten, isynnerhet i Ukraina och Ural, gick flerfaldiga gånger ur hand i hand.

Till allt detta kom, att på samma gång som verk städernas förstörande försiggick i ännu aldrig skådad omfattning, tillförseln av utländska maskiner, som förut varit det för vår industri avgörande, nu fullständigt upphörde.

Men icke endast de döda produktionselementen, byggnader, maskiner, räls, bränn- och råmaterial blev fruktansvärt åtgångna av krigets och revolutionens förenade slag. Och icke mindre, snarare mycket mer led industrins huvudfaktor, den levande skapande kraften: proletariatet. Proletariatet fullbordade novemberrevolutionen, byggde upp sovjetmaktens redskap, försvarade det och förde en oavbruten strid mot vitgardisterna. De kvalificerade arbetarna är i regel på samma gång också de mest framskridna. Inbördeskriget ryckte många tiotusenden av de bästa arbetarna för lång tid från det produktiva arbetet och slukade oåterkalleligt många tusenden av dem. Den socialistiska revolutionen lade huvudbördan av sina offer på proletariatets förtrupp och därigenom också på industrin.

Sovjetstatens hela uppmärksamhet har under 21/2 år av dess tillvaro varit riktad på det militära försvaret; de bästa krafterna och de mesta hjälpmedlen ställdes till frontens förfogande.

Klasskamp överhuvud har skadlig inverkan på industrin. Det har redan långt före Kautsky alla den sociala klassförsoningens filosofer förebrått den. Under de vanliga ekonomiska strejkerna konsumerar arbetarna utan att producera. I sin mest förbittrade form, i striden med vapen, tillfogar klasskampen ekonomin desto hårdare slag. Men det är klart, att man alls icke kan räkna inbördeskriget till de ekonomiska socialistiska arbetsmetoderna.

Nu anförda skäl räcker mer än nog att förklara Sovjetryslands bekymmersamma ekonomiska läge. Inget bränsle, ingen metall, ingen bomull, transportväsendet förstört, verkstäderna oanvändbara, den levande arbetskraften skingrad över hela landet eller till stor del omkommen vid fronterna – behöver man då egentligen leta efter fler anledningar till vår industris nedgång? Tvärtom räcker vart och ett av de anförda skälen för sig att komma med frågan: hur kan under sådana omständigheter överhuvud någon industrirörelse alls äga rum?

Och ändå finns den – förnämligast i form av krigsindustri, som för tillfället lever på hela den övriga industrins bekostnad. Sovjetmakten var nödgad att återupprätta den, liksom arma, ur ruinerna. Den under så oerhört svåra förhållanden återupptagna krigsindustrin uppfyllde och uppfyller sitt ändamål: den röda armén har kläder, skodon, gevär, kulsprutor, kanoner, patroner, granater, flygmaterial och allt annat som den behöver.

Så fort, efter Koltjaks, Judenitjs och Denikins fall, en ljusning inträdde, tog vi i tu med frågorna om den ekonomiska organisationen i hela dess omfång. Och redan efter 3-4 månaders energiskt arbete på området visade det sig med största tydlighet, att sovjetmakten på grund av sin ytterst intima förbindelse med folkmassorna, på grund av sin statsapparats smidighet och sitt revolutionära initiativ förfogade över hjälpkällor och metoder för den ekonomiska återupprättelsen sådana som icke stått eller står någon annan stat till buds.

Givetvis uppstod för oss fullkomligt nya frågor och svårigheter på arbetsorganisationens område. Den socialistiska teorin hade inga formliga svar på dessa frågor och kunde inte heller ha det. Våra beslut måste fattas och prövas allt efter våra erfarenheter. Kautskyanismen har stannat en hel historisk period bakom de jättelika ekonomiska uppgifter, sovjetmakten hade att lösa. Mensjevikerna kryper omkring på alla fyra och bemöter våra praktiska åtgöranden i det ekonomiska uppbyggandets hänseende med småborgerliga fördomar och intellektuell-byråkratisk skepsis.

För att sätta läsaren in i arbetsorganiseringsfrågornas innebörd återger vi härefter under-teknads rapport på Rysslands tredje fackföreningskongress. För att allsidigt belysa frågan är talets innehåll kompletterat med längre utdrag ur förf:s redogörelser på Rysslands ekonomiska rådskongress och på Rysslands kommunistiska partis nionde kongress.

Rapport om arbetets organisation

Kamrater! Inbördeskriget lider mot slutet. Vid västfronten är läget oklart. Det är möjligt, att den polska bourgeoisin utmanar sitt öde . . . Men om så också inträffar – vi eftersträvar det icke – skall kriget icke längre fordra den uppslukande kraftanspanning, som den samtida kampen på fyra fronter krävde av oss. Krigets förskräckliga tryck blir svagare. De ekonomiska behoven och uppgifterna träder allt mer i förgrunden. Historien ställer oss öga mot öga med vår huvuduppgift – arbetets organisering är väsentligen organiseringen av ett nytt samhälle, såsom varje samhälle i historien i grunden är en arbetsorganisation. Om alla hittillsvarande samhällen var en arbetsorganisation i fåtalets intresse, varvid detta fåtal organiserade sitt statstvång mot det arbetandes överväldigande flertal, så gör vi för första gången i världshistorien försöket att organisera arbetet i det arbetande flertalets eget intresse. Men detta utesluter icke tvångselementet i alla dess skiftningar, från den mildaste till den hårdaste. Skyldighetselementet, det statliga tvånget lämnar inte historiens skådebana utan kommer tvärtom att under ett betydligt skede spela en utomordentligt stor roll.

I regel försöker människan undandra sig arbetet. Kärlek till arbete är alls ingen medfödd egenskap: den skapas av det ekonomiska tvånget och den sociala uppfostran. Man kan säga att människan är en riktig latmask. På denna egenskap grundar sig en stor del av det mänskliga framåtskridandet, ty om människan inte strävade att vara sparsam med sina krafter, att mot en ringa insats av energi vinna största möjliga resultat, så skulle ingen teknisk och samhällskulturell utveckling äga rum. Ur denna synpunkt är alltså människans lättja en drivande kraft. Den gamle italienske marxisten Antonio Labriola tänker sig t. o. m. framtidens människor som ”lyckliga och genialiska lättingar”. Men av detta behöver man inte dra slutsatsen, att partiet och fackföreningarna har att i sin agitation framhäva denna egenskap som moralisk plikt. Nej, nej. I Ryssland har vi redan förut övernog av den egenskapen. Samhällsorganisationens uppgift består i att hålla lättjan inom vissa gränser för att disciplinera den och sporra människan med de medel, hon själv upfunnit.

Arbetsplikten

Nyckeln till ekonomin ligger i arbetskraften – den kvalificerade, elementärt utbildade, halvtutbildade, utbildade eller grova. Att finna medel för deras värdesättning, mobilisering, fördelning och produktiva användning, i detta ligger den praktiska lösningen på det ekonomiska uppbyggandets problem. Det är en uppgift för ett helt tidsskede, en storslagen uppgift. Dess svårighet förhöjes av att arbetsomläggningen på socialistisk grundval måste genomföras i ett till stånd av oerhörd utarmning och fruktansvärt elände.

Ju mer vårt maskinbestånd utslites, ju obrukbarare vårt järnvägsnät blir, ju mindre vår utsikt blir att i snar framtid från utlandet få maskiner i någon avsevärdare mängd, desto större betydelse får frågan om den levande arbetskraften. Man kunde tycka, att arbetskraft finns i stor mängd. Men hur hitta vägen till den? Hur skall man sätta den i arbete? Hur skall man organisera den till produktivitet? Redan då det gällde banlinjernas rengöring från snö stötte vi på stora svårigheter. Genom värvning av arbetskraft i marknaden var svårigheterna omöjliga att lösa på grund av penningens nuvarande obetydliga köpkraft och den nästan fullständiga bristen på manufakturartiklar. Bränslebehovet kan icke ens delvis fyllas, om ett hittills icke skådat massuppbåd av arbetskraft för skogshygge, torv- och brännskiffer-beredning icke tillgripes. Inbördeskriget har anställt en hemsk förödelse på järnvägslinjer, broar och stationsbyggnader. Det fordras tiotusentals arbetshänder för att sätta allt i skick igen. För att kunna organisera ved- och torvutvinning i stor skala behövs bostäder åt arbetarna, om också bara baracker. Det medför i sin tur behövligheten av en stor mängd arbetskraft för byggnadsverksamhet.

För flottningsarbeten krävs likaså talrika arbetskrafter o. s. v.

Den kapitalistiska industrin biträdades i stor skala av böndernas hjälparbete. Den genom landsbygdens utarmning nödställda byn kastade alltid ett visst överskott av arbetskraft ut i marknaden. Staten framtvang detta genom sin fordran på kontribution. Marknaden bjöd bönderna varor. Numera har allt detta bortfallit. Byn har fått mer jord, men lantbruksmaskinerna räckte inte till, jorden behöver arbetskrafter, industrin kan för närvarande nästan ingenting lämna byn och marknaden lockar inte arbetskrafterna.

Men arbetskrafter är mer trängande nödvändiga än någonsin. Inte endast arbetarna utan också bönderna måste lämna sovjetstaten sin arbetskraft för att det arbetande Ryssland och de arbetande själva inte skall gå under. Det enda medlet att tillföra det ekonomiska uppbygget tillräcklig arbetskraft är införande av *arbetsplikt*.

Arbetspliktens princip är för kommunisterna fullständigt oemotsäglich: ”Den som icke arbetar, han skall icke heller äta”. Men eftersom alla måste äta, måste också alla arbeta. Arbetsplikten är upptagen i vår uppfattning och är inrättad i vår arbetskodex. Men den är hittills endast principiell. Dess tillämpning var bara svävande, delvis ock episodiskt uttryckt. Först nu när vi trätt i omedelbar närhet av problemet rörande landets ekonomiska tillfrisknande, framstår frågan om arbetsplikten i hela sin påtaglighet för oss. Den enda både principiellt och praktiskt rätta lösningen av de ekonomiska svårigheterna är, att man betraktar hela landets befolkning som den nödiga arbetskraftens stora behållare – en nästan outtömlig källa – och strängt ordnar dess registrering och utnyttjande och ger den en rörlig organisation.

Hur har man då att praktiskt infoga arbetskraften på grund av arbetsplikten?

Hittills har endast krigsministeriet haft erfarenhet av att räkna, mobilisera, formera och transportera stora massor.

Dessa tekniska grepp lärde sig vårt krigsministerium till största delen av sina föregångare. På det ekonomiska området finns inget sådant arv att överta, eftersom äganderättsprincipen härskade där och arbetskraften i marknaden gick till privata företag. Det är då naturligt, att vi åtminstone den första tiden var tvungna att i stor utsträckning begagna oss av krigsministeriets system för arbetsmobilisering.

Vi inrättade särskilda institutioner för genomförande av arbetsplikt både på huvudorterna, i guvernementen, kretsarna och socknarna. Arbetspliktskommittéer är redan i verksamhet. De stödjer sig huvudsakligast på krigsministeriets centrala och lokala organ. Våra ekonomiska centraliseringar, högsta ekonomiska rådet, folkkommisariatet för jordbruket, folkkommisariatet för kommunikationerna, folkkommisariatet för provianteringen utarbetar förteckningar över den behövliga arbetskraften. Centrala arbetspliktskommittén mottar dessa förteckningar, ordnar dem, ställer dem i överensstämmelse med de olika orternas tillgång på arbetskraft, ger sitt platsorgan motsvarande order och utför genom dess förmedling arbetsmobiliseringen. På landet, i guvernementen och distrikten utför platsorganen detta arbete självständigt för att kunna tillgodose egna ekonomiska behov.

Av denna väldiga organisation är endast stommen färdig. Den är ännu ytterst ofullständig. Men den riktning vi slagit in på är otvivelaktigt den rätta.

Om det nya samhällets organisation huvudsakligast beror på arbetets organisering, så beror arbetets organisering i sin tur på allmänna arbetspliktens genomförande. Denna uppgift kan alls icke fyllas genom organisatoriska och administrativa åtgärder. Den berör ekonomins och existensens grundvalar. Den stöter på psykologiska hinder i form av mäktiga fördomar och vanor. Genomföring av arbetsplikt förutsätter å ena sidan ett väldigt uppfostringsarbete och å den andra största klokhets i den praktiska användningen.

Arbetskraftens användning måste ske på möjligast sparsamma sätt. Vid arbetsmobiliseringarna måste man räkna med varje distrikts ekonomiska villkor och omständigheter, med de behov ortsbefolkningen har för sin huvudnäring, d. v. s. med jordbruket. Man måste så

mycket som möjligt ta i betraktande orsbefolkningens förutvarande bisysslor och kompletterande förvärvssätt. Insättningen av mobiliserad arbetskraft måste ske den kortaste vägen, d. v. s. till närmast belägna del av arbetsfronten. Antalet mobiliserade arbetare måste motsvara omfattningen av arbetsuppgiften. De mobiliserade måste i rätt tid förses med behövliga verktyg och livsmedel. I spetsen för dem måste ställas erfarna och insiktsfulla ledare. De mobiliserade måste var och en på sin ort övertyga sig om att deras arbetskraft användes klokt och sparsamt och icke slösas bort utan nytta. överallt där det är möjligt måste direkt mobilisering ersättas med ålagd arbetsuppgift, d. v. s. en ort får skyldighet att på bestämd tid leverera ett visst antal vedfamnar eller att till en viss station transportera så eller så många pud tackjärn o. s. v. På detta område måste man med särskild sorgfällighet studera de erfarenheter som samlats och ge den ekonomiska 'apparaten den största smidighet samt ägna största möjliga uppmärksamhet åt de olika orternas intressen och egenheter. Med ett ord: åtgärderna, metoderna, organen för genomförandet av arbetskraftens mobilisering måste anpassas, förbättras och fullkomnas. Men samtidigt måste man en gång för alla göra klart för sig, att arbetspliktens princip lika radikalt och utan återvändo har ersatt det fria arbetsköpets princip som produktionsmedlens socialisering ersatt det kapitalistiska ägandet.

Arbetets militarisering

Arbetspliktens genomförande är otänkbar utan att använda metoden att militarisera arbetet i större eller mindre grad. Detta uttryck förflyttar oss genast över till den stora vidskepelsens och de oppositionella veropens område.

För att förstå vad arbetets militarisering inom arbetarstaten betyder och vilka dess metoder är, måste man göra klart för sig, på vilket sätt militariseringen inom armén själv har försiggått – armén som enligt vad vi alla ännu erinrar oss alls icke under den första perioden ägde de nödvändiga "militäriska" egenskaperna. Till vår röda armé har vi under dessa två år mobiliserat ett något mindre antal soldater än våra fackföreningar räknar medlemmar. Men fackföreningarnas medlemmar är arbetare, under det arbetarna i den röda armén utgör ungefär 15 % och resten består av bönder. Och trots detta kan vi icke hysa det ringaste tvivel om att den verkliga konstruktören och "militarisatorn" av den röda armén just är den ur parti- eller fackorganisationerna i förgrunden trädde, framskridne arbetaren. Då läget vid fronterna blev hotande, då den nyss mobiliserade bondemassan icke visade sig tillräckligt pålitlig, då vände vi oss dels till kommunistiska partiets centralkommitté och dels till presidiet för fackföreningarnas centralsråd. Ur de bägge källådrorna flöt då en ström av framskridna arbetare till fronterna och skapade så den röda armén efter sin egen förebild, fostrade, härdade, militariserade bondemassorna.

Detta faktum måste man för närvarande skarpt ta fasta på, emedan det kastar ett blixtljus över hela iden om arbetar- och bondestatens militarisering. Arbetets militarisering har som paroll framkastats och inom vissa ekonomigrenar förverkligats i de borgerliga landen i väster mer än en gång liksom också hos oss under tsarismen. Men vår militarisering skiljer sig till mål och medel från dessa försök just på samma sätt som det medvetna och för sin befrielse organiserade proletariatet skiljer sig från den medvetna och för utsugning organiserade bourgeoisin.

Från den halvt medvetna, halvt illvilliga förväxlingen mellan den proletära socialistiska militariseringens historiska former och den borgerligas förskriver sig större delen av fördomarna, villfarelserna, protesterna och veropen i denna farsartade kritik mot oss. På en sådan begreppsförvirring grundar sig våra ryska kautskyaners, mensjevikernas, ställnings-tagande sådant det kommer till uttryck i deras principiella resolution, som förelagts den pågående fackföreningskongressen.

Mensjevikerne icke endast uppträder mot arbetets militarisering utan också mot arbetsplikten. De förkastar dessa metoder såsom ”tvångsmetoder”. De predikar, att arbetsplikten skulle betyda detsamma som minskad arbetsproduktivitet och militariseringen ett meningslöst slöseri med arbetskraften.

”Obligatoriskt arbete är alltid föga produktivt”, heter det ordagrant i mensjevikerens resolution. Detta påstående leder oss till frågans kärnpunkt. Ty som vi ser gäller det alls icke, om det är förnuftigt eller ej att förklara den eller den fabriken i krigstillstånd eller om det är ändamålsenligt att ge revolutionstribunalet rätt att bestraffa demoraliserade arbetare, som stjälar för oss oskattbar material och verktyg eller saboterar arbetet. Nej, mensjevikerens frågeställning är mycket djupare. I det de påstår, att tvångsarbete ”alltid är föga produktivt” försöker de undandra oss fotfästet för hela det ekonomiska uppbygget i nuvarande övergångsskede. Det kan nämligen inte bli tal om att det skulle vara möjligt att från borgerlig anarki övergå till socialistisk ekonomi utan att tillgripa revolutionär diktatur och tvångsartade metoder i den ekonomiska organisationen.

I första punkten av mensjevikerens resolution talas det om att vi lever i ett övergångsskede från kapitalistiskt till socialistiskt produktionssätt. Vad skall detta betyda? Och framför allt: varifrån har de fått den uppfattningen? När har våra kautskyaner förut erkänt den saken? De beskyllde oss för sociala utopier – det var huvudpunkten i våra meningsskiljaktigheter. De påstod – och det var huvudpunkten i deras förkunnelse – att det i vår tid alls inte kunde bli tal om någon övergång till socialismen, att vår revolution var en borgerlig revolution, att vi, kommunisterna, bara förstör den kapitalistiska ekonomin, att vi inte för nationen framåt utan baklänges. I detta består våra fundamentala meningsskiljaktigheter, våra djupast oförsonliga motsättningar, som framkallade alla de andra. Nu upplyser oss mensjevikerne i förbigående i sin resolutions inledande meningar om någonting som inte behöver bevisas, nämligen att vi befann oss i ett övergångsskede från kapitalism till socialism. Och detta alldeles oväntade erkännande, som mycket påminner om fullständig kapitulation i åsikter, ger mensjevikerne så mycket lättare och behändigare, eftersom det alls inte – det utvisar hela revolutionen – ålägger dem några revolutionära förpliktelser. Mensjevikerne stannar helt och hållet kvar i den borgerliga ideologins bann. På samma gång som de erkänner, att vi befinner oss på väg mot socialismen, angriper de med så mycket större fientlighet våra metoder, utan vilka i vår tids bittra förhållanden en övergång till socialismen är omöjlig.

Arbete av tvång, heter det, är alltid improduktivt. Vi frågar: vad förstås här med arbete av tvång, d. v. s. med vilken annan sorts arbete jämförs det? Tydligen med det fria arbetet. Vad förstås i detta fallet med fritt arbete? Detta uttryck har formulerats av bourgeoisins framskridna ideologer i kampen mot det ofria, d. v. s. mot böndernas livegna arbete och mot skråväsendets normerade, reglementerade arbete. Fritt arbete betydde ett arbete, som kunde köpas ”fritt” i marknaden – friheten inskränkte sig till en juridisk fiktion på det fria löneslaveriets basis. Något annat slag av fritt arbete känner historien icke till. Må alltså mensjevikerens fåtaliga ledare på vår kongress förklara, vad fritt, icke tvångsmässigt arbete betyder för dem, om icke fritt köp av arbetskraft i marknaden!

Historien kände till slavarbetet. Den kände det livegna arbetet. Den kände det medeltida skråväsendets reglementerade arbete. I hela världen råder för närvarande lönearbete, vilket av skribenterna i hela världens gula press framställs som högsta frihet i jämförelse med det sovjetiska ”slaveriet”. Men mot det kapitalistiska slaveriet uppställer vi det samhälligt ordnade, normerade arbetet enligt en ekonomisk plan, som är obligatorisk för hela folket och således för landets varje arbetare tvångsmässig. Annars är övergången till socialismen otänkbar. Det fysiska eller psykologiska tvångssättet kan vara svagare eller starkare – det beror på flera omständigheter: på graden av landets rikedom eller utarmning, på traditionerna, på kulturståndpunkten, på kommunikationsväsendets och förvaltningsmaskineriets beskaffenhet o. s. v., o. s. v., men skyldigheten och på den grund också tvånget till arbete är

oundgängligen nödvändiga medel för att tygla den borgerliga anarkin, nationalisera produktionsmedlen och arbetet och för att bygga om ekonomin på enhetlig grund.

För liberalerna är, när allt kommer omkring, friheten detsamma som marknaden. Att kapitalisten för billigt pris kan köpa arbetskraft – det är hans enda måttstock på arbetets frihet. Denna måttstock är falsk, icke endast när det gäller framtiden utan också det förflutna.

Det är absurt att föreställa sig, att man på livegenskapens tid alltid arbetade endast under fysiskt tvång, att bakom varje bondes rygg stod en uppsyningsman med piskan. De medeltida ekonomiska formerna berodde av bestämda produktionsvillkor och gav upphov till bestämda levnadsvillkor, som den enskilda individen levde sig in i och med tiden ansåg vara riktiga eller åtminstone omöjliga att ändra. Om han vid inträdda förändringar i de materiella förhållandena visade fientlighet, kastade sig staten över honom med alla sina fysiska maktmedel, vilket bevisade arbetsorganisationens tvångsmässiga karaktär.

Grundvalen för arbetets militarisering bildas av de statliga tvångsformerna, utan vilka den kapitalistiska ekonomins ersättande med den socialistiska för alltid skall bli bara tomt prat. Varför talar vi om *militarisering*? Naturligtvis är det endast en liknelse men en mycket betecknande. Ingen annan samhällsorganisation med undantag av armén har funnit sig befogad att underordna medborgarna i sådan grad, att så allsidigt och till så stort antal behärska dem med deras egen vilja som den proletära diktaturen gör det och anser sig befogad att göra. Endast armén fick rätten att – just därför att den på sitt eget vis avgjorde nationernas, staternas, de härskande klassernas liv eller död – av alla och envar utkräva full garanti för att man helt underordnade sig dess uppgifter, syften, förordningar och befallningar. Och armén uppnådde detta i desto högre grad ju mer den militära organisationens uppgifter stämde med samhällsutvecklingens krav.

Frågan om Sovjetrysslands vara eller icke vara avgöres för närvarande vid arbetsfronten. Både våra ekonomi- och fackorganisationer har rätt att av sina medlemmar fordra all den självupppoffring, disciplin och energi, som hittills endast armén utkrävt.

För övrigt grundar sig kapitalistens förhållande till arbetaren alls icke enbart på det "fria" avtalet utan också på statlig reglementering och fysiskt tvång.

Den ene kapitalistens konkurrens med den andre gav arbetsfrihetens illusion en viss, mycket begränsad realitet, men denna konkurrens, som av truster och syndikat pressades ned till ett minimum, har vi för alltid omöjliggjort genom att upphäva den enskilda äganderätten till produktionsmedlen. Den av mensjevikerna i ord erkända övergången till socialismen betyder övergången från den rudimentära fördelningen av arbetskraften – med pendlingar i marknadspris och arbetslön – till planmässig fördelning av arbetarna genom ekonomiorganen i distrikten och guvernementen över hela landet. En sådan planmässig fördelning förutsätter, att arbetarna vilkas kraft måste fördelas, underkastar sig statens ekonomiska plan. Detta är innebörden av arbetsplikten, som är ett oskiljaktigt grundelement i den socialistiska arbetsorganisationens program.

Om en planmässig ekonomi utan arbetsplikt icke är tänkbar, så är arbetsplikten icke heller genomförbar utan undanröjning av den illusoriska arbetsfriheten och dess ersättning med principen om arbetsplikt, som fullständigas genom fysiskt tvång.

Att det fria arbetet är produktivare än det tvångsmässiga, är vad det rör tiden för övergången från feodalväsende till borgardöme alldeles riktigt. Men man måste tillhöra liberalerna eller – nu för tiden – kautskyanerna för att kunna göra denna sanning till evig och låta den gälla även tiden för övergång från borgerlig till socialistisk ordning. Om det är riktigt, att tvångsmässigt arbete alltid och under alla omständigheter är improduktivt, som det heter i mensjevikernas resolution, då är hela vårt bygge dömt att störta. Ty för oss kan det icke finnas någon annan väg till socialismen än att förfoga på de olika orterna över landets ekonomiska krafter och

resurser och att fördela arbetskraften i överensstämmelse med den statliga helhetsplanen. Arbetarstaten anser sig berättigad att ställa varje arbetare på den plats där hans arbete behövs. Och icke en enda allvarlig socialist skall kunna frångå socialismens rättighet att ta den arbetare, som vägrar att fylla sin arbetsuppgift, i armén. Men det är just sakens kärnpunkt, att den gata mensjevikerna vill gå på för att nå socialismen är en disig vintergata utan spannmålsmonopol, utan avskaffad marknad, utan revolutionär diktatur och utan militarisering av arbetet.

Utan arbetsplikt, utan rätt att ge order och att få dem åttlydda skall fackföreningarna förbytas till former utan innehåll. Men den med sin daning sysselsatta socialistiska staten behöver icke fackföreningarna för strid om bättre arbetsvillkor – det är den sociala och statliga helhetsorganisationens uppgift – utan behöver den för att organisera arbetarklassen till produktionen, att skola, disciplinera, fördela, gruppera, att sätta enskilda grupper och enskilda arbetare för viss tid på sina platser. Med ett ord: för att hand i hand med staten infoga de arbetande i den ekonomiska enhetsplanens ram. Att under sådana omständigheter försvara arbetets ”frihet” är detsamma som att försvara ett fruktlöst, ett hjälplöst och planlöst letande efter bättre arbetsvillkor, det kaotiska irrande från fabrik till fabrik i ett svältande land, där kommunikationsväsen och livsmedelsförhållanden är fruktansvärt rubbade . . . Vad skulle bli följden av ett vanvettigt försök att kombinera borgerlig arbetsfrihet med proletär socialisering av produktionsmedlen, om inte arbetarklassens fullständiga splittring och allmän ekonomisk anarki?

Alltså är, kamrater, arbetets militarisering i den grundläggande anda, jag nu angivit, inget påhitt av enstaka politiker eller av vårt försvarsdepartement, utan en oundviklig metod att organisera och disciplinera arbetskraften i övergångsperioden från kapitalism till socialism. Och om nu tvångsfördelningen av arbetskraften, dess längre eller kortare tillämpning på olika industri- eller yrkesgrenar, dess reglering efter en allstatlig ekonomiplan – om alla dessa nödtvungna utvägar alltid och överallt, som det heter i mensjevikernas resolution, skulle leda till minskad arbetsproduktion – ja, begrava då socialismen. Ty man kan inte grunda socialism på sjunkande arbetsproduktivitet. All samhällsorganisation är arbetsorganisation. Och om vår nya organisation av arbetet skulle leda till minskad produktion, så går det vardande socialistiska samhället under av sig själv, hur vi än vridit och vänt oss eller vilka medel till räddning vi än kunnat söka.

Därför sade jag också från början, att det mensjevikiska skälet mot militariseringen leder oss över till arbetspliktens kärnpunkt och till dess inflytande på arbetets produktivitet. Är det sant, att obligatoriskt arbete alltid är improduktivt? Svaret måste bli, att påståendet är den ynkligaste och naivaste liberala fördom. Allt beror ju på detta: av vem, mot vem och i vilket syfte nyttjas arbetstvånget? Av vilken stat, av vilken klass, under vilka omständigheter, med vilka metoder? Själva slaveriväsendet innebar under vissa villkor ett framåtskridande och ledde till stegrad arbetsproduktivitet. Under kapitalismen, d. v. s. under den utvecklingsperiod då arbetskraft fritt köptes och såldes i öppen marknad, då steg produktiviteten i högsta grad. Men när den fria arbetskraften i sällskap med kapitalismen skred in i imperialismens stadium, sprängdes den i luften av det imperialistiska kriget. Hela världsekonomin har inträtt i en period, fylld av mördande anarki, förfärande skakningar, utarmning, demoralisation och folkförödelse. Kan det talas om det fria arbetets produktivitet, när frukterna av det går till spillo tio gånger snabbare än de skapades? Det imperialistiska kriget och vad detta hade i sitt släpdrag bevisade omöjligheten av att ett på det fria arbetet grundat samhälle fortbestår. Eller kanhända sitter en eller annan person inne med hemligheten, hur man skulle kunna skilja det fria arbetet från imperialismens vanvett d. v. s. vrida tillbaka samhällsutvecklingens gång ett eller annat halvsekel? Om det skulle visa sig, att den planmässiga och följaktligen tvångsartade arbetsorganisering, som avlöste imperialismen, leder till försämrad allmän ekonomi, så innebure det hela vår kulturs tillintetgörande och mänsklighetens återgång till vilt barbari.

Dess bättre för Sovjetryssland och hela mänskligheten är tesen om att tvångsarbete ”alltid och under alla omständigheter” medför minskad produktion endast en efterbliven variation på gamla liberala toner. Arbetets produktivitet är resultatet av de mest sammansatta sociala betingelser och varken uppstår eller bestäms på förhand av någon rättslig arbetsform.

Mänsklighetens hela historia är historien om den kollektiva mänskliga massans organisering och skolning till arbete för ernående av högre produktivitet. Människan är, som jag redan förut tillåtit mig säga, lat, d. v. s. hon strävar instinktivt ‘att med minsta möjliga kraftförbrukning nå största möjliga arbetsresultat. Utan denna drift funnes det heller inte någon ekonomisk utveckling. Civilisationens utveckling mätes av det mänskliga arbetets produktivitet och varje ny form av samhällsförhållanden måste underkasta sig denna prövosten.

Det ”fria” lönearbetet framträdde alls inte omedelbart i hela glansen av sin produktivitet. Det uppnådde först småningom höjd produktivitet, efter långvarig tillämpning av organisations- och skolningsmetoder för arbetet. För denna uppfostran begagnades de mest olikartade medel och utvägar, som för övrigt växlade från tid till annan. I början drev borgardömet bonden med knutpiska ur byn, sedan det förut berövat honom hans jord. Och då han inte ville arbeta på fabriken, så märktes han med glödande järn i pannan, hängdes, skickades på galärerna. Slutligen upplärdes landsstrykaren till manufakturarbete. På det stadiet skilde sig det ”fria” arbetet, som man ser, endast obetydligt från tvångsarbetet både med hänsyn till materiella förhållanden och rättstillstånd.

På olika tider och i olika omfattning förenade bourgeoisin repressaliernas glödande järn med andliga påverkningsmetoder, framför allt med prästernas förkunnelser. Redan i 16:e århundradet reformerade bourgeoisin den gamla katolska läran, som försvarades av feodalväsendet, och stiftade för sin räkning en ny religion i reformationens skepnad, som förenade själens frihet med handelns och arbetets frihet. Det uppkom nya präster, som blev bourgeoisins skyddsänglar och trogna räkningsförare. Skola, press, rättsskipning och parlament inriktades av bourgeoisin på att andligt påverka arbetarklassen. De olika formerna av arbetslön – daglön, lön per styck, ackordslön, kollektivavtal – är allesamman endast olika medel i bourgeoisins hand för proletariats arbetsdressyr. Härtill kommer vidare alla slags former av arbetsuppmuntringar och vädjanden till karriärlusten. Slutligen förstod bourgeoisin att t. o. m. bemäktiga sig fackföreningen, med andra ord arbetarklassens egen organisation, och att särskilt i England i vidsträcktaste grad nyttja den till de arbetandes disciplinering.

Bourgeoisin tämde ledarna och ingav genom deras förmedling arbetarklassen den föreställningen, att fredligt organiserat arbete, oklanderlig pliktuppfyllelse och strängt iakttagande av den borgerliga statens lagar var en nödvändighet. Kronan på allt detta arbete sattes av taylorismen, vari ingick vetenskaplig organisation av produktionsprocessen i förening med de mest fulländade utsvettningssätt.

Men av det nu sagda framgår, att det fritt bortackorderade arbetet inte är någonting av sig själv givet, färdigt, som historien lägger fram för oss på en bricka. Nej, det är resultatet av lång och hårdnackad undertrycknings-, uppfostrings-, organisations- och eggelsepolitik av bourgeoisin gentemot arbetarklassen. Steg för steg lärde sig bourgeoisin att av arbetarna utpressa allt större och större arbetsprodukt. Ett av bourgeoisins mäktigaste medel därefter var, då den förkunnade, att det fria avtalet skulle vara den enda fria, normala, sunt produktiva och hälsosamma arbetsformen.

En rättslig arbetsform, som i och för sig betryggar arbetets produktivitet, har historien icke att uppvisa och kan det icke. Arbetets rättsliga omhölje motsvarar tidens förhållanden och uppfattningssätt. Arbetets produktivitet utvecklar sig på grundvalen av de tekniska resursernas tillväxt, genom arbetsskolning, genom de arbetandes småningom fortgående anpassning efter de förbättrade produktionsmedlen och efter samhällsförhållandenas nya former.

Daningen av det socialistiska samhället betyder organisering av de arbetande på nya grundlinjer, deras anpassande efter dessa grundlinjer och ny arbetsuppföstran för dem med det målet oföränderligt i sikte – att höja arbetsproduktiviteten. Arbetarklassen måste under sin förtrupps ledning undervisa sig själv på nytt enl. socialismens principer. Den som inte förstår det, han förstår inte ens socialismens abcd.

Vilka är då metoderna för denna nyuppföstran? Ojämförligt mycket mer vittomfattande än bourgeoisies och dessutom ärliga, uppriktiga, öppna, fria från både lögn och hyckleri. Bourgeoisin kunde inte annat än bedra, då den betecknade arbetet som fritt arbete, men det i verkligheten var ett både från samhällets sida framvingat och ett slaviskt arbete. Ty det var ett arbete utfört av flertalet i fåtalets intresse. Men vi organiserar arbetet i de arbetandes eget intresse och därför har vi alls inga anledningar att dölja eller maskera arbetsorganisationens socialt tvångsmässiga karaktär. Vi behöver varken anlita prästernas, liberalernas eller kautskyanernas arvsagor. Vi säger klart och öppet till massorna, att de endast genom hårt arbete, obetingad disciplin och den största punktlighet från var mans sida kan rädda den socialistiska staten, höja den och komma den att blomstra.

Vårt viktigaste påverkningsmedel är det ideella, icke endast handlingens propaganda. Arbetsplikten bär tvångets märke, men detta betyder alls icke något våldförande av arbetarklassen. Om arbetsplikten stötte på motstånd från flertalet arbetandes sida, då vore den förlorad och med den också sovjetordningen. En militarisering av arbetet trots de arbetandes motstånd vore att gå tillväga på samma sätt som Araktjejev. Men arbetets militarisering med de arbetandes egen vilja, det är socialistisk diktatur. Att arbetsplikten och arbetets militarisering icke våldför sig på de arbetandes vilja, som det ”fria” arbetet gjorde, detta bevisas av den i mänsklighetens historia exempellösa anslutningen till det frivilliga arbetet under våra ”arbetslördagar”. En sådan händelse har aldrig förekommit någonstans. Genom sitt frivilliga, oegennyttiga arbete en gång i veckan och oftare ådagalägger arbetarna icke endast sin beredvillighet att bära skyldighetsarbetets börda utan också sin strävan att lämna staten ett visst tillskott av arbete gratis. ”Arbetslördagarna” är på samma gång ett glänsande bevis på den kommunistiska solidariteten och den säkra underpanten på arbetspliktens lyckosamma genomförande. Dessa verkligt kommunistiska tendenser måste med tillhjälp av propaganda kungöras, utvecklas och fördjupas. Bourgeoisins andliga huvudvapen är religionen; vårt är massornas offentliga upplysning om de verkliga förhållandena, spridandet av naturhistoriska och tekniska kunskaper, massans invigande i statens ekonomiska helhetsplan, på vars grund nyttjandet av all den arbetskraft, sovjetmakten förfogar över, måste ske.

Huvudparten av vår agitation var förr den politiska ekonomin: den kapitalistiska samhällsordningen var en gåta, men vi framlade dess lösning för massorna. Nu löses samhällsproblemen av massorna endast genom sovjetsystemets mekanik, vari de arbetande på alla verksamhetsområden skall vara en del. Ju längre det lider, desto mer skall nationalekonomin få en blott historisk betydelse. I förgrunden träder vetenskaperna, som utforskar naturen och sättet att göra den tjänlig för människan.

Fackföreningarna måste i största omfattning organisera sitt tekniskt-vetenskapliga upplysningsarbete på så sätt, att varje arbetare i sitt arbete sporras till teoretiskt tankearbete, som sedan manar honom till det praktiska arbetet på nytt för att fullända det, åstadkomma större produktivitet. Pressen måste inriktas på landets ekonomiska uppgifter, icke endast såsom hittills – d. v. s. genom allmän agitation för stegrad arbetsamhet – utan också ‘genom att framlägga och avväga nya konkreta, ekonomiska uppgifter och planer, vägen och sättet för deras förverkligande, och framförallt pröva och avgöra värdet av de nådda resultaten. Tidningarna måste dagligen följa med produktionen på de viktigaste arbetsområdena, offentliggöra framgångar och misstag, uppmuntra i förra fallet och anmärka i det senare.

Den ryska kapitalismen, som var efterbliven, osjälvständig och därför parasitisk, har i mycket mindre grad än Europas kapitalism lämnat arbetarmassorna undervisning om teknisk skolning och industriell disciplin. Dessa uppgifter tillfaller nu i hela sin vidd proletarietets fackliga organisationer. En skicklig ingenjör, mekaniker eller smed måste i Sovjetryssland bli lika allmänt känd och ansedd som förut de förnämsta agitatorerna, de revolutionära kämparna och på senare tid de modigaste och dugligaste befälhavarna och folkkommissarierna. De stora och små tekniska ledarna måste ställas i den offentliga uppmärksamhetens mitt. Dåliga arbetare måste bli tvungna att skämmas över hur illa de förstår sin sak.

Arbetslön i pengar har bibehållits hos oss, och det kommer nog länge att så förbli. Men med tiden skall det hela alltmer gå ut på att förse samhällets alla medlemmar med allt de behöver, och just därigenom upphör arbetslönen att vara arbetslön. Men för närvarande är vi inte nog ekonomiskt starka till detta. Huvuduppgiften är stegringen av produktionsmängden, vilket går före allt annat. I nuvarande svåra period är arbetslönen hos oss icke så mycket ett medel att stödja den enskilde arbetarens existens, snarare ett bevis på det värde, som arbetaren genom sitt arbete tillför arbetarrepubliken.

Därför måste arbetslönen både i pengar och in natura sättas i möjligaste nära överensstämmelse med det producerade individuella arbetet. Under kapitalismen hade betalningssystemet ”per styck eller genom ackord”, tillämpningen av Taylorsystemet o. s. v., syftet att stegra utnyttjandet av arbetaren genom att avpressa honom en överskottsprofit. Inom den socialiserade produktionen har lön per styck, premier o. s. v. syftet att öka samhällsproduktionens mängd och därigenom också höja det allmänna väståndet. De arbetare, som mer än andra gagnar det allmänna bästa får rätt till en större del av samhällsproduktionen än lata, lastbara eller oordentliga arbetare.

Men om nu arbetarstaten belönar den ene, kan den inte undgå att straffa den andre, nämligen den som öppet bryter arbetsolidariteten, förrycker det samfälliga arbetet, tillfogar landets socialistiska återupprättelse svår skada. Repressalier för att nå ekonomiska mål är ett nödvändigt redskap i den socialistiska diktaturens hand.

Alla nu nämnda åtgöranden – och jämte dem flera andra – bör amma en stegrad tävlan på produktionsområdet. Annars skall vi icke höja oss upp över en mycket otillräcklig medelnivå. Tävlan är en inneboende instinkt – ”kampen för tillvaron” – som under den borgerliga ordningen antog konkurrensens form. Tävlan skall inte upphöra att förekomma ens i det utvecklade socialistiska samhället, men samtidigt med den nödiga försörjningens förbättrande skall den få en allt oegennyttigare, rent ideell natur. Den kommer att gå ut på att individen vill göra sin by, sitt distrikt, sin stad eller hela samhället den största möjliga tjänsten och i stället få anseende, tacksamhet, sympatier och slutligen också inre tillfredsställelse över medvetandet att ha lämnat ett gott arbete. Men i den svåra övergångsperioden, under den ytterligaste materiella brist och ännu outvecklad samhällsolidaritet måste ansvarstävlan nödvändigt förbindas med strävan att på ett eller annat sätt tillgodose sin egen nödtorft.

Detta är, kamrater, summan av de utvägar, arbetarstaten förfogar över för att stegra arbetsproduktiviteten. Någon färdig lösning finns, som vi finner, icke. Den står inte skriven i någon bok. Och en sådan bok kan heller icke finnas. Vi har börjat att skriva den med de arbetandes svett och blod. Vi påstår: Arbetare och arbeterskor, ni har inträtt på det reglementerade arbetets väg. Endast genom att fortsätta på den vägen kan ni bygga det socialistiska samhället. Ni står framför den uppgift, som ingen annan skall lösa åt er: uppgiften att höja arbetsproduktiviteten på nya sociala grundvalar. Att inte fylla den uppgiften, betyder undergång. Att lösa den, är att göra mänskligheten ett huvud högre.

Arbetsarméerna

Det är på erfarenhetens väg, alls icke på teoretisk, vi kommit till insikt om vikten av arméns användning för arbetsuppgifter. I några av Rysslands gränstrakter gestaltade sig förhållandena så, att betydande stridskrafter på olika tider icke togs i anspråk för militärt ändamål. Att överföra dem till stridande fronter var särskilt vintertiden svårt på grund av järnvägarnas dåliga skick. I sådant läge befann sig t. ex. ”tredje armén”, som stod i guvernementet Ural och angränsande trakter. De befälhavande arbetarna för denna kår insåg, att den ännu inte kunde demobiliseras och föreslog därför själva att den skulle ställas i arbetsberedskap. De skickade centralen en mer eller mindre utförlig plan för arbetsarméns organisation.

Uppgiften var oss ny och svår. Skall de röda soldaterna arbeta? Blir deras arbete nog produktivt? Skall det hela vara mödan värt? Om detta rådde tvivel också bland oss. Att mensjevikerna stötte i oppositionens trumpet, är onödigt att säga. Abramovitj profeterade på ekonomiska rådets kongress, jag vill minnas i januari eller i början av februari, d. v. s. då allt ännu var ett utkast, att vi skulle göra ett oundvikligt fiasko, eftersom hela försöket vore ett vanvett, en utopi i Araktjejevs stil. Vi såg annorlunda på saken. Svårigheterna, det medges, var stora, men de skilde sig inte väsentligt från sovjetarbetets svårigheter överhuvud.

Låt oss se efter hur tredje armén var beskaffad. Den var endast obetydlig: en infanteri- och en kavalleridivision – tillsammans femton regementen – med specialtrupper. Övriga delar hade redan förut avgått till andra arméfördelningar och fronter. Men arméförvaltningens apparat var ännu oantastad och vi ansåg det sannolikt, att vi på nyåret skulle nödgas låta dirigera denna armé nedför Volga till kaukasiska fronten mot Denikin, om han då ännu ej blivit slagen. I sin helhet utgjorde tredje armén omkring 110,000 man i stab, intendentur, ambulans och andra truppdelar. Inom armén som övervägande bestod av bönder, fanns det ungefär 16,000 kommunister och med dem liktänkande, till stor del arbetare från Ural. Till sin sammansättning utgjorde alltså den tredje armén en bondemassa, som under ledning av framskridna arbetare sammansvetsats till en militärisk organisation. Inom armén arbetade ett stort antal militärt fackkunniga, som fullgjorde viktiga militära funktioner och stod under kommunisternas allmänna politiska kontroll. Som helhet betraktad utgjorde denna 3:e röda armé en bild i smått av hela Sovjetryssland. Ser man på hela den röda armén, på sovjetmaktens organisation i distrikten, i guvernementen och i republiken för övrigt, ekonomiorganen inbegripna, så finner man överallt samma organisationsschema: miljoner bönder inordnade i det politiska, ekonomiska och sociala livets nya former genom organiserade arbetare, som på sovjetbyggnadens alla områden intar den ledande ställningen. De i borgerliga läroanstalter specialutbildade kallas till poster, som fordrar särskilda insikter. De medges nödig handlingsfrihet, men kontrollen över deras arbete tillkommer arbetarklassen i det kommunistiska partiets gestalt. Genomförandet av arbetsplikten är däremot icke tänkbar för oss annat än genom mobilisering av förnämligast bondearbetskrafter under ledning av framskridna arbetare. På så sätt fanns det och kunde alls icke finnas några principiella hinder för arméns användning till arbete. Med andra ord, de principiella invändningarna mot arbetsarméer var från mensjevikernas sida i grund och botten invändningar mot den ”tvångsmässiga” arbetsplikten överhuvud, följaktligen mot arbetsplikten och mot sovjetmetoderna i den ekonomiska restaureringen i dess helhet. Men dessa invändningar kunde vi med största lätthet sätta oss över.

Det förstås av sig självt, att den militära apparaten som sådan icke är inställd på ledning av arbetsprocedurer. Men detta avsåg vi heller alls icke. Ledningen skulle stanna i händerna på respektive ekonomiska organ. Armén levererade den erforderliga arbetskraften i form av organiserade slutna enheter, som var användbara i stor skala för utförande av de enklaste, med deras militära plikter besläktade, arbeten: snöskottning, vedhuggning, byggnadsarbeten, ledning av godstransporter o. s. v.

Nu har vi redan betydande erfarenheter av arméns användning till arbete och kan avge en inte bara på möjligheter och antaganden baserad värdesättning. Vilken är då den? Mensjevikerna har skyndat att tala om det. Just Abramovitj har på gruvarbetarkongressen förklarat, att vi gjort fiasko, att arbetsarméerna visar sig vara parasitiska, i det att på tio arbetande kommer hundra förvaltande individer. Är det sant? Nej. Det är lättsinnig och illvillig kritik av personer, som står utom saken, icke känner fakta, plockar ett strå här och ett där och alltid endera fastslår eller förutspår att vi misslyckas. Faktiskt har vi i stället för att misslyckas med arbetsarméerna haft stora förmåner av dem, deras livaktighet tilltar, de utvecklar och rotar sig alltmer. De som misslyckats är i stället profeterna, som spått, att ingenting var att vinna av hela företaget, att ingen skulle arbeta, att de röda soldaterna icke gått till arbetsfronten utan helt enkelt begivit sig hem.

Denna utsago var dikterad av småborgerlig skepsis, av misstroende mot massan, av misstroende mot varje djärvt organisatoriskt initiativ. Men fick vi inte höra på det hela taget samma invändningar, när vi gjorde vittomfattande mobiliseringar för krigsändamål? Även då spådde man allmän fanflykt, oundviklig efter det imperialistiska kriget, hette det. Naturligt nog har desertering förekommit, men erfarenheten visade, att den alls inte fick den massomfattning som man målat ut. Armén splittrades icke: andligt och organisatoriskt samband, kommunistisk uppslutning av frivilliga jämte statliga tvångsmedel tryggade i sin helhet miljonmobiliseringarna, de otaliga formeringarna och genomförandet av de svåraste stridsuppgifter. Till slut segrade armén. Vad arbetsuppgifterna rörde väntade vi oss på grund av krigserfarenheterna samma lyckliga resultat. Och vi bedrog oss icke. De röda soldaterna skingrade sig icke vid övergången från krigs- till arbetsberedskap, som skeptikerna spådde. Tack vare den väl organiserade agitationen blev denna omläggning t. o. m. en stor moralisk framgång. Det är sant, att en del soldater försökte lämna armén, men så är alltid fallet, när en stor truppstyrka kastas från en front till en annan eller från betäckningen till fronten, när den överhuvud utsättes för en omvälvning och möjligheten till desertering kan förverkligas. Men här inskred genast våra politiska sektioner, pressen och organen för deserteringsbekämpande m. fl. och för närvarande är antalet desertörer alls icke större inom våra arbetsarméer än i våra stridande arméer.

Påståendet, att de röda arméerna på grund av sin inre byggnad endast skulle kunna lämna en obetydlig procent arbetare, är bara delvis riktig. Vad angår tredje armén, har jag redan sagt, att den endast inom ett ringa antal truppenheter hade bevarat sin fullständiga förvaltningsapparat. Så länge vi av militära och ej av ekonomiska skäl icke rörde arméstaben och dess förvaltningsgrenar, blev den procent arbetare, armén kunde lämna, i verkligheten ytterst ringa. Av totalsumman 110,000 man röda soldater intog 21 procent administrativt-ekonomiska platser; daglig posteringstjänst (vakter o. s. v.) gjorde vid alla institutioner och depåer 16 procent; antalet sjuka (huvudsakligast i tyfus) utgjorde jämte läkare- och sjukvårdspersonal omkring 13 procent; av olika orsaker (kommenderingar, permission, olovlig frånvaro) uteblivna var upp till 25 procent; det för arbete tillgängliga manskapsbeståndet belöpte sig alltså till endast 23 procent. Detta var det högsta man vid den tiden kunde utvinna av armén ifråga. I verkligheten arbetade den första tiden icke mer än omkring 14 procent, huvudsakligast ur de bägge artilleri- och kavalleridivisioner, som ännu fanns kvar inom armén.

Men så fort det stod klart, att Denikin var slagen och att vi på nyåret icke behövde sända tredje armén. utför Volga till den kaukasiska frontens hjälp, grep vi oss ofördröjligen an med den tunga militära apparatens upplösning och dess organs bättre inriktning på arbetsuppgifterna. Fast detta arbete ännu ej är avslutat, har det ändå redan givit mycket betydliga resultat. I nuvarande stund (mars 1920) lämnar oss 3:e armén av sitt totalbestånd omkring 38 procent arbetare. Vad angår de jämte dem arbetande armédelarna i ukrainska militärdistriktet, så lämnar de redan 49 procent. Detta resultat är inte att förakta, om man jämför det med frekvensen på fabrikena; inom många fabriker var för inte längesen och inom några är antalet

med eller utan laga förfall från arbetet uteblivna 50 procent och däröver. (Sedan dess har denna procentsiffra ganska avsevärt sjunkit. Juni 1920.) Det kan tilläggas, att fabriksarbetarna ej sällan hjälpas av vuxna anhöriga, under det de röda soldaterna får reda sig själva.

Om vi ser på de i Ural på militärt sätt förnämligast för vedhuggning mobiliserade 19-åringarna, så befinnes det, att av deras totalsumma över 30,000, d. v. s. mer än 75 proc. träder i arbete. Det är redan ett stort framsteg. Det visar, att vi i användningen av den militära apparaten för mobilisering och formering av rena arbetstrupper kan införa förändringar som åstadkommer en väldig stegring i procentsatsen av de i materiell produktion omedelbart deltagande.

Slutligen kan vi nu också av erfarenhet döma om i vilken grad soldatarbetet är givande. Den första tiden var utvinningen inom de viktigaste arbetsgrenarna trots det stora moraliska uppsvinget i själva verket ytterst ringa och kunde verka alldeles nedslående i de första arbetsrapporterna. Så behövdes för åstadkommande av en kubikfamn ved i början 13 – 15 dagar, under det i vanliga fall 3 dagar räckte för samma mängd. Det måste också nämnas, att skickliga yrkesarbetare på området under gynnsamma villkor kan göra färdig en kubikfamn om dagen. Men hur var det här? Trupperna var stationerade på stort avstånd från trädfällningsområdena. Ofta måste de gå 6-8 verst till och från arbetsplatsen, vilket tog en stor del av dagen. Det fattades yxor och sågar. Många röda soldater från stepperna kände icke till skog, hade aldrig fällt, huggit eller sågat ett träd. Guvernements- och distriktstransportkommittéerna, lärde sig långt ifrån i ett tag att betjäna sig av truppenheterna, att sända dem till rätta orter eller att ge dem nödiga förutsättningar. Inte under, att detta gav ett ytterst blygsamt arbetsresultat. Men sedan de mest skriande missförhållandena i organisationen avhjälpes, nåddes betydligt gynnsammare utgång. Så räckte enligt senaste rapporter för en kubikfamn ved 4 1/2 dagar inom denna allra första arbetsarmé vilket ju inte så särdeles mycket skiljer sig från det normala. Men mest tröstande är det faktum, att arbetets produktivitet regelmässigt stiger ju bättre arbetet organiseras.

Om vad som i det avseendet kan nås, vittnar den korta men ytterst rika erfarenhet, Moskvas ingenjörregemente gjort. Centrala ingenjörstruppsförvaltningen, som ledde detta försök, började med att fastställa en produceringsnorm – tre arbetsdagar för en kubikfamn ved. Den fixerade tiden överträffades snabbt. I januari kom på en famn 2,5 arbetsdagar, i februari 2,1, i mars 1,5 dagar, vilket är utomordentligt goda prestationer. Detta resultat nåddes med psykologiska medel, genom noggrann observation av den enskilda individens arbete, genom att egga hans arbetslust och utdela premier för produktion, som översteg den stipulerade eller, för att begagna fackföreningsspråket, genom en smidig tariff, anpassad efter alla individuella förändringar i arbetsproduktiviteten. Detta försök – nästan likt ett experiment i ett laboratorium – utpekar tydligt den väg, vi har att gå vidare på.

En hel rad arbetsarméer är nu redan i verksamhet hos oss: den första, den i Petrograd, i Kaukasien, vid södra Volga och reservens. Den sistnämnda bidrog som känt till det betydande höjande av Kasan-Jekaterinburg-järnvägens trafikkapacitet. Och överallt där vi på ett förståndigt sätt gjort försöket att använda truppdivisioner för arbetsuppgifter har erfarenheten visat, att förfarandet är praktiskt och riktigt.

Fördomen, att en militärorganisation under alla omständigheter måste vara av parasiterande art, är vederlagd. Sovjetarmén avspeglar den kommunistiska samfundsordningen. Man får inte begagna de nu vanliga slagorden ”militarism”, ”militärorganisation” och ”det obligatoriska arbetets improduktivitet”, man måste utan förutfattad mening gå den nya tidens uppenbarelser i möte med öppna ögon och inse, att dagen före vilodagen är inne för människorna, icke tvärtom, att alla organisationssätt, däribland också de militära, endast är redskap för den nu till makten komna arbetarklassen, som har rätten likaväl som möjligheten att anpassa, moderera och modellera om sitt redskap, ända till dess att det fyller sitt ändamål.

Enhetlig ekonomiplan

Den vidsträckta tillämpningen av arbetsplikten liksom åtgärder för arbetets militarisering kan först spela en avgörande roll, då de vilar på en enhetlig ekonomiplans grund, omfattande alla landets grenar av industriell verksamhet. Denna plan måste vara beräknad för en rad år framåt, för hela nästa utvecklingskede. Den måste naturligtvis fördelas i perioder, motsvarande de oundvikliga etapperna på vägen till landets ekonomiska uppbyggande. Vi måste börja med de enklaste och på samma gång mest grundläggande uppgifterna.

Framför allt måste de direkta försörjningsmöjligheterna, om också under de svåraste förhållanden, tryggas för arbetarklassen och därigenom skydda industrin och rädda städerna. Detta är utgångspunkten. Om vi inte vill låta städerna förvandlas till byar, låta industrin övergå i jordbruk och göra hela riket till ett bondeland, så måste vi åtminstone i någon grad upprätthålla vårt kommunikationsväsen och tillgodose städerna med livsmedel, industrin med bränn- och råmaterial samt förse boskapen med fodermedel. Annars skall vi icke kunna gå ett steg framåt. Planens första del är alltså: höjning av transportväsendet eller åtminstone förhindrandet av dess vidare förfall samt bildandet av de nödiga förråden av livsmedel, rå- och brännmaterial. Hela nästa period blir helt och hållet tagen i anspråk av koncentrerings- och anspänningen av arbetskraften för lösningen av dessa grundläggande uppgifter, därigenom åter förutsättningen för hela vårt fortsatta verk. Dessa uppgifter har vi isynnerhet ålagt våra arbetsarméer. Om den första perioden och kanske också de följande behöver räknas i månader eller år, är det för närvarande omöjligt att säga – det beror på många omständigheter, ända från det internationella läget och till graden av arbetarklassens solidaritet och uthållighet.

Den andra perioden åligger det att tillverka maskiner för kommunikationsväsendet, framställning av råmaterial och livsmedel. Lokomotiv är här det viktigaste av alltsammans.

För närvarande sker lokreparationerna på ett för primitivt sätt, som slösar bort för mycket krafter och medel. Den rullande materialens reparation måste äga rum efter samma grunder som massproduktionen av reservdelar. Nu då hela järnvägsnätet och alla företag befinner sig i en ägares hand, arbetarstatens, kan och måste vi åstadkomma en för hela landet enhetlig lokomotivtyp, göra maskindelarna likartade, inrikta reparationen på att ersätta utslitna delar med nya och därigenom åvägabringa massmontering av reservdelar för en lokomotivpark. Nu då bränn- och råmaterialkällorna åter står oss till buds måste vi samla vår uppmärksamhet uteslutande på lokomotivkonstruktion.

Den tredje perioden – åstadkommande av maskiner för produktion av varor, som behövs för största massförbrukning.

Den sista perioden, som stöder sig på de tre föregåendes fredliga erövringar, skall tillåta oss övergå till produktion i större omfattning av artiklar för mer individuellt bruk.

Denna plan har stor betydelse icke endast som allmän riktlinje för våra ekonomiska organs praktiska arbete utan också som rättesnöre för propagandan bland arbetarmassorna angående våra ekonomiska uppgifter. Våra arbetsmobiliseringar skall inte slå rot i levande livet, om vi icke träffar i livsnerven, så att säga, allt det inom arbetarklassen som är ärligt, medvetet, besjälat och livsdugligt. Vi måste för massorna klarlägga den fulla sanningen om vårt läge och våra utsikter för framtiden, måste öppet säga dem, att vår ekonomiplan till och med vid högsta aktivitet skall lämna obetydligt resultat, därför att vi i den därpå följande perioden måste rikta vårt huvudsakligaste arbete på att till förmån för ökad produktion förbättra produktionsmedlen. Först sedan vi om än i liten skala kunnat återställa transport- och produktionsmedlen, kan vi övergå till produktion av konsumtionsartiklar. På så sätt skall de arbetande som påtagligt resultat av arbetet först av ekonomiplanens sista, fjärde stadium i utbyte erhålla artiklar till mer individuell nytta och först då kan en lättning i livsvillkoren på

allvar inträda. Massorna, som ännu en lång tid framåt har att dras med umbärandena och arbetstyngheten, måste lära sig inse den framåtblickande inre logiken i denna ekonomiplan för att på sina skuldror kunna föra den fram till målet.

Ordningföljden i de nu nämnda fyra ekonomiperioderna får icke fattas alltför strängt. Det är naturligtvis icke vår mening att helt och hållet låta vår textilindustri ligga nere; det kan icke ske ens av militära skäl. Men för att under trycket av de överallt skriande 'behoven icke splittra uppmärksamhet och krafter är det nödvändigt att med ekonomiplanen som ledande princip skilja de viktigaste och huvudsakerna från de mindre viktiga och bisakerna. Det behöver icke sägas, att vi alls icke eftersträvar en trång, "nationell" kommunism: blockadens hävande och så mycket mer den europeiska revolutionen måste framkalla de väsentliga förändringar i vår ekonomiplan, förkorta dess utvecklingsstadier och ansluta dem till varandra. Men när sådana händelser inträffar, vet vi icke. I alla fall måste vi handla på så sätt, att vi kan hålla ut och stärka våra krafter i händelse av den minst gynnsamma, d. v. s. långsammaste utvecklingen av den europeiska och världsrevolutionen. I händelse av faktiskt inträdda handelsförbindelser med de kapitalistiska staterna, skall vi likaså låta oss leda av den förut angivna ekonomiplanen. Vi skall lämna en del av våra råvaror i utbyte mot lok eller andra nödvändiga maskiner, men alls icke i utbyte mot tyg, skodon, kolonialvaror: inga förbrukningsartiklar står ännu på dagordningen för oss utan endast transport- och produktionsmedel.

Vi skulle vara kortsynta skeptiker eller krämare av småborgartyp, om vi föreställde oss, att det ekonomiska uppbygget kali bli en övergång så småningom från det nuvarande fullständiga ekonomiska förfallet till det förutvarande tillståndet, d. v. s. att vi skulle nå tillbaka till den nivå, vi 'sjunkit ned från, och först efter en ganska lång tid bringa vår socialistiska ekonomi till den ståndpunkt, ekonomin intog före det imperialistiska kriget. En sådan föreställning vore på samma gång ingen tröst och dessutom fullständigt oriktig. Den förstörelse, som under sitt förlopp tillintetgjorde omätliga värden, befriade på samma gång ekonomin från mycket död slentrian, ruttonhet och meningslöshet och öppnade därigenom vägen för uppbygge i enlighet med de tekniska resurser, världsekonomin nu förfogar över.

Om den ryska kapitalismen icke utvecklade sig steg för steg utan hoppade över vissa utvecklingsfaser och ordnade amerikansk drift på de uråldriga stepperna, så är samma forcerade utvecklingsgång desto bättre tillrättalagd för den socialistiska ekonomin. Sedan vi övervunnit vår utarmning, samlat förråd av råmaterial och livsmedel, förbättrat transportväsendet, skall vi vara i stånd att hoppa över en hel räckta mellanfaser i utvecklingen, eftersom vi kan dra nytta av att ha lösgjort oss ur privatägandets bojor och alltså har möjlighet att ställa företag och ekonomigrenar under en statlig enhetsplans ledning.

Så kan vi t. ex. utan tvivel övergå till elektricitetens användning inom industrins alla huvudgrenar och för enskilt behov utan att passera "ångans århundrade" än en gång. Programmet för Rysslands elektrifiering är redan i överensstämmelse med den allmänna ekonomiplanen upprättat för en serie av dess utvecklingsstadier.

Ett nytt krig kan fördröja realiserandet av våra ekonomiska syften; vår energi och uthållighet kan och måste påskynda fortgången av den ekonomiska restaureringen. Men med vilken fart händelserna än må utveckla sig är det klart, att en enhetlig ekonomiplan måste läggas till grund för alla våra arbetsmobiliseringar, arbetsmilitariseringar, "arbetslördagar" och andra slags frivilliga kommunistiska arbeten. Den nästföljande perioden skall kräva, att vi samlar all vår energi för de första elementära uppgifterna: livsmedel, bränn- och råmaterial, kommunikationer. *Ingen skinring av uppmärksamheten, ingen splittring av krafterna, ingen overksamhet.* Det är enda vägen till räddning.

Samförvaltning eller enmans-förvaltning

Mensjeviker försöker med en annan fråga hjälpa sig att åter komma på god fot med arbetarklassen. Det är frågan om formen för industriföretagens förvaltning, frågan om ledning genom driftsråd eller genom ensam person. Man säger, att överlämnandet av ett företags skötsel i en mans hand i st. f. i ett råds skulle vara ett brott mot arbetarklassen och den socialistiska revolutionen. Det är betecknande, att som den socialistiska revolutionens ivrigaste försvarare mot individuell industriledning uppträder samma mensjeviker, som ännu helt nyss ansåg, att redan benämningen socialistisk revolution vore ett hån mot historien och ett brott mot arbetarklassen.

Den mot socialistiska revolutionen felande är framför allt, heter det, vår partikongress, som uttalat sig för ett närmande till en mans-ledningen förnämligast inom smärre industriföretag och fabriker. Det vore det största misstag att anse detta beslut skadligt för arbetarklassens självverksamhet. De arbetandes självverksamhet bestämmes och mätes icke av om tre arbetare eller en enda man står i spetsen för företaget utan bestämmes av mer djupgående faktorer och förhållanden: av de under fackföreningarnas medverkan skapade ekonomiorganen, av alla sovjetorganen genom sovjetkongressen, som representerar dussintals miljoner arbetare; de arbetandes deltagande i själva förvaltningen eller i kontrollen över denna – därigenom uttrycker sig arbetarklassens självstyrelse. Detta kan från administrativt teknisk synpunkt vara riktigt eller ej, men anordningen har icke avtvungits proletariatet utan är dikterad av dess egen fria vilja. Det vore alltså ett grovt misstag, om man förväxlade frågan om proletariatets makt med frågan om driftsråden i spetsen för företagen. Proletariatets diktatur kommer till uttryck i upphävandet av den enskilda äganderätten till produktionsmedlen och i den makt, de arbetandes kollektiva vilja har över hela sovjetsystemet, men alls icke i de enskilda ekonomiföretagens förvaltningsformer.

Här måste vi tillbakavisa en annan beskyllning som vanligtvis framställs mot anhängarna av individuell ledning. Motståndarna förklarar: ”Sovjetmilitaristerna vill här överföra sina i det militära livet samlade erfarenheter på det ekonomiska området. Inom armén kan den individuella principen kanske vara bra, men inom ekonomin duger den icke.” Denna invändning är i alla hänseenden oriktig. Det är osanning, att vi i armén börjat med individuell befälhavarskap; icke ens ännu har vi på långt när övergått till det. Osanning är det också, att vi först på grund av militära erfarenheter börjat försvara den individuella formen för förvaltning av ekonomiföretagen. I verkligheten utgick och utgår vi i detta fall från rent marxistisk åskådning rörande de revolutionära uppgifterna och skapande plikterna för proletariatet, som gripit makten. Vi insåg från revolutionens början, ej långt förut, nödvändigheten av kontinuitet med förutvarande teknisk insikt och erfarenhet, nödvändigheten att tillkalla fackmän och ta deras arbete i anspråk i största möjliga utsträckning för att vi inte skulle gå tillbaka utan framåt. Jag tror att om inbördeskriget inte förstört våra ekonomiska organ genom att beröva dem alla initiativrika och självständiga krafter, så skulle vi säkerligen tidigare och utan svårigheter ha övergått till individuellt förvaltningssystem inom ekonomin.

Somliga kamrater betraktar den ekonomiska förvaltningsapparaten framför allt som en skola. Det är naturligtvis alldeles oriktigt. Förvaltningsorganens uppgift är att förvalta. Den som har vilja och förmåga att lära sig förvaltningens konst, han måste besöka specialskolan för instruktörer, måste hjälpa till, måste iakttaga och samla erfarenheter, men den som utses till medlem av en fabriksledning inträder icke i en skola utan i en ansvarig administrativt-fråga från inskränkt och därför oriktig ”skol”-syn ekonomisk tjänst. Men om man också vill se denna punkt, ‘så påstår jag, att det individuella ledningssystemet är en tio gånger bättre skola. Även om man icke kan ersätta en skicklig arbetare med tre inkompetenta, men man icke desto mindre låter dem vara ett råd med viktiga funktioner i förvaltningen, så berövar man dem ju

möjligheten att göra sig reda för vad som fattas dem i insikt. Var och en av dem räknar på den andre, när beslut skall fattas, och misslyckas man, så skjuter man skulden på varandra.

Att detta icke är en principfråga bevisas bäst av den individuella principens motståndare, i det de icke fordrar råd för verkstäder, gruvor och bergverk. De förklarar t. o. m., att endast galningar kan begära, att en verkstad skall kunna ledas av tre eller fem personer: det behöves bara en yrkesålderman och ingenting vidare. Varför? Om simförvaltningen är en skola, varför behöver vi då ingen skola för det lägre stadiet? Varför skulle man inte införa råd också i verkstäderna? Men om nu rådssystem för verkstäderna icke är en helig lag, varför skulle de då vara obligatoriska för övriga företag?

Abramovitj har här sagt: då vi har få fackmän – till detta är, som han säger efter Kautsky, bolsjevikerna skulden – skall vi ersätta dem med arbetar-driftsråd. Det är vansinne. Inget driftsråd av personer, som icke kan ifrågavarande arbete, är i stånd ersätta en ledare med insikt i samma arbete. Ett råd av jurister kan inte ersätta en växelkarl. Ett råd av sjuka ersätter inte läkaren. Tanken är i sig själv falsk. Driftsrådet i sig själv ger den okunnige inga insikter. Det kan bara skylta den okunniges okunnighet. Om en person är satt på en ansvarig, ledande post, så står det klart, inte bara för alla andra utan också för honom själv, vad han vet och icke vet. Men det finns ingenting sämre än ett driftsråd av insiktslösa, illa förberedda arbetare på en rent praktisk post, som fordrar specialinsikter. Medlemmarna av driftsrådet är i ständig förlägenhet, känner ömsesidig otillfredsställelse och hjälplöshet, framkallar osäkerhet och oreda i arbetet. Arbetarklassen har det största intresse av att stegra sin förvaltningsförmåga, d. v. s. att lära, men detta nås på industrins område därigenom att företagsledningen avlägger regelbunden räkenskap över driften, varvid ekonomiplanen på samma gång provas per år eller per månad. Alla arbetare, som visar allvarligt intresse för den industriella organisationen, skall registreras av företagets administratörer eller av särkommissioner, utbildas i vederbörliga skolor, som är intimt förbundna med företagets praktiska arbete, sedan till en början ställas på mindre, efter hand mer ansvarsfulla poster. På så sätt skall vi få tusental och tio-tusental. Frågan om driftsråd på tre eller fem man intresserar däremot icke arbetarmassorna, utan endast den mer efterblivna, svagare, till självständigt arbete mindre skolade delen av sovjets arbetarbyråkrati. En avancerad, medveten och bestämd administratör är naturligtvis angelägen att få hela verksamheten om hand och visa sig själv och andra, att han verkligen kan administrera. Men en svagare administratör, som inte känner sig sadelfast, vill gärna stödja sig på andra för att hans svaghet inte skall synas. I driftsrådsanordningen gömmer sig en farlig sak – upphävandet av den personliga ansvarigheten. Om arbetaren är skicklig men oerfaren, behöver han alltså en ledare; under dennes ledning skall han vinna erfarenhet och en vacker dag ställas som ledare för något mindre företag. På så sätt skall han gå framåt. Men i ett tillfälligt driftsråd, där vars och ens styrka eller svaghet är oviss, utplånas ovillkorligen hans känsla av ansvarighet.

Vår resolution talar om ett systematiskt *närmande* till enmans-principen, vilket naturligtvis icke sker med ett penndrag. Olika varieringar och kombinationer är möjliga. Så fort en arbetare ensam blir skickad för det, skall vi göra honom till driftsledare och ge honom en fackman som hjälp. Där en fackman finns, skall vi göra honom till chef och ge honom en, två eller tre medhjälpare ur arbetarnas led. Och slutligen, där ett driftsråd visar sin duglighet i gärning, där skall vi behålla det. Detta är det enda allvarliga sättet att förhålla sig till saken och endast så skall vi vinna den riktiga organisationen för produktionen.

Det är också annat, som tycks mig väsentligt att ta i betraktande av socialt uppfostrande art. Arbetarklassens ledande krets är fåtalig. Den har fört revolutionskampen, har varit i utlandet, läst mycket i fängelserna och under landsflykten, har politisk erfarenhet och vida synpunkter – den är arbetarklassens dyrbaraste beståndsdel. Sedan kommer den yngre generationen, som genomförde revolutionen av 1917. Det är en mycket värdefull del av arbetarklassen. Vart man än blickar – på sovjetorganisationen, på fackföreningarna, på partiarbetet, inbördeskrigets

front – överallt spelar dessa överskikt ledarrollen. Det huvudsakligaste regeringsarbetet för sovjetmakten under dessa 2 1/2 år bestod i manövreringar, i det att vi sände de framskridna lagren av arbetare från den ena fronten till den andra. De bredare lagren av arbetarklassen härstammande från bondeståndet är väl revolutionärt sinnade men ännu för fattiga på initiativ.

Svagheten hos gemene man i Ryssland är en viss hjordnaturell, brist på personlighet, just det som våra reaktionära narodniki prisat och som Ljov Tolstoj förhärligat i Platon Karatajovs figur: bonden utplånas i byalaget, han blir till ett med jorden. Det är alldeles tydligt, att den socialistiska ekonomin icke har sitt ursprung från Platon Karatajev utan från den reflekterande, företagsamme, ansvarskännande arbetaren. Detta personliga initiativ måste uppodlas hos arbetaren. Bourgeoisins enmans-princip är den egennyttiga individualismen, konkurrensen. Men en-mans-principen hos arbetarklassen strider varken mot solidariteten eller det kamratliga samarbetet. Den socialistiska solidariteten kan icke stödja sig på den frånvaro av individualitet som tillhör hjordnaturellen. Men just en sådan opersonlighet döljer sig ofta i driftsråden.

Arbetarklassen har stor kraft, begåvning och skicklighet. Det är nödvändigt att den lägges i dagen, uttrycker sig i form av tävlan. Principen: individuell ledning på det administrativ-tekniska området bidrar till detta. Och därför är den överlägsen och mer fruktbar än driftsrådsprincipen.

Slutord till rapporten

Kamrater, de mensjevnikiska vältalarnas argument, isynnerhet Abramovitjs, visar sig fullständigt lösryckta från livets verklighet och dess uppgifter. Dessa herrar liknar en man på stranden av en flod, som ovillkorligen måste simmas över. Han undersöker vattnets djup och strömmens styrka. Simma över måste han – det är problemet. Men vår kautskyan vet inte på vilket ben han skall stå. ”Vi nekar inte till”, säger han, ”att det är nödvändigt simma över, men på samma gång inser vi faran, inte bara en utan flera: strömdraget är hårt, det finns undervattensklippor, vi är utmattade o. s. v. Men om någon påstår, att vi förnekar just nödvändigheten att simma över, så är det osanning, helt och hållet osanning. Sedan 23 år tillbaka har vi insett oundvikligheten av att simma över”.

På sådana ben står det hela från början till slut. För det första, säger mensjevnikerna, nekar vi inte till nödvändigheten att försvara sig och har inte förnekat den, följaktligen bestrider vi inte heller arméns existensberättigande. För det andra utdömer vi i princip inte heller arbetsplikten. Tillåt nu mig bara fråga: var på hela jorden, om man undantar smärre religiösa sekter, finns det överhuvud människor som förnekar rätten till självförsvar ”överhuvud”? Genom edert abstrakta erkännande kommer saken inte ett fjät framåt. När det gällde verklig kamp och danandet av en verklig armé mot arbetarklassens verkliga fiende, vad gjorde ni då? Motarbetade, saboterade, utan att fördöma försvar ”i allmänhet”? Ni sade och skrev i edra tidningar: ”Sluta med inbördeskriget!” Och detta då vitgardisterna satte oss kniven på strupen. Nu efteråt när ni gillar vårt segerrika försvar, riktar ni edra kritiserande blickar på våra nya uppgifter och undervisar oss. ”I allmänhet förnekar vi inte arbetsplikten”, säger ni, men – ”utan lagligt tvång”. Men i dessa ord ligger ju en svår motsägelse! Begreppet ”plikt” inne-sluter en grad av tvång. Människan är *förpliktad*, skyldig att göra någonting. Om hon ingenting gör, blir hon tydligen utsatt för ett tvång, ett straff. Då kommer vi till frågan: vilket slags tvång? Abramovitj säger: ”Ekonomisk påtryckning – ja, men inget lagligt tvång”. Metallarbetareförbundets representant, kamrat Holzmann, har träffande påvisat falskheten i ett sådant system. Redan på kapitalismens, d. v. s. det ”fria” arbetets tid kunde den ekonomiska påtryckningen inte skiljas från det lagliga tvånget. Än mindre nu!

I min rapport har jag försökt göra begripligt, att de arbetandes vänjande vid nya arbetsformer på nya sociala grunder och uppnående av en högre produktivitet endast är möjlig genom

samtidigt bruk av olika metoder – uppammande av ekonomiskt intresse, användning av lagligt tvång till arbete, påverkan genom ekonomiformens harmoniska enhet, repressalier, liksom framför allt ideell påverkan, agitation, propaganda, höjning av den allmänna kulturnivån. Endast genom alla dessa förenade medel kan den socialistiska ekonomins höjda standard nås.

Om intressena för näringslivet redan under kapitalismen var oupplösligt förbundna med lagligt tvång, som hade statens konkreta maktmedel bakom sig, så kan i sovjetstaten, d. v. s. i dess övergångsform till socialism, överhuvud ingen bestämd gräns dras mellan ekonomiskt och lagligt tvång. Hos oss befinner sig alla livsviktiga företag i statens händer. Vi säger till exempel till snickare Ivanov: ”Du är skyldig att börja arbeta på Sormovoverken. Om du inte gör det, så får du ingen livsmedelsranson.” Vad är då det: ekonomisk påtryckning eller lagligt tvång?

Till något annat företag kan han icke gå, eftersom alla är i statens händer och staten icke tillåter det. Den ekonomiska påtryckningen sammansmälter alltså här med statliga repressalier. Abramovitj vill tydligen, att vi som regulator för arbetskraftfördelningen endast skall använda höjningen av arbetslönen, premierna o. s. v. för att tillföra de viktigaste företagen behövligt antal arbetare. Det är tydligen hela hans idé. Men att vilja behandla saken så, är att hemfalla åt rena utopier, det inser alla allvarliga arbetare i fackföreningsrörelsen. På den fria tillströmningen av arbetskraft ur marknaden kan vi icke hoppas, eftersom staten då måste förfoga över tillräckligt stor mängd livsmedel, bostäder och transportmedel, d. v. s. just över allt som det gäller att åstadkomma. Utan en av staten systematiskt organiserad massmobilisering av arbetskraft i enlighet med ekonomiorganens rekvisitioner skall vi ingenting kunna åstadkomma. Här framträder tvångsmonumentet i hela sin ekonomiska nödvändighet. Jag har läst upp ett telegram för eder från Jekaterinburg om arbetsförloppet inom första arbetsarmén. Där säges, att arbetspliktskommittén i Ural förmedlat över 4,000 kvalificerade arbetare. Varifrån har de kommit? Huvudsakligen från den förra tredje armén. Man har icke hemförlovat dem utan befordrat dem till en ny bestämmelseort. Från armén överläts de till arbetspliktskommittén, som fördelade dem i olika kategorier och sände dem till verken. Det är från liberal ståndpunkt ett ”våldförande” av den personliga friheten. Det överväldigande flertalet arbetare gick ändå gärna till arbetsfronten liksom förut till krigsfronten, då de insåg, att högre intressen krävde det. En del var motsträviga. De tvingades.

Staten måste, det är självklart, ge de bästa av arbetarna genom premiesystemet de bästa levnadsvillkoren. Men det utesluter icke, utan förutsätter tvärtom, att staten och fackföreningarna – utan vilka sovjetstaten icke kan bygga upp sin industri – erhåller en viss ny rätt över arbetarna. Arbetaren träder icke i någon affärsförbindelse med sovjetstaten, nej arbetaren har plikter mot staten och är underkastad hela dess ordning, därför att staten är hans stat.

”Om man helt enkelt sagt oss”, menar Abramovitj, ”att det rör sig om fackföreningsdisciplinen, så finnes det inte längre något skäl till dispyt; men vad har militariseringen med det att göra?” Riktigt, det rör sig till stor del om fackföreningarnas disciplin, men om nya producerande fackföreningars disciplin. Vi lever i ett sovjetland, där arbetarklassen är vid makten, vilket våra kautskyaner icke begriper. Då mensjeviken Rubstov säger, att det i min rapport nästan ingenting alls blev kvar av fackföreningarna, så har han till en liten del rätt i det. Av de fackföreningar, som han menar, d. v. s. de av den tradeunionistiska typen, blev det i själva verket inte mycket kvar, men i stället fick arbetarklassens fackligt producerande organisation de väldigaste uppgifter att lösa i Sovjetrysslands förhållanden. Vilka? Naturligtvis icke uppgiften att bekämpa staten för arbetets intressen utan uppgiften att hand i hand med staten bygga upp den socialistiska ekonomin. En sådan fackförening är en principiellt ny organisation, som icke endast skiljer sig från de trade-unionistiska utan också från de revolutionära fackföreningarna i det borgerliga samhället på samma sätt som proletariatväldet skiljer sig från borgardömet. Den regerande arbetarklassens produktionssammanslutning har

icke samma uppgifter, icke samma metoder, icke samma disciplin som en förslavad klass' kampsammanslutning. Hos oss är alla arbetare *skyldiga* att tillhöra fackföreningarna. Mensjevikererna är emot denna ordning. Det är mycket begripligt, eftersom de i verkligheten är emot *proletariatets diktatur*. Här har vi hela sammanhanget. Kautskyanerna är emot proletariatets diktatur och då också emot alla dess konsekvenser. Det ekonomiska tvånget likaväl som det politiska är endast olika former på två nära förknippade områden för manifesteringen av arbetar, klassens diktatur. Har nu inte Abramovitj djupsinnigt bevisat för oss, att det inom socialismen inte bör råda något tvång, att tvångsprincipen svär mot socialismen och att plikt känsla, arbetsvana, arbetslust skall verka tillräckligt starkt? Tydligen. Men man måste fortsätta. Ty saken är ju den, att under socialistisk regim ingen tvångsapparat, ingen stat kommer att finnas – staten uppgår helt och hållet i produktions- och konsumtions-korporationen. Trots detta går vägen till socialismen genom utveckling av statsorganisation i högsta grad. Och vi går nu samman med eder denna väg. Liksom en lampa, innan den slocknar, flamlar klart upp, så antar staten, innan den försvinner, formen av proletariatets diktatur, d. v. s. den obönhörligaste staten, som suveränt ingriper i alla medborgares liv. Det är denna småsak, detta lilla historiska skede – statsdiktaturen – som Abramovitj och i hans person hela mensjevismen icke märkt och därför stupat på.

Ingen annan organisation än armén har hittills ålagt människorna så hårt tvång som arbetarklassens statliga organisation i denna utomordentligt svåra övergångsperiod. Just därför talar vi om arbetets militarisering. Det är mensjevikerernas öde att linka med efter tilldragelserna och att erkänna det revolutionära programmet i de delar, som redan förlorat sin praktiska betydelse. Mensjevismen förnekar nu inte längre – fast med många om och men – rätten att bestraffa vitgardisterna och desertörerna ur den röda armén. Man är efter sina egna sorgliga erfarenheter om "demokratin" tvungen att erkänna den rätten. Mensjevismen tycks ha insett – för sent förstås – att man öga mot öga med de kontrarevolutionära ligorna inte är räddad med fraser om att röd terror inom socialismen inte skall behövas. Men på det ekonomiska området söker mensjevikererna alltjämt att hänvisa till – våra barn och framför allt till våra barnbarn. Vi måste därför genast, utan dröjsmål bygga upp ekonomin – med det olycksaliga borgerliga samhället i arv och under ännu ej avslutat inbördeskrig.

Mensjevismen liksom hela kautskyanismen över huvud sätter hårt insnärjd i de demokratiska banaliteter och de socialistiska abstraktionerna. Det visar sig ideligen, att uppgifterna under övergångsperioden, d. v. s. den proletära revolutionen, icke existerar för dem. Därför blir deras kritik, deras anvisningar, planer och råd så odugliga. Det kommer inte an på vad som skall bli om 20-30 år – då blir allt naturligtvis betydligt bättre – utan på hur vi i dag skall kunna arbeta oss ur förfallet, hur vi nu har att fördela arbetskraften, hur vi, i dag har att höja arbetsproduktiviteten, särskilt hur vi bör förfara med de 4,000 kvalificerade arbetare, vi i Ural uttog ur armén. Kan vi låta dem gå: "Sök något bättre, kamrater!" Nej, det var omöjligt. Vi lät dem stiga upp på militärtåg, som förde dem till fabriker och verkstäder.

"På vad sätt skiljer sig då", utropar Abramovitj, "er socialism från det egyptiska slaveriet? Ungefär på samma sätt som ni har faraonerna byggt sina pyramider och tvingat massorna att arbeta". Det är en oefterhärmlig liknelse av en "socialist". Här är omigen samma småsak lämnad ur räkningen: maktens egenskap av klassmakt! Abramovitj ser ingen skillnad på den egyptiska regimen och vår. Han har glömt, att det i Egypten fanns faraoner, slavägare och slavar. Där var det inte de egyptiska arbetarna som genom sina sovjets hade beslutat att bygga pyramiderna -- där härskade kasternas helgade samfundsordning – och de arbetande tvingades av fiendeklassen att arbeta. Hos oss förverkligas arbetsplikten av arbetare- och bondemakten i de arbetande massornas intresse. Det är skillnaden, som Abramovitj inte observerat. Vi har i socialismens skola lärt oss, att all social utveckling grundar sig på klasserna och klasskampen och att livets gång bestämmas av vilka klasser som befinner sig vid makten och för vilka

syften de leder sin politik. Det 'begriper inte Abramovitj. Det är möjligt, att han mycket bra känner gamla testamentet, men socialismen är en bak med sju insegel för honom.

Då Abramovitj anlägger liberalt ytliga jämförelsepunkter, som icke räknar med staternas klassnatur, skulle han kunna jämställa den röda och den vita armén (vilket mensjevikererna förut många gånger gjort). I ena som i andra fallet ägde mobiliseringar rum förnämligast ur bondemassorna. I ena som i andra fallet begagnades tvång. Och i den ena som i den andra armén finns det inte få officerare, som genomgått tsarismens skola. Samma sorts gevär, samma sorts patroner i bägge arméerna – var är då skillnaden? Men en skillnad finns, mina herrar, och den bestämmes av grundkännetecknet: vem befinner sig vid makten? Arbetarklassen eller adeln, faraonerna eller gemene man, vitgardisterna eller Petrograds proletariat? En skillnad finns och om den vittnar Judenitjs, Koltjaks och Denikins öde. Hos oss blev bönderna mobiliserade av arbetarna; hos Koltjak – av vitgardistofficerare. Vår armé svetsade sig samman och blev starkare – den vita armén föll i spillror. Jo, det finns en skillnad mellan sovjetregeringen och faraonernas regim, och icke förgäves började Petrograds proletärer sin revolution med att skjuta ned "faraonerna" (så kallades de poliser, som inrikesminister Protopopov i slutet av februari 1917 lät placera på hustaken och i klocktornen) från kyrktornen i Petrograd.

En av de mensjevikiska talarna har passat på att göra försöket att framställa mig som förfäktare av militarismen. Av hans underrättelse framgick det, att jag försvarade ingenting mer och ingenting mindre än den tyska militarismen. Jag skulle ha försäkrat, att den tyske underofficeren är ett underverk och allt vad han gör oförlikneligt . . . Vad var det då jag verkligen sade? Ingenting annat än att militarismen, där samhällsutvecklingens alla sidor finner sitt mest fulländade, utpräglade och skarpaste uttryck, kan ses från två synpunkter: för det första från den politiska eller socialistiska, och då kommer det an på vilken klass som är den maktägande, för det andra ur organisationssynpunkt, som system av sträng pliktfördelning, reglerade ömsesidiga förbindelser, ovillkorlig ansvarighet och blind lydnad. Den borgerliga armén är ett medel till de arbetandes djuriska förslavande och undertryckande; den socialistiska armén är ett redskap för de arbetandes befrielse och försvar. Men att delen är underordnad helheten är absolut ett för alla arméer gemensamt drag. Den stränga inre regimen är oskiljaktig från den militära organisationen. I krig har allt handlande på måfå, all brist på noggrannhet, även den minsta försumlighet, icke sällan de svåraste offer till följd. Därför är den militära organisationens strävan att i högsta grad stegra klarheten, noggrannheten och ansvarigheten. Sådana "militära" egenskaper uppskattas på alla områden. Just i denna mening är det sagt, att varje klass måste betjäna sig främst av sådana personer, som undergått militär skolning. Den tyske storbonden (vår kulak), som i egenskap av underofficer lämnat kasernen, var för den tyska monarkin och blir för Eberts republik vida värdefullare än vår kulak, som ej undergått någon militär skolning. De tyska järnvägarnas kapacitet höjdes väsentligt genom användning av underofficerare och officerare på administrativa poster inom kommunikationsväsendet. I detta avseende kan vi redan lära något av militarismen. Kamrat Tsyperovitj, en av våra mest framstående fackföreningsfunktionärer, har här intygat för oss, att en fackföreningsarbetare, som undergått militär skolning och i ett års tid som regementskommissarie beklätt en av de mest ansvarsfulla poster, därigenom på intet vis blev olämpligare för fackföreningsarbetet. Han återvände till fackföreningen som densamme proletär han varit, men han återvände mer härdad, manligare, självständigare, mer beslutsam, därför att han innehaft ansvarig befattning. Han måste handleda några tusental röda soldater, förnämligast bönder på olika nivåer. Han var med om seger och nederlag, anfall och återtag. Det förekom förräderi inom befälet, myteri av de rika bönderna, panikfall, men han stannade på sin post, höll ordning på de mindre pålitliga elementen, gav dem order, eldade dem genom sitt föredöme och straffade förrädarna och egoisterna. Detta är en stor och värdefull erfarenhet. När den förre regementskommissarien återvände till fackföreningen, blir han ingen sämre organisatör.

I driftsrådsfrågan är Abramovitjs argument lika verklighetsfrämmande som i alla andra frågor – hans argument är den utomstående, på stranden kvarblivne åskådarens.

Abramovitj har upplyst oss om att ett gott driftsråd är bättre än en dålig enmansledning och att en skicklig fackman måste tillhöra driftsrådet. Detta är helt enkelt förträffligt, men varför ställer då inte mensjeviker till vårt förfogande några hundra sådana driftsråd? Jag tror, att högsta ekonomirådet skulle ha tillräcklig användning för dem. Men vi, som inte är åskådare utan arbetare, måste bygga med det material, som är till hands. Vi har fackmän som ungefär till en tredjedel är samvetsgranna och insiktsfulla, till en tredjedel halvt om halvt samvetsgranna och insiktsfulla, under det att återstående tredjedel är odugliga. Inom arbetarklassen finns många begåvade och oegennyttiga individer. Några, tyvärr endast några, av dem äger redan nödiga insikter och erfarenheter. Andra är aktningvärda och dugliga men saknar erfarenheter och insikter. Några saknar bägge slagen. Av detta material måste skapas verkstads- och annan slags ledning och här duger det inte att komma med fraser. Framförallt måste man välja sådana arbetare, som praktiskt visat sig förmå leda företag och ge dem möjlighet att stå på egna ben. Sådana arbetare önskar själva ensamförvaltning, emedan fabriksförvaltning icke är någon skola för de efterblivna. En arbetare, som förstår sin sak bra vill *leda*. Om han beslutat och beordrat någonting, så måste detta utföras. Man kan avskeda honom, det är sant, men så länge han är förste man – sovjets, proletariats – skall han leda företaget helt och hållet. Om man placerar honom i ett driftsråd av svagare ledamöter, som ingriper i förvaltningen, utlöses inget förnuftigt resultat. En arbetarledare måste man ge en fackman till biträde, en eller två, allt efter företagets art. Om ingen kompetent arbetaradministratör står att få men väl en noggrann och insiktsfull fackman, måste vi ställa honom i spetsen för företaget, ge honom 2-3 dugliga arbetare som biträden på så sätt, att varje beslut från fackmannens sida blir känt för biträdena men utan rätt för dem att rubba beslutet. De måste steg för steg följa fackmannens arbete och inhämta insikter för att om ett år eller ett halvt kunna inta självständiga poster.

Abramovitj anförde ordagrant exemplet om den barberare, som hade befäl över en armédivision. Alldeles riktigt. Men vad Abramovitj inte vet, är detta: om våra kommunistiska kamrater börjat få föra befäl över regementen, armédivisioner och arméer, så beror det på att de förut varit kommissarier hos militärt sakkunniga befälhavare. Ansvar bar den sakkunnige som, om han begått ett misstag, fick ta hela ansvaret utan att kunna säga sig vara ”rådgivande” eller ”rådsledamot”. På vår armés flesta befälsposter, isynnerhet på de lägre, d. v. s. de politiskt viktigaste, står numera arbetare och framskridna bönder. Men hur började vi med detta? På befälsposterna ställde vi officerare, men arbetarna ställdes vid deras sida som kommissarier för att inhämta insikter, vilket de gjorde så framgångsrikt, att fienden blev slagen.

Kamrater, vi har inträtt i en svår period, kanhända den svåraste. Hårda skeden i folkens och klassernas liv betingar stränga åtgärder. Men desto förr skall allt lättas, desto friare medborgarna känna sig, desto omärkligare proletärstatens tvångsmedel. Kanske skall vi då även kunna medge mensjeviker att utge tidningar, nämligen om mensjeviker då fortfarande finns. Men för närvarande genomlever vi diktaturens tid, både den politiska och ekonomiska. Och mensjeviker håller i med att skada denna diktatur. Då vi i inbördes krig kämpar för att försvara revolutionen mot fienden, men mensjeviker skriver i sina tidningar ”Bort med inbördeskriget”, så kan detta icke tillåtas. Diktatur är diktatur och krig är krig. Och när vi nu som bäst koncentrerar våra krafter för rikets ekonomiska återuppbyggande, så visar sig de ryska kautskyanerna, mensjeviker, sin kontrarevolutionära uppgift trogna: de för samma språk som förut, tvivlets och splittringens, undermineringens, misstrons.

Är det inte vidunderligt och löjlig att på denna kongress, som samlat 1,500 arbetare-representanter för den ryska arbetarklassen och som omfattar mindre än 5 proc. mensjeviker men ungefär 90 proc. kommunister, få höra Abramovitj säga till oss: ”Låt inte förleda eder till

metoder, som företrädas av en enstaka klick inom folket”. ”Allt genom folket”, säger mensjevnikernas representant, ”inga förmyndare över de arbetande massorna –! Allt genom de arbetande massorna, genom deras egen verksamhet!” Vidare: ”En klass kan inte övertygas med argument!” Så se eder då omkring här: Där har ni ju klassen! Arbetarklassen sitter här framför oss och med oss, och just ni, en enstaka liten klick mensjeviker, försöker övertyga den med småborgerliga argument! Det är ni som vill vara förmyndare för den. Men denna klass handlar självständigt, det har den bl. a. visat genom att kasta undan er och gå sin egen väg fram!

IX. Karl Kautsky, hans skola och hans bok

Den österrikiska marxistiska skolan – Bauer, Renner, Hilferding, Max Adler, Friedrich Adler – ställdes icke sällan förr mot Kautskys skola som förtäckt opportunist gentemot äkta marxism. Detta visade sig vara ett fullständigt historiskt misstag, som vilseledde somliga längre tid, andra kortare, men som till slut framstod med all önskvärd tydlighet: Kautsky är grundläggaren och den mest fullgångna representanten för den österrikiska förfalskningen av marxismen. Under det Marx' verkliga lära är en formel för aktionen, anfallet, utvecklingen av den revolutionära energin, den fulländade ledningen av klasskampen, så förvandlade sig den österrikiska skolan till en passivitetens och undanflykternas akademi, blev vulgärhistorisk och konservativ, d. v. s. inskränkte sina uppgifter till att förklara och rättfärdiga utan att rikta sig på aktion, förnedrande sig till rollen av tjänare åt den parlamentariska och fackliga opportunistens behov för tillfället, utbytte bevisföringen mot en knepig spetsfundighet och förvandlade sig slutligen trots en väldig apparat av vederbörliga revolutionära fraser till den kapitalistiska statens säkraste stöd på samma gång som tronens och altarets. Och om nu tronen ramlade, så har den österrikiska marxistiska skolan ingen skuld i det.

Vad som utmärker den österrikiska marxismen är skrällen för revolutionär aktion och rädslan för den. Den österrikiske marxisten har förmågan att komma med en massa djupsinniga utredningar om vad som hände i går och att visa sig oerhört våghalsig i profetior om vad som skall komma i morgon. Men för den dag som är har han icke en stor tanke och saknar förutsättningar för stor aktion. Nu rinner för honom bort i små opportunistiska sorger, vilka sedan utläggas som oförryckliga länkar mellan det förgångna och framtiden.

Den österrikiske marxisten är oskattbar, när det gäller att finna på skäl för att hindra initiativ och försvåra revolutionär aktion. Den österrikiska marxismen är en pedantisk och bredbent teori om företagsamhet och eftergifter. Det är naturligtvis ingen tillfällighet, att den kvasi-marxistiska filosofin om omöjligheten av revolutionär aktion just uppstått och vunnit krafter i österrike, detta av ofruktbara nationella motsatser splittrade Babylon, en stat som är den förkroppsligade oförmågan att existera och utveckla sig.

De mest kända austro-marxisterna har var och en i sin art en viss ”individualitet”. I olika frågor gick de icke sällan isär. Det fanns politiska skiljaktigheter till och med bland dem. Men i vanliga fall var ‘det bara olika fingrar av samma hand.

Karl Renner är den grannaste, mest förkonstlade och självbetagne representanten för sorten. Han har i hög grad fått den litterära efterhärmingens gåva eller enklare sagt den stilistiska bedräglighetens. Hans storartade majartikel var stilistiskt sett ett mästerprov. Men som både orden och deras flätverk till en viss grad hade ett självständigt liv, så tände Renners artikel i många arbetares hjärtan en revolutionär eld, som författaren aldrig tycks ha känt.

Den austro-wienska kulturens gyckleri, jakten efter allt yttre, efter rangen, titeln, var egen för Renner i högre grad än för hans kompanjoner. I grund och botten förblev han bara den ”kejsrerlige och kunglige” ämbetsmannen, som först och främst visste att begagna sig av den marxistiska fraseologin.

Att författaren till en för sitt revolutionära patos berömd jubileumsartikel över Karl Marx förvandlats till en operettkansler, som betygar de skandinaviska monarkerna sina känslor av högaktning och tacksamhet, det är ett exempel på en av de mest följdriktiga paradoxer, historien uppvisar.

Otto Bauer är mer lärd, prosaisk, allvarsam och tråkig än Renner. Man kan inte frångå honom förmågan att läsa böcker, samla fakta och dra slutsatser – som andra dragit – i överensstämmelse med de uppgifter, den praktiska politiken ställer på honom. Bauer har ingen politisk vilja. Hans huvudkonststycke består i att med allmänna talesätt komma ifrån de mest brännande praktiska frågorna. Hans tänkande, hans politiska tänkande löper alltid parallellt med hans vilja, som är feg. Hans arbeten är ingenting annat än boksynta kompilationer av en begåvad högskoleelev. Den österrikiska opportunistens skändligaste handlingar, den tysk-österrikiska socialdemokratins vidrigaste kryperi för de makthavande fann i Bauer sin djupsinnigaste förespråkare, som uttalade sig höviskt emot formerna, men alltid gillande i sak. Om det hos Bauer någon gång yppade sig vad man kunde kalla temperament eller politisk energi, så var det uteslutande i striden mot den revolutionära flygeln genom att hopa skäl, fakta och citat emot en revolutionär aktion. Sin ställning vann han efter 1907 då han, ännu för ung att bli riksdagsman, var sekreterare i socialdemokratiska fraktionen, försåg den med material, siffror och kvasiidéer, styrde och ställde, författade koncept och tyckte sig själv vara en kraft av stora mått, under det han i verkligheten bara var en leverantör av surrogat och efterrapningar till förmån för de parlamentariska opportunisterna.

Max Adler representerar en tämligen sammansatt avart av den austro-marxistiska typen. Han är lyriker, filosof och mystiker, passivitetens filosofiska lyriker liksom Renner är passivitetens publicist och jurist, Hilferding ekonomen och Bauer sociologen; Max Adler finner det för trångt i denna värld med tre dimensioner, fastän han installerat sig mycket komfortabelt inom den småborgerliga socialismens och habsburgska statens ram. En förening av petig, advokatorisk saklighet och politisk klentrogenhet, en fruktlös filosofisk ansträngdhet och billiga pappers blomster ur idealismens galleri ger den av Max Adler representerade avarten ett särskilt motbudande drag.

Rudolf Hilferding inträdde i den tyska socialdemokratin nästan som rebell. Men att vara rebell av den österrikiska sorten betyder att ständigt vara beredd till kapitulation utan strid. Den österrikiska politikens yttre rörlighet och ostadighet, som fört Hilferding framåt, ansåg han för revolutionärt initiativ och fordrade under många månaders tid – givetvis i de mest hovsamma uttryck – en mer beslutsam politik av ledarna för den tyska socialdemokratin. Men den austro-wienska ostadigheten färgade genast av sig på honom. Han ådrog sig snart Berlins mekaniserade takt och den tyska socialdemokratins automatiska tankeliv. Sin intellektuella energi, använde han på det rent teoretiska området, där han visserligen inte sagt ett enda värdefullt ord, eftersom ingen enda austro-marxist gjort det i någon fråga, men han skrev i alla fall en bok på allvar. Med den boken som en tung packning på ryggen mötte han den revolutionära perioden. Men inte ens den allra lärdaste bok kan motväga 'bristen på vilja, initiativ, revolutionär instinkt, politisk beslutsamhet, och utan dem är aktionen en omöjlighet ... Medicinskt 'bildad är Hilferding böjd för måttfullhet och trots såna teoretiska förkunskaper är han den mest primitive empirikern på det politiska området. Det nuvarandes huvuduppgift består för honom i att icke glida ur det hjulspår, som det förflutna grävt, och i allt för en sådan konservatism och småborgerlig tröghet finna på ett ekonomiskt utstuderat försvar.

Friedrich Adler är den minst stelnade representanten för den austro-marxistiska typen. Han ärvde politiskt temperament av sin far. I de små ansatserna till kamp mot de österrikiska förhållandenas förvirring tappade Friedrich Adler genom sin ironiska och skeptiska läggning fullständigt den revolutionära grunden i sin åskådning. Hans från fadern ärvda temperament kastade honom i opposition mot den just av fadern bildade skolan. På somliga punkter kunde Friedrich Adler tyckas vara rent av en motsats till den österrikiska skolan. I verkligheten var

och blev han hennes ovillkorliga fullbord. Hans våldsamma revolutionära utbrott var ingenting annat än den österrikiska opportunistens svåra anfall av förtvivlan, när den då och då blev skrämdd av sin egen intighet.

Friedrich Adler är skeptiker ända in i mörket: han tror inte på massan eller på dess förmåga att skrida till aktion. Under det Karl Liebknecht vid tiden för den tyska militarismens högsta triumfer gick ut på Potsdamer Platz och uppfordrade de undertryckta massorna till öppen kamp, begav sig Friedrich Adler till en bourgeoisrestaurang för att skjuta den österrikiske ministerpresidenten. Med detta enstaka skott gjorde Friedrich Adler ett misslyckat försök att få ett slut på sitt eget tvivel. Efter sin hysteriska ansträngning föll han i ett ändå fullständigare utmattningstillstånd.

Socialpatriotismens svartgula koppel (Austerlitz, Leuthner m. fl.) övergöt terroristen Adler med all den galla, deras fega patos kunde avsöndra. Men så fort den kritiska perioden var över och den förlorade sonen med sin martyrgloria återvände till fadershemmet, blev han dubbelt, tredubbelt dyrbarare för den österrikiska socialdemokratin. Partiets erfarna falskmyntare präglade om hans gyllne gloria till demagogiskt klingande mynt. Friedrich Adler blev den lejda offentliga borgen för Austerlitz' och Renners handlingar. Lyckligtvis gör de österrikiska arbetarna allt mindre och mindre skillnad mellan Friedrich Adlers lyriska och sentimentala utsvävningar och Renners intetsägande ordprål, Max Adlers kanoniserade ofruksamhet och självtillfredsställaren Bauers analyser.

Fegheten i teoretikernas tänkande inom austromarxistiska skolan visade sig i hela sin utsträckning inför revolutionstiden stora uppgifter. Genom sitt oförgätliga försök att införa sovjetsystemet i Ebert-Noskes författning gav Hilferding både sig själv och hela den austromarxistiska skolan impulsen till det vid revolutionens begynnelse inledda försöket att ställa sig så mycket längre till vänster om Kautsky som man före revolutionen hade stått till höger om honom.

På denna punkt är Max Adlers åsikt om sovjetsystemet högst givande.

Den filosofiske Wien-eklektikern erkänner sovjets' betydelse. Hans djärvhet sträcker sig ända därhän, att han adopterar dem. Han förklarar dem direkt vara den sociala revolutionens redskap. Max Adler är nämligen anhängare av den sociala revolutionen. Men i alla fall inte den stormiga med barrikader, terror och blodsutgjutelse, utan den förnuftiga, sparsamma, utjämnande, lagligt tillåtna, filosofiskt gillade.

Max Adler är inte ens rädd för att arbetarråden kränker den författningenliga maktfördelningens "princip" (inom den österrikiska socialdemokratin finns det inte få dumhuvuden, som i denna kränkning ser ett grovt fel hos sovjetsystemet!) Max Adler, fackföreningarnas advokat och den sociala revolutionens juridiska rådgivare, ser i maktsammanslagningen till och med ett företräde, som tillförsäkrar proletariatets vilja omedelbart uttryck. Max Adler vill ett omedelbart uttryck av proletariatets vilja, men i alla fall inte på den direkta makterövringens väg medelst sovjets. Han föreslår en säkrare metod. I varje stad, distrikt och krets måste arbetarråden "kontrollera" polisfunktionärer och andra ämbetsmän, påtvinga dem "proletariatets vilja". Men hurudan blir arbetarrådets "statsrättsliga" ställning i Seitz, Renners & Co:s republik? På detta svarar vår filosof: "Arbetarråden skall på det hela taget få så mycket statsrättslig makt som de genom sin verksamhet kan skaffa sig". (Arbeiter-Zeitung n:r 179. 1 juli 1919.)

De proletära arbetarråden bör småningom växa in i proletariatets politiska makt, alldeles som förut enligt reformismens teori alla proletära organisationer bör växa in i socialismen, vilket emellertid genom oförutsedda, fyraåriga missförstånd mellan de centraleuropeiska staterna och ententen och på grund av allt annat, som blev en följd av detta, i någon ringa mån förhindrades. Detta sparsamma program om ett successivt inväxande i socialismen utan social

revolution var man tvungen att avstå från. I stället yppade sig utsikten till arbetarrådets planmässiga inväxande i den sociala revolutionen – utsikten till vapenlös resning och oblodig makterövring.

På det att icke sovjets skulle överväldigas av uppgifterna i kretsarna och distrikten, föreslår vår modige rättskonsulent – socialdemokratisk idépropaganda! Den politiska makten stannar liksom förut i bourgeoisins och dess medhjälparens händer. Men i stället kontrollerar råden kretsarnas och distriktens över- och underfunktionärer. Och till arbetarklassens uppbyggelse och samtidigt för att hålla samman dess tankar och vilja skall Max Adler om söndagarna ge föreläsningar om sovjets' statsrättsliga läge liksom han förut höll föredrag om fackföreningarnas statsrättsliga läge.

”På detta sätt”, lovar Max Adler, ”betryggades den statsrättsliga regleringen av arbetarrådets ställning, deras vikt och betydelse över hela linjen av det statliga och offentliga livet, och – utan rådsdiktatur – vunne rådssystemet ett inflytande, som icke skulle kunna bli större ens i en rådsrepublik, på samma gång som man icke behövde betala detta inflytande med politiska stormar och ekonomiska ödeläggelser”. Som vi ser står Max Adler till allt annat fortfarande på god fot med den österrikiska traditionen: att utföra en revolution utan att råka i ’konflikt med hr statsförsvarsadvokaten.

*

Stamfadern för denna skola och dess högsta auktoritet är Kautsky. På samma gång som han, främst efter partikongressen i Dresden och den första ryska revolutionen, girigt vakade över sitt rykte som vårdare av den marxistiska ortodoxin, skakade han alltid ogillande på huvudet varje gång hans österrikiska skola tog sina mest komprometterande steg. Efter salig Victor Adlers föredöme ansåg Bauer, Renner och Hilferding, en för alla och alla för en, att Kautsky var för pedantisk, för klumpig. Men de såg i honom i alla fall den heliga, lugna trons vördade och oersättlige fader och lärare.

Kautsky skrämdes sin egen skola på den revolutionära periodens höjdpunkt, under den första ryska revolutionen, då han erkände nödvändigheten, att ryska socialdemokratin övertog makten och försökte bibringa tyska arbetarklassen de teoretiska slutsatserna av erfarenheterna från generalstrejken i Ryssland. Den första ryska revolutionens fiasko avbröt plötsligt Kautskys radikala utvecklingsbana. Ju mer brännande frågan om massaktion genom händelsernas förlopp i Tyskland blev, desto mer undvikande blev Kautskys ställning till den. Han gjorde på stället marsch, retirerade, förlorade hållningen, och allt mer trädde de pedantiskt skolastiska dragen i hans tänkande i förgrunden. Det imperialistiska kriget, som dödade all obeslutsamhet och ställde alla huvudfrågor på sin spets, blottade Kautskys hela politiska bankrutt. Han förvirrades ohjälpligt av en så enkel fråga som bevillningen av krigskrediten. Alla hans skrifter efter den tiden variera ett och samma tema: ”Jag själv och min sinnesförvirring”. Den ryska revolutionen tog definitivt livet av Kautsky. Genom hela sin föregående utveckling kom han i fientlig ställning till proletariats novemberseger. Den kastade honom oundvikligt i kontrarevolutionens armar. Han förlorade den sista återstoden av historisk blick. Hans fortsatta skrifter blev allt mer och mer de borgerliga kretsarnas gula litteratur.

Kautskys av oss kritiserade broschyr har ett s. k. objektivt vetenskapligt verks alla yttre kännetecken. I undersökningen av frågan om den röda terrorn förfar Kautsky med all den honom egna omständligheten. Han börjar med studiet av de sociala förhållanden, som den stora franska revolutionen förberedde, och de fysiologiska och sociala omständigheter, som legat till grund för utvecklingen av grymhet eller humanitet i människosläktets hela historiskt kända tid. I sin åt bolsjevismen ägnade bok berättar Kautsky på sidan 154 utförligt, på vilket sätt vår avlägsnaste, människoliknande urfader livnärde sig, och förmodar, att det måste ha varit övervägande ur växtriket men ibland med mindre djur, larver, maskar, reptiler, möjligen

också småfåglar. (Se sid. 85.) Med ett ord, ingenting gav anledning till antagandet, att en så högt aktningvärd och för vegetarism tydligen benägen urfader kunde få så blodtörstiga efterkommande som bolsjevikerna. Se bara, på vilken solid vetenskaplig botten Kautsky ställt frågan!

Men som så ofta är fallet med undervisning av detta slag döljer sig bakom den akademiskt skolastiska klädnaden ett elakt politiskt hå. Boken är av det mest lögnaktiga och samvetslösa slag. Är det för det första inte oerhört, att Kautsky kan slunga mot bolsjevikerna denna vidriga groda från Havas, Reuters och Wolffs rikliga taffel? Ur den spränglärde Kautskys kapp trollas fram en lögnare, som tar heder och ära av folk. Men dessa osmakliga detaljer är endast ett litet stickprov på huvudtonen i denna kompakta, lärda lögn, han riktar mot sovjetrepubliken och dess ledande parti.

Kautsky målar i de mörkaste färger våra grymheter mot bourgeoisin, som enligt uppgift "icke skulle ha visat någon håg för motstånd".

Kautsky brännmärker vår grymhet mot socialrevolutionärerna och mensjevikerna, som enligt uppgift representerar olika "skiftningar" inom socialismen.

Kautsky skildrar sovjetekonomin som ett till kaos gränsande förfall.

Kautsky skildrar sovjetmedlemmarna och hela den ryska arbetarklassen för resten som en hop egoister, lättingar och krukor.

Icke med ett enda ord nämner han den ryska bourgeoisins, om man tänker på graden av nedrighet, i historien okända uppförande: Rigas överlämnande till tyskarna i "disciplinerings"-syfte, förberedelserna till ett likadant utlämnande av Petrograd. Icke med ett enda ord nämnes, hur den tillkallade främmande hjälptrupper, tjeckoslovakerna, tyskarna, rumänierna, engelsmännen, japanerna, fransmännen, araberna och negrerna mot oss. Där nämnes icke ett ord om bourgeoisins alla med ententepengar anstiftade komplotter och mordanslag eller om hur den använde blockaden icke endast till utsvältning av våra barn utan också systematiskt, outtröttligt, med kalla pannor sådde ut över världen de oerhördaste lögner och förvrängningar om oss.

Han nämner icke med ett enda ord de trakasserier och våldsdåd, som tillfogades vårt parti av socialistrevolutionärernas och mensjevikernas regering före novemberrevolutionen, eller om bestraffandet av några tusen av våra ansvariga partikamrater på grund av angivelse för spionage till förmån för Hohenzollern-Tyskland, om socialistrevolutionärernas och mensjevikernas delaktighet i bourgeoisins alla sammansvärjningar, om deras samverkan med tsargeneralerna och amiralerna Koltjak, Denikin och Judenitj, om de terroristiska dåden, som socialistrevolutionärerna fullbordade på ententens uppdrag, om upploppen, som socialistrevolutionärerna med de utländska beskickningarnas pengar anstiftade i vår armé, som blödde i kampen mot de monarkistiska och imperialistiska ligorna.

Kautsky omnämner icke med ett enda ord, att vi upprepade gånger icke endast förklarade, utan också i handling visade vår beredvillighet att med eftergifter och offer bereda vårt land fred, att vi trots allt detta tvangs att föra ett övermänskligt hårt krig på alla fronter för att hävda vårt lands tillvaro och för att hindra dess förvandling till en koloni åt den engelsk-franska imperialismen.

Kautsky säger inte ett ord om att det ryska proletariatet tvangs att i denna hjältemodiga kamp, som är vår kamp för världssocialismens tillblivelse, offra huvudparten av sin energi, sina bästa och oersättligaste krafter, som således undandrog det ekonomiska och kulturella uppbyggnadsarbetet.

I hela sin broschyr nämner Kautsky ingenting om att till en början den tyska militarismen med sina scheidemäns stöd och sina kautskyaners tysta medgivande, senare de allierades militarism med stöd av sina Renaudel-män och med sina Longuet-mäns tysta medgivande

snärjde in oss i en järnhård blockad, berövade oss alla hamnar, avskar oss från hela världen och med tillhjälp av köpta, hela horder av vitgardister besatte våra på råvaror rika områden, som för lång tid ställde oss utan Baku-naftan, Donets-kolen, Don- och Sibirien-spannmålen och bomullen från Turkestan.

Kautsky nämner icke ett enda ord om att det är under förhållanden så svåra, att deras make icke förekommit, som den ryska arbetarklassen i nära tre års tid förde och för en hjältemodig kamp mot sina fiender på en 8,000 verst lång front. Kautsky nämner icke, att den ryska arbetarklassen förstod att från hammaren gripa till svärdet och att skapa en mäktig armé att arbetarna för denna armé mobiliserade sin förlamade industri och trots rikets utarmning genom hela världens bödlar, genom blockaden och inbördeskriget, kunde kläda, föda, beväpna och underhålla, kunde leda sina miljonarméer i tre års tid med egna krafter o. medel o. leda dem till seger.

Om allt detta är Kautsky i sin den ryska kommunismen tillägnade bok tyst som i graven. Hans tystnad är den fundamentala, den kapitala lögnen, den genom sin passivitet brottsligare och lömskare lögnen än någonsin de aktiva lögnen, som gales ut av den internationella borgarpressens alla kackelhanar tillsammans.

På samma gång Kautsky alltså beljuger kommunistiska partiet säger han ingenstans, vad han egentligen vill och vad han föreslår. Bolsjevikerna uppträdde icke ensamt på den ryska revolutionens skådeplats. Där sågs och ses på den scenen, än vid makten, än i oppositionen, socialistrevolutionärer (icke mindre än fem grupperingar och riktningar), mensjeviker (icke mindre än tre riktningar), anhängare av Plechanov, maximalister, anarkister . . . Absolut alla ”skiftningar inom socialismen”, för att begagna Kautskys uttryckssätt, prövade sina krafter och visade vad de ville och kunde. Av sådana ”skiftningar” finns det så många, att det vore omöjligt att ens kunna sticka ett knivblad mellan var och en. Uppkomsten av dessa ”skiftningar” är icke tillfällig: de bildar de så att säga skilda variationerna för de socialistiska partiernas och gruppernas anpassning efter de största revolutionära skedenas förhållanden. Det kan i alla fall tyckas, att det för Kautskys ögon ligger en tillräckligt fullständig politisk klaviatur för att han skulle kunna påvisa, vilken som anger den rätta marxistiska tonen i den ryska revolutionen. Men Kautsky tiger. Han tycker icke om den bolsjevikiska melodin, som skorrar i hans öra, men han söker inte efter någon annan. Förklaringen är enkel: den gamle dansmusikmästaren vägrar att överhuvud spela på revolutionens instrument.

I stället för ett slutord

Denna bok utkommer till Kommunistiska Internationalens andra kongress. Under de sedan den första kongressen förflutna månaderna har proletariats revolutionära rörelse tagit ett stort steg framåt. De officiella socialpatrioternas ställning är överallt undergrävd. Kommunismens idéer vinner allt större utbredning. Den officiella, till ”lära” utnämnda kautskyanismen är svårt komprometterad. Kautsky spelar nu i det av honom bildade ”oavhängiga” partiets krets en obetydligt tongivande och ganska löjlig roll.

Trots detta börjar idéstriden inom den internationella arbetarklassens led att nu först riktigt flamma upp. Om vi nyss sade, att den till ”lära” upphöjda kautskyanismen ligger på dödsbädden och att dess ledare är ivriga att förneka det, så spelar ändå kautskyanismen som småborgerlig anda, som passivitetens tradition, som politisk feghet ändå en stor roll i spetsen för hela världens arbetarorganisationer, även för de partiet som visar vilja att ansluta sig till Tredje Internationalen och som även formellt anslutit sig.

U. S. P. D., som skrivit proletariats diktatur på sin fana, tål ännu i sin krets Kautskys grupp, vars alla ansträngningar går ut på att teoretiskt kompromettera och misskreditera proletariats diktatur i dess levandegjorda uttryck – sovjetmakten. Under inbördeskrigets förhållanden är en sådan sammanlevnad tänkbar endast så länge proletariats diktatur för de ”oavhängiga”

socialdemokraternas ledande kretsar blir en from önskan, en lös protest mot Noskes, Eberts, Scheidemanns och andras uppenbara och nesliga förräderi samt inte minst ett redskap för val- och parlamentsdemagogin.

Den oformliga kautskyanismens livsduglighet framstår i sin rätta dager hos de franska Longuetmännen. Jean Longuet övertygade sig själv uppriktigt och försökte lång tid att också övertyga andra om att han gick hand i hand med oss och att det endast var Clemenceaus censur och våra franska vänner Loriots, Monattes, Rosmers och andras lögntrafik som hindrade vårt vapenbrödrskap. Emellertid är det nog att lära känna ett av Longuets vinglande parlamentariska tal för att övertyga sig om att den avgrund, som skiljer honom från oss, numera kanske är ändå djupare än i det imperialistiska krigets första tid. De revolutionära uppgifter, som nu rest sig för det internationella proletariatet, har blivit allvarligare, omedelbarare och våldigare, mer direkta och utpräglade än för 5-6 år sedan. Den politiska efterblivenheten hos Longuet-männen, den eviga passivitetens parlamentariska representanter, har blivit mer påfallande än någonsin, fastän de formellt återvänt till den parlamentariska oppositionens krets.

Det italienska partiet, som tillhör Tredje Internationalen, är alls icke fritt från kautskyanism. Vad angår ledarna, så bär en stor del av dem internationell färg på ämbetets vägnar och på grund av trycket underifrån. Åren 1914-15 var det mycket lättare för det italienska socialistiska partiet än för andra europeiska partier att bevara sin oppositionella ställning till kriget, både därför att Italien 9 månader senare än andra land inträdde i kriget och isynnerhet därför att Italiens internationella situation där i landet skapade en mäktig borgerlig grupp – giolittianer i ordets vidaste bemärkelse – som in i det sista förblev fientlig mot Italiens inblandning i kriget. Denna omständighet möjliggjorde för det italienska socialistiska partiet att utan svårare inre kris vägra regeringen krigskrediten och att överhuvud förbli utanför det internationalistiska blocket. Men därigenom fördröjdes otvivelaktigt partiets inre reningsprocess. Ehuru anslutet till Tredje Internationalen kan italienska socialistiska partiet fördrå ända tills nu i sin mitt sådana män som Turati och hans anhängare. Denna mycket omfattande gruppering – tyvärr är det oss svårt att närmare bestämma dess kvantitativa betydelse inom parlamentsfraktionen, i pressen, i parti- och fackföreningsorganisationerna – företräder en mindre pedantisk, mindre dogmatisk, mer deklamatorisk och lyrisk, men trots detta den värsta form av opportunist: en romaniserad kautskyanism.

Den försonliga hållningen mot Knutsky-, Longuet- och Turati-grupperingarna maskeras i allmänhet med förklaringen, att tiden för revolutionära aktioner resp. land ännu icke skulle vara inne. Men ett sådant sätt att se saken är fullständigt oriktigt. Ingen begär av de kommunistiskt sinnade socialisterna, att de till nästa vecka eller månad skall utsätta en revolutionär omvälvning. Men vad Tredje Internationalen fordrar av sina anhängare, det är erkännande icke i ord utan i handling, att den civiliserade mänskligheten inträtt i det revolutionära skedet, att alla kapitalistiska land går de våldigaste skakningar och öppna klasstrider tillmötes och att uppgiften för det revolutionära proletariatet består i att för detta oundvikliga, annalkande krig på förhand skapa de nödiga andliga vapnen och de organisatoriska stödjepunkterna. De internationalister, som tror det vara någon möjlighet att numera samarbeta med Kautsky, Longuet och Turati och vid deras sida leda arbetarmassorna, avstår helt och hållet från denna andliga och organisatoriska förberedelse till proletariatets revolutionära resning, oavsett om den inträffar en månad eller ett år förr eller senare. För att proletärmassornas öppna resning icke skall splittras i ett för sent börjat sökande efter både sin väg och sin ledning, är det nödvändigt, att breda proletära lager redan nu lär sig inse sina förestående uppgifters hela omfattning och förstå deras fullständiga oförenlighet med alla avarter av kautskyanism och kompromissystem. En verkligt revolutionär, d. v. s. kommunistisk flygel måste inför massorna motsätta sig all olika slags obeslutsamhet och halvhet, alla passivitetens skolmästare, advokater och lovprisare samt framför allt befästa sina positioner, först de

andliga, sedan de organisatoriska, de offentliga, de halvofficiella och de strängt hemliga. Tidpunkten för den formliga brytningen med de öppna eller hemliga kautskyanerna eller tidpunkten för deras uteslutning ur arbetarklassens led måste bestämmas, detta naturligtvis alltefter situationens krav, men de verkliga kommunisternas hela politik måste vara inriktad efter denna linje.

På den grund tycks mig denna bok alltjämt icke vara för sent ute – vilket jag skulle ha beklagat, om också inte som förf. så i alla fall som kommunist.

Den 17 juni 1920.